

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198776

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. *K83*
S4811

Accession No. *K.9351*

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked b

ಮನ್ನಣೆ

ಇದೀಗ ವಾಚಕರ ಕೈ ಸೇರುವ ನನ್ನ “ವೈದ್ಯರಾಜ” ನಾಟಕ ವನ್ನು ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಧಾರವಾಡ ಕರ್ನಾಟಕ ಅರ್ಟ್ಸ್ ಕಾಲೇಜದ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘದವರದು. ಈ ನಾಟಕ ವನ್ನು ತಾ|| ಗೌ-೯-೩೧ ನ ರಾತ್ರಿ ಮೊದಲು ಆಡಿ ತೋರಿಸಿ ಸಾಹಸ ದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದವರೂ ಆ ಸಂಘದವರೇ. ಇದಲ್ಲದೆ ಉಚ್ಚ ತರಗತಿಯ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಸಲು ಹಣದ ಸಹಾಯ ವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ಮೇರೆಗೆ ಈ ನಾಟಕವನ್ನೇ ಮೊದಲು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸನ್ಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂಘದವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಿರುವೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ನಾಟಕದ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿ ಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಮರುಳಿಸಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಪ್ರೊ. ಎ. ಡಿ. ಭೋಪೇ ಶ್ವರಕರ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಮಾಳವಾಡ ಇವರಿಗೆ ನನ್ನ ಆದರದ ಮನ್ನಣೆಗಳು.

ಇಷ್ಟೊಂದು ಅನುಕೂಲತೆ ಒದಗಿದಲ್ಲಿಯೂ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟೊಂದು ಜಾಣತನದಿಂದ ಕೈಗೂಡಿಸಿದವರು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ. ಗುಂಜೀ ಧೀರೇಂದ್ರರಾಯರು, ಅವರ ತಮ್ಮಂದಿರಾದ ಶ್ರೀ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು, ಮತ್ತು ಶ್ರೀ. ಅಳವಣಿ ನಾರಾಯಣರಾಯರು. ಇವರ ಉತ್ಸಾಹ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಪರಿಶ್ರಮ ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮನ್ನಿಸಿದರೂ ಸಾಲದು. ಕೇವಲ ಅಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲ ತರದಿಂದಲೂ ಉಪಯುಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲದೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮನಮೆಚ್ಚುವಂತೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ಅಂದವಾಗಿ, ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ

ಧಾರವಾಡದ 'ಚರ್ಯಕರ್ನಾಟಕ' ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಒಡೆಯರಾದ
ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಜಿ. ರಾಯದುರ್ಗ ಇವರ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನೂ ಅವಶ್ಯ
 ವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸುವೆನು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜು
 ಧಾರವಾಡ
 ತಾ|| ೧೫-೪-೨೨

}

ರಂಗಾಚಾರ್ಯ ಜಾಗೀರದಾರ.

* * * * *

ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಮೊದಲು ಆಡಿ ತೋರಿಸುವಾಗ ಪಾತ್ರ
 ಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ
 ನಾನು ತುಂಬಾ ಋಣಿಯಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಹೆಸರು.

ಪಾತ್ರ.

ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಮಾಳವಾಡ	ನಾಟಕಕಾರ
,, ಎಚ್. ಎಸ್. ಪಾಟೀಲ	ಪರಮಾತ್ಮ
,, ದುಧೀಹಳ್ಳಿ	ವಿದ್ಯಾಧರ
,, ಎಸ್. ಎ. ಜೋಶಿ	ಹರಿಹರರಾಯ
,, ಸೂಳಿಭಾವಿ	ತಿಮ್ಮಾಜಿ
,, ಕೆ. ಎ. ಕುಲಕರ್ಣಿ	ಮನೋರಮಾ
,, ಎಲ್. ಎ. ಸವಣೂರ	ಮೋಹಿನಿ
,, ಅಡಬಡ್ಡಿ	ಕಾಮಿ
,, ಪಿ. ಕೆ. ನಾಯಕ	೧ನೆಯ ಗೆಳೆಯ
,, ಹಲಸಗಿ	೨ನೆಯ ಗೆಳೆಯ
,, ಮಂಗಳವೇಡೆ	೩ನೆಯ ಗೆಳೆಯ
,, ಹಲಗಲಿ	೪ನೆಯ ಗೆಳೆಯ
,, ಮುರನಾಳ	ಅಪ್ಪಾಜಿ

R. V. J.

“ ಎದೆವಯ್ಯ ”

ಮುನ್ನುಡಿ

ನಾನು ತಮ್ಮಿಲ್ಲರ ಪರಿಚಿತನಾದ ಎದೆವಯ್ಯ. ಮೊದಲೊಂದು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನು ಯೋಗ್ಯತೆಯ ನಾಟಕ ಕಾರನೆಂದು ತಮ್ಮಿಲ್ಲರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದವನು ನಾನೇ. ಪಾಪದಿಂದ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಕೇಳಿ, ನಂಬುವ ರೂಢಿಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದ್ವರೂ ನನ್ನ ಅನುಭವವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಆ ಅನುಭವ ವೆಂದರೆ ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಬೇಕಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಸಂಗ. ಈ ಪ್ರಸಂಗವೆಲ್ಲಿ ! ಪಾಪವೆಲ್ಲಿ ! ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಲ್ಲಿ ! ಎಂದು ನಾನು ಹುಚ್ಚನೂ ತಾವು ಹುಚ್ಚರೂ ಎಂಬಂತೆ ಯಾರಾ ದರೂ ಚಕಿತರಾಗಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಸಂಗಾನುಸಾರವಾಗಿ — ಆ ಮಾತಿನ ಪ್ರಸಂಗವೆತ್ತಿದ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿಯೊ ಎನೋ — ಆ ಸಂಬಂಧ ವನ್ನೆ ಮೊದಲು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವೆ.

ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ, ಇದ್ದರೂ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ದೃಢವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ನಮ್ಮ ವ್ಯವಹಾರವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷಿ. ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬರಗಿಸಿ ಕೊಡುವ ರೂಢಿ ಇದೆಯೆ ಎಲ್ಲಿಯಾ ದರೂ ? ತುಡುಗನಿಗೆ ತುಡುಗು ಮಾಡುವಂತೆ ಮಂದಿಯ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವರೋ, ಇಲ್ಲವೆ ಇನ್ನೊಂದಿಗೂ ತುಡುಗು ಮಾಡದಂತೆ ಸಮಾಜದ ಮನೆಯಾದ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವರೋ ? ಇದಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವಸರ ಕೊಡದಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವದೇ ವಾಡಿಕೆಯಿದೆ. ಇದೊಂದು ಭದ್ರವಾದ ಮಾತು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ

ಇದಕ್ಕೆ ಛಿದ್ರಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅಂಗ್ಲರ ಪರಿಸಾಧದಂತೆ ಅವು ನಿಯಮವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವ ಅಪವಾದಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹವೆಯಾಡಿ ಮನೆಯು ಬಹುದಿನ ತಾಳಲು ಅಪಸರ ಕೊಡುವ ಕಿಡಿಗಳಂತೆ. ಮಾದರಿಗಾಗಿ; ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವವನಿಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸದಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ; ಅದರಂತೆಯೇ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಹೆಗ್ಗಣವೆಂದು ಹೊಡೆಯುವ ಬಂಟನಾಯಕನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಯಾರೂ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವ್ಯವಹಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹೇಳುವದಾದರೆ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ - ಪಾಪಕ್ಕೆ - ಮತ್ತೊಂದು ಅವಸರವನ್ನು ಕೊಡುವ ರೂಢಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಮನುಷ್ಯನ ಮಾತು ಹೀಗೆಂದ ಮೇಲೆ ಕರುಣಾಳುವಾದ ಪರ ಮಾತ್ರನ ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಪರ ಮಾತ್ರನು ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಡುವನೆಂದು ನಂಬಿದರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಅನರ್ಥವಾಗಬಹುದು! ಈ ನಮ್ಮ ಭೂಲೋಕವೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯ ದೊಡ್ಡದೊಂದು “ಯರವಡ” ಸೆರೆಮನೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾದೀತಲ್ಲವೆ? ಪಾಪಿಗಳು ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ತಾಳುವರೆಂಬುದು ಹಟಹಿಡಿಯುವಂತಹ ಮಾತೂ ಅಲ್ಲ; ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಣಬರುವ ಎಲ್ಲ ಮಾನವ ಜೀವಿಗಳು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು; ಹೀಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಕೂಸುಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಾಶಯರುಗಳಾದ ನಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಟ್ರಾಯಿಬ್ಬ ಸೆಟಲಮೆಂಟಿನ ಮೆಂಬರರೆಂದು

ಮುನ್ನುಡಿ

ಹೇಳಬೇಕು; ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಜಗತ್ತು ಅನಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಸಾಗಿದುದರಿಂದ ಪಾಪವೂ ಅನಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಪಾಪ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕೂಡ ಮೀರಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು ! ಇದೆಂತಹ ಅನಾಹುತ ಪ್ರಸಂಗ ! ಇಲ್ಲವೆ, ಈ ಎಲ್ಲ ಅನಿಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸನ್ನಿಪಾತದ ಕನಸುಗಳೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲೆಂದೇ ನಂಬಬಿಡಬೇಕೆ ?

ಏನೇ ಇರಲಿ, ಪುಣ್ಯವಂತರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಜ್ಞಾನದ ಪರವಾಗಿ, ವ್ಯವಹಾರದ ಅನುಭವದ ಆಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಪುಣ್ಯವಂತನೆಂದು ನನ್ನದಂತೂ ನಂಬಿಕೆ. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಮ್ಮವಾಮಿ ಶ್ರುತಿ ಶ್ರೋತವೆಂದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸಾರಿಲ್ಲವೆ ? ತಾನು ಅಂತಹ ಪುಣ್ಯವಂತನೆಂದೇ ತನಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಜನ್ಮ ತಾಳುವ-ಅವತರಿಸುವ-ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವದೆಂದು ಕೂಡ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ ? ಇದಲ್ಲದೆ, ಹೆಚ್ಚು ಸಲ ಹುಟ್ಟುವವನು ಹೆಚ್ಚು ಪುಣ್ಯವಂತನೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ ಪುರಾಣಗಳ ಕತೆಗಳಿಂದಲೇ ಸಾಹಸಮಾಡಿ ಹೇಳುವೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತರು ಪುಣ್ಯವಂತರೆಂದೂ, ಅವನ ದ್ವೇಷಕರು ಪಾಪಿಗಳೆಂದೂ ಮೊದಲು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡತಕ್ಕದ್ದು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ “ ನನ್ನ ಭಕ್ತರೆಂದು ಏಳು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಾಳುವಿರೊ, ನನ್ನ ದ್ವೇಷಕರೆಂದು ಮೂರು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಾಳುವಿರೊ ” ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಜಯ-ವಿಜಯರಿಗೆ ಕೇಳಿದನೆಂಬ ಕತೆಯಿಲ್ಲವೆ ? ಇಂತಹ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಾದುದೇನು ? ಪರಮಾತ್ಮನು ಪುಣ್ಯವಂತನೆಂದು ಒಪ್ಪಿದವರು ಪುಣ್ಯದಿಂದಲೇ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಂದೂ ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗುವದು.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದಾದರೂ ಇದೇ ಸಂಗ

[ಮೂರು

ತಿಯು ತಿಳಿದು ಬರುವದು. “ ಬಳಿಯುವದೇ ಉಳಿಯುವದು. ” (Survival of the fittest) ಎಂಬುದು ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಜ್ಞಾನವು ಹೇಳುವದು. ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ವರ್ಗವು (Species) ಸುತ್ತಲಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತಲಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೋ ಅಂತಹದಕ್ಕೆಯೇ ಬಾಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಂತೆ, ಉಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ; ಯಾವನು ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮಾಜಕ್ಕಾಗಿ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅವನೇ ಪ್ರಾಣಿ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಏರುತ್ತೀರುತ್ತ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ರೂಪ-ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ತಾಳುತ್ತ ಬಾಳುವನು ಎಂದು ಸಮನ್ವಯಿಸಿಯ ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲವೆ ? ಇಂತಹ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪುಣ್ಯವಂತನೆಂದು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೆ ?

ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಆಡಂಬರವೇ ಬೇಡ. ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿಗೆ ಉರಿ ಹಚ್ಚಲು ಹಸುಮಂತನ ಬಾಲವೇಕೆ ? ವ್ಯವಹಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬೇಕೆಂದೆನಿಸತಕ್ಕುದು ಪುಣ್ಯ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬೇಡಾಗಿರತಕ್ಕುದು ಪಾಪ. ಬೇಕಾದುದು-ಅಂದರೆ ಪುಣ್ಯವು-ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪಗಳಿಂದ ಜನ್ಮ ತಾಳುವದೆಂದೇ ಸಮಾಜವೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ, ಅನಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಸಾಗಿಲ್ಲವೆ ?

ಹೀಗೆ ವ್ಯವಹಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ಕೂಡ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ, ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದೇನು ? ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಂದು ಇದುವರೆಗೆ ಸಂಬರುವೆವು, ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವೆವು, ಅದು ಕಾರಣ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಪುಣ್ಯಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆವು; ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಂದು ಹೆದರಿಸುವದು ಸರಿಯೆ ? ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿದ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಹವಣಿಕೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಪಾಪಗೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು, ಅದರಿಂದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆ ಹರಡಬಹುದು. ಇದೇನು ನಿಮ್ಮ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ! ಎಂದು ಹಿತಬುದ್ಧಿಯವರು ಕೂಡ ಸನಗೆ ಕೇಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸನ್ನದೊಂದೇ ಉತ್ತರ; ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದು ನಂಬಿದರೆ ಮುಕ್ತಿಯಾಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾದುದು ಅಂದರೆ ಈ ಭೂಲೋಕವಾಸವು ಕೇಡು ಎಂದು ನಂಬಬೇಕು; ಆ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವದು ತಪ್ಪು, ಬೆಳೆಯುವದು ಅಪಕಾಢ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು; ಹೀಗೆ ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ ಅದರಂತೆಯೆ ನಡೆಯಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಬುದ್ಧಿಯು ಹೊಳೆದ ಕ್ಷಣ ಬುದ್ಧಿಯ ಬುರುಡೆಯಾದ ತಲೆಯನ್ನೂ ಹೊಡೆದು ಬಿಡಬೇಕು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಎದೆಗಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲವಾದರೆ ಧರ್ಮದಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ನಿದ್ರಾವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ನಾವು ಕಂಡ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೆ ನಡೆಯುವದು ಒಳಿತು ಅಲ್ಲವೆ ? ಕಾಣಲಾರದ ಸಂಗತಿಗಳ ನಂಬಿಕೆಗಿಂತ ಕಂಡ ಸಂಗತಿಗಳ “ ಬಿಂಬಿಕೆ ” ಯೆ ಹಿತಕರವಲ್ಲವೆ ?

ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಆಶೆಯಿಂದ ಯಾರೂ ಪುಣ್ಯವನ್ನೇ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದುದು. ಸನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯೆಂಬುದೊಂದು ಮನಸಿನ ಯುಕ್ತಿ; ಮನುಷ್ಯನ ಮೋಹದ ಗುಡಿಗೆ ಇದೊಂದು ನಂಬಿಗೆಯ ಕಳಸ. ಮುಕ್ತಿಯು ಪರಮಧೈಯವೆಂದು ವೇಳೆ, ತಾನು ಮಾಡುವದೆಲ್ಲ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿಯೆ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿದರಾಯಿತಲ್ಲವೆ ತನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ? ಕುರುಡನ ಹಿಂದೆ ಕುರುಡನೆಂಬಂತೆ ನಂಬಿಗೆಯ ಹಿಂದೆ

[ಐದು

ನಂಬಿಗೆ. ಹೀಗೆ ನಂಬಿಗೆಯನ್ನೆ ದಿಂಬು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವ್ಯವಹಾರವು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ; ಆದರೆ ವ್ಯವಹಾರವು ನಂಬಿಗೆಯ ಕಂಬದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿಲ್ಲ, ವ್ಯವಸಾಯವು ನಿಂತಿದೆ ನಂಬಿಗೆಯ ಮೇಲೆ.

ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯು ಬೇರೊಂದಿದೆ; ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಆಚಾರ. ವ್ಯವಹಾರವು ಹುಟ್ಟುವದು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ; ಬೆಳೆಯುವದು ಆಚಾರದಲ್ಲಿ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ವಿಚಾರ-ಆಚಾರಗಳು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಆನೆ ರಡೂ ಒಂದೇ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಎರಡು ರೂಪಗಳು. ಕಾಣದಂತಿದ್ದರೆ ವಿಚಾರ, ಕಂಡುಬಂದರೆ ಆಚಾರ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ವಿಚಾರ-ಆಚಾರಗಳು ಹೊಂದಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಬೆಳೆದು ಉಳಿಯುವನು. ಹಸಿವೆಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಊಟವೇ ಆಚಾರ. ಹಸಿದವನು ಉಣ್ಣದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಏನಾಗುವದೋ ಅದೇ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ-ಆಚಾರಗಳು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರಬಹುದು. ವಿಚಾರ-ಆಚಾರಗಳು ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳಂತೆ, ಒಂದೇ ರಕ್ತವಿದ್ದವುಗಳು; ನಂಬಿಗೆಯು ಮಾತ್ರ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಯ ಮಲತಾಯಿಯಂತೆ; ಮನೆಹೊಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಸಾಕು, ತಂದೆ-ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವ ಹಂಚಿಕೆಯೇ ಅವಳಿಗೆ. ಹೀಗಿರಲು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಗೆಯೇ ಬಲವಾದರೆ, ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು ಒಂದರಿಂದೊಂದು ದೂರಾದರೆ ಏನಾಗಬಹುದೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ನಂಬಿಗೆಯಿಂದ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳು ಹೇಗೆ ದೂರವಾಗುವವೆಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಡಬಹುದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಆಚಾರವೆಂಬುದು ರೂಢಿಯೆಂಬ ಮುದುಕನ ಕಯ್ಯ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಬಡಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ, ಹೊರಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಂತಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರವು ಮಾತ್ರ ವಿಗ್ರಹದ ದೇವನಂತೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವಂತಹದು, ಹೊರಗೆ ತೋರಿಸಿದರೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗುವಂತಹದು. ಹೊರಗಿನ ಕಲ್ಲು-ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ದಾಟಿಸಿ ನಡೆಯಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕೊಡುವ ಬಡಿಗೆಗಿಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಕೊಡುವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ದೇವನೇ ದೊಡ್ಡವನು. ಹೀಗಾಗಿ ಆದುದೇನು? ಅನ್ಯರ ಕೇಡು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಗುಣಗುಟ್ಟುತ್ತ ತನ್ನ ಗೂಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿರುವನು ದೊಡ್ಡವನೊ, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಕೇಡು ಆಗದಂತೆ ತನ್ನ ಬೀಡು ಕಟ್ಟುವವನು ದೊಡ್ಡವನೊ? ಹೇಳಲುಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವವನು ಪುಣ್ಯವಂತನೊ, ಮೂಗು ಬಿಚ್ಚಿ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆ ಗುಂಪಾದ ಕಸವನ್ನು ತೆಗೆದೊಗೆಯುವವನು ಪುಣ್ಯವಂತನೊ? ಹೇಳಲು ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ? ವಿಚಾರ ಆಚಾರಗಳು ದೂರವಾಗಿವೆಯೆಂದು. ಆಚಾರವು ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದು, ವಿಚಾರವು ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದದ್ದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವದು ಹೇಗೆ? ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಕೊಡುವದು ಆಚಾರ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹುಳಗೆಟ್ಟುದು ವಿಚಾರ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಲು ನಂಬಿಗೆಯಂತಹ ಮತ್ತೊಂದು ಉಪಯುಕ್ತತರ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಮೂಗು ಹಿಡಿಯುವವನು ಎಂದಾದರೂ ಸಾಧುವೇ ಎಂದು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹರಡಿಸಿಬಿಡುವದು; ಕಸ ಬಳಿಯುವವನು ಎಂದಾದರೂ ಹೊಲೆಯನೆ ಎಂದೂ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುವದು. ಅದರಂತೆಯೇ ನಂಬಿಕೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಅಳಿಯಬಾರದಂತೆ ಸ್ವತಃ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೂಳಿಟ್ಟು ಹುಳಗಳನ್ನು ಮೆಯ್ತಿಸುವದು. ಸೂರ್ಯನು ಮುಳುಗುವ ದಿಕ್ಕು ಪಶ್ಚಿಮ ಎಂದು ಪಾಠಮಾಡಿಸು

[ಎಳು

ವದು, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಎಂದಿಗೂ ಮುಳುಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರುತಿಯ ಆಧಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವದು, ಆಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗದ ಪಶ್ಚಿಮದ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಂತಾಗಿ ಪುರಾಣ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದು. ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಮುಳುಗದೇ ಇದ್ದರೆ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ ತಿಳಿಯುವದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಯಾವನಿಗಾದರೂ ಕೇಳುವ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲವೆ ಧೈರ್ಯವಿದೆಯೆ ? ಕೇಳಿದರೆ ಅದೊಂದು ಪಾಪ, ಮತ್ತು ಎಂಥಿಗೂ ಕೇಳದಂತೆ ನಮ್ಮ ಮನಃಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಾದಿಡಲು ಸಂಬಗೆಯೆಂಬ ವೈದ್ಯನದೊಂದು ಸೀರು.

ವೈದ್ಯನಿಂದ ಕೂಡಲೆ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು. ನಾನು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವೆ, ಪಂಡಿತರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಾಗ್ವಾದವನ್ನು ನಡೆಸಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರವು ಸಂಬಗೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಮತ. ವ್ಯವಹಾರದ ಕನ್ನಡಿಯೇ ನಾಟಕವೆಂದು ನನ್ನ ಮತ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂತಹ ರೂಢಿಯ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ನಾಟಕಗಳೇ ನಿಜವಾದ ನಾಟಕಗಳು, ಮಿಕ್ಕವುಗಳೆಲ್ಲ ಹುಡುಗಾಟ ಕೆಯ ಕೀಟಕಗಳು ಎಂದು ಮೊದಲಿನ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆ. ಕೀಟಕವೆಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲ, ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ಬೇಜಾರವಾಗುವಂತೆ ಅಂಟಿ ಹರಡುವದು ಕೀಟಕದ ಸ್ವಭಾವ; ಇಷ್ಟೊಂದು ಕಾಡುವವೆಂದು ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸುವದು ಕಷ್ಟ, ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು ಕೈಯೆತ್ತುವದ ರಲ್ಲಿ ಸಾಹಸವಿಲ್ಲ. ಕೀಟಕಗಳ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ವಭಾವವೂ ಇವುಗಳ ಲ್ಲಿದೆ; ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಅವು ಪ್ರತಿಭೆಯ (Intuition) ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲ, ಪ್ರಕೃತಿ (Instinct) ಯಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಹಿಡಿಯುವಂತಹವು. ಅವುಗಳ ಬಾಳುಯೆಂದರೆ ಒಂದೇ ಮಾದರಿ. ನಾನು ಹೇಳುವ ನಾಟಕಗಳಾದರೂ ಒಂದೇ ಮಾದರಿ. ಎಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳ ತವರುಮನೆಯಾದವ

ಮುನ್ನುಡಿ

ನೊಬ್ಬ ನಾಯಕನು; ಎಲ್ಲ ದುರ್ಗುಣಗಳ ತೆಗ್ಗಿನಂತಿದ್ದವನೊಬ್ಬ ಪ್ರತಿನಾಯಕನು. ನಾಟಕವು ಮೋಹದ ಮರಿ, ನಾಟಕಕಾರನು ಮೋಸದ ಮೂರ್ತಿ. ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳ ನೆಲೆಯಾಗಿ, ಸಂಪತ್ತಿನ ನಿಧಿಯಾಗಿ, ನಿಷ್ಕಪಟ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸರೋವರದಂತಿದ್ದ ಬಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತಹರೇ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿಲ್ಲ; ಜೀವನೋಪಾಯದ ಈ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವದ ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳಿವೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಜಾರ ನೆಂದರೆ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಜಾಲಿಯಮರದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲ; ಮುಟ್ಟಿದ ಲೆಲ್ಲ ಮುಳ್ಳುಗಳೇ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ವ್ಯವಹಾರವು ಎದ್ದು ಚೈಕ್ರಿಯಂತೆ ಒಂದು ಕೇವಲ ಪ್ರವಾಹಿ (positive) ಮತ್ತೊಂದು ಕೇವಲ ಅಸವಾಹಿ (negative) ಹೀಗೆ ಎರಡೇ ಎರಡು ಕಾಲು ವೆಗಳಗುಂಟೆ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ತಾನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮನೋರಮೆಯು ಎರಡನೆಯನನ ಹೆಂಡತಿಯಾದಂದಿನಿಂದ ಅವಳ ಮೇಲಿನ ತನ್ನ ಅಂತಹ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೆ **ವಿದ್ಯಾಧರನು** ಕುನಸಿನ ಕೈಗೊಂಬೆಯಾಗಿ ಕುಟೀತನದ ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಮುಂದಾಳುವಾದ ಉದಾರಮತವಾದಿ **ಹರಿಹರರಾಯನು** ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವಿಲ್ಲೆಂಬುದನ್ನೂ, ಮಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೂ ಮರೆತು ಹೊರಗಿನ ತನ್ನ ದೊಡ್ಡಸ್ತನದ ಮರಹೊದರಿಸಲ್ಲಿ ಮನಸಿನ ಹೇಡಿತನವನ್ನೂ ಹೇಸಿತನವನ್ನೂ ಒಚ್ಚೆಟ್ಟನು. ಪರಸತಿಯಳ ಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನೆಂದು **ವಿದ್ಯಾಧರನು** ನೀಚನಾದ ಪ್ರತಿನಾಯಕನೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮೋಸಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ **ಹರಿಹರರಾಯನು** ನೀಚನಾದ ಪ್ರತಿನಾಯಕನೆ ? “ ಮರೆಯುವದೆಂದರೆ ಮರೆಯುವದು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಯುವದು ” ಎಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತೋರಿಸುವ

[ಒಂಬತ್ತು

ಮುನ್ನುಡಿ

ತಿಮ್ಮಾಜಿಯಂತೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹರಿಹರರಾಯನಂತೆ
ಹರು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ದೊಡ್ಡವರೇ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆ ? ಇಲ್ಲವೆ
ವಾಡಿಕೆಯ ಜಾಡಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಸುಖಪಡುವ ಕಾಮಿಯಂತೆ
ತನ್ನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ವ್ಯವಹಾರದ ಮೂರ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆ ?
ಈ ಮೊದಲಾದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ, ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳುವ ಸ್ವಭಾವ
ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನೆಂದೇ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯನ ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ
ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲು ಮುಂದೆ ಬಂದೆ. ನಾಟಕವೇನೂ ಜನರಿಗೆ
ಬಲವಾಗಿ ರುಚಿಸಿತೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಅಭಿಮಾನ. ವಾಸ ! जनपदहित-
कर्ता लज्यते पार्थिवेन्द्रैः । नरपतिहितकर्ता वाच्यतां याति लोके । ಎಂಬ
ದನ್ನು ಮರೆತಿರುವನೇನೋ ?

ಆಗಿಹೋದುದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆಯಿರಲಿ. ಬರೆಯುವದೆಂದು ಬರುವೆ,
ಮತ್ತೊಂದು ಬರೆದು ಹೋಗುವೆ. ಅದೊಂದು ನನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯ
ಪೇಚಾಟ; ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ತಿಕ್ಕಾಟ. ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ
ಕೂಡ ನನಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯಲು ಮುಂದುವರಿದ ಸತ್ಕಾರ
ಕ್ಕಾಗಿ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಉಪಕಾರಬದ್ಧನಾದ, ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ
ದೊರೆತಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಂತಹ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದ,

ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನಂಬಿಗೆಯಾಳು

“ ಎದೆವಯ್ಯ ”

ವೈದ್ಯರಾ ಜ

ಪಾತ್ರಗಳು

ಹರಿಹರರಾಯಒಬ್ಬ ಹೆಸರಾದ ಮತ್ತು ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಬೇಕಾದ
ಮುಂದಾಳು ವಕೀಲ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ ಹರಿಹರರಾಯನ ಮುದುಕ ಕಾರಕೂನನು.

ವಿದ್ಯಾಧರಒಬ್ಬ ತರುಣ ಡಾಕ್ಟರನು.

ಕಾಮಿತಿಮ್ಮಾಜಿಯ ಮಗನು.

ಗನೆಯವನು
 ಶನೆಯವನು
 ಒನೆಯವನು
 ಳನೆಯವನು

} ಕಾಮಿಯ ಗೆಳೆಯರು.

ಅಪ್ಪಾಜಿಮದಿವೆಯಾಗದ ಮಗಳ ತಂದೆಯೊಬ್ಬ.

ಮನೋರಮಾಹರಿಹರರಾಯನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿ.

ಮೋಹಿನಿಹರಿಯರರಾಯನ ಮಗಳು.

ತಿಮ್ಮಾಜಿಯ ಹೆಂಡತಿ....ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲಾರದ
ಹತಭಾಗಿನಿ.

ಇದಲ್ಲದೆ

ನಾಟಕಕಾರ (ನಾಟಕದೊಳಗಿನವ, ಹೊರಗಿನವನಲ್ಲ).

ಪರಮಾತ್ಮ.

ವಿ. ಸೂ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪಾತ್ರಗಳ ಸ್ವಭಾವವು ಒಂದು ವೇಳೆ
ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವರ ಹೆಸರುಗಳು ಮಾತ್ರ ಬರಹ
ಗಾರನ ಕಲ್ಪನಾ-ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟವುಗಳು.

ನೈದ್ಯರಾಜ

ನನ್ನದೀ

ಇಲ್ಲವೆ

ನಾಂದೀ

(ಯಾವದೋ ಒಂದು ಊರೊಳಗಿನ ಯಾವದೋ ಒಂದು ಬೀದಿ. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಊರು ಆದರಲ್ಲವೆ ಇಂತಹದೆಂದು ಹೇಳುವದು? ಮೂರೂ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ. ದೂರಿನಿಂದ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯಂತೆ ಗದ್ದಲ ಕೇಳಬರುವದು. ಈ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿಶಬ್ಧತೆ; ಆದರೇನು, ಇದು ನೋಡಿ, ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಜಡೆ ಇಳಿದು ಬಿದ್ದು ಕೈ ಮಾಡಿ ಓದರುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ ಯಾವನೋ ಬರಹತ್ತಿರುವ. ಶಾಂತತೆಯು ಧಂಗ ವಾಯಿತೆಂದು ನಮು—ನಿಮಗೆ ಮೊದಲು ಕೊಂಚ ಕೋಪ ಬಂದರೂ—ಈ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕುರುಡರು ಕೊಡ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಬಹುದು. ಅವನು ಹಾಡುವ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಿವುಡರು ಕೊಡ ಕಿವಿಮುಚ್ಚಬಹುದು. ಅವನ—ಅದೋ ಸಾಕು. ಬಂದೇ ಬಿಟ್ಟೆನಲ್ಲ ! ಅವನು ಏನು ಮಾಡುವನೋ ಕೊಂಚ ಮರೆಯಾಗಿ ನೋಡುವಾ.)

ವ್ಯಕ್ತಿ:— (ಆವೇಶದಿಂದ, ಮಧ್ಯಮ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ—ಅಂದರೆ ಹಾಡೂ ಅಲ್ಲ ಕವಿ ತೆಯೂ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ—ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನೆತ್ತಿ-ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುವವನಂತೆ—ತಾಳ ಹಿಡಿಯುವನೇನೋ ಎನ್ನುವಂತೆ)

ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ

ಜಯ ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಜಯ ಜಯ

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಯ, ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಜಯ

ಭುವನೇಶ್ವರಿ ಜಯ ಜಯ ಜಯ ಜಯ ॥

ವೈದ್ಯರಾಜ

(ಹುಶ್ ಎಂದು ಬೆವರು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು) ನಾನು ಬಂದೆನೆಂದರೆ ಸಾಕು, ಯಾರು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ನಾನು ಎಂದು ಹೇಳುವರು, ನನ್ನ ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವರು. ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವರು. (ಹೆಮ್ಮೆಯ ನಗೆಯಿಂದ) ಕೃಷ್ಣನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಿದ್ದವಂತೆ, ಆದರೆ ನಾನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವೆ. (ಎಂದು ಮುಂದೆ ನಡೆದು, ಎದುರು ನೋಡಿ) ಎಲ, ಇದೇನು ? ಯಾರು ? (ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಸ್ತಂಭಿತನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಂದ ಕಾಲುಗಳ ವರೆಗೆ ಮುಸುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಹೊರಗೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಸುವವನಂತೆ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಯಾರೋ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುತ್ತ ಬರುವರು.)

ವ್ಯಕ್ತಿ.— (ಗದ್ದರಿಸಿ) ಯಾರು ನೀನು ?

ಮುಸುಕು.— (ದರ್ಪದಿಂದ) ನಾನು ಯಾರು ! ನಾನು ಯಾರೆನ್ನುವದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತಹ ವಾಪಿ ನೀನು ಯಾರು ?

ವ್ಯಕ್ತಿ.— (ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ) ನಾನು—ಯಾರು ! ನಾನು ಯಾರೆನ್ನುವದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯಂತೂ ಯಾವ ಜಾಣರೂ ಇಲ್ಲ.

ಮುಸುಕು.— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ! ಅಹಾ, ನನ್ನನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವರು.

ವ್ಯಕ್ತಿ.— (ಆರ್ಭಟಿಯಿಂದ) ಓಹೋಹೋ, ಹೀಗೋ ? ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯದವರು ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರಲೋಕವನ್ನು ಕಾಣುವರು.

ಮುಸುಕು:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಅಂತಹನು ಯಾರಪ್ಪಾ ನೀನು !

ವ್ಯಕ್ತಿ:— (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಆದಿ ಪುರುಷ ನಾನು.

ಮುಸುಕು:— (ಸಿಟ್ಟನ್ನು ತಡೆಯದೆ) ಆದಿ ಪುರುಷ ? ದ್ರೋಹೀ, ಏನೆನ್ನುವಿ ಎಚ್ಚರವಿದೆಯೆ ನಿನಗೆ ? ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿ ನನ್ನನ್ನು ? (ಗದ್ಗರಿಸುತ್ತ) ಪರಮಾತ್ಮ ನಾನು.

ವ್ಯಕ್ತಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಪರಮಾತ್ಮ ! (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಓಹೋ! ನೋಡಿರುವೆ ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಪರಮಾತ್ಮರನ್ನು. ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆ ! ನನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುಣಿಸಿರುವೆ ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಸೋಗುಗಳನ್ನು.

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಸಂಶಯದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ) ನಾಟಕ ! ನಾಟಕವೆಂದರೇನು ?

ನಾಟಕಕಾರ:—(ಮತ್ತ ನಗುತ್ತ) ನಾಟಕವೆಂದರೇನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ತನಗೆ, ತಾನು ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆ ! ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ, ಅದನ್ನು ಬರೆಯುವವನೆಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ.

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಅಣಕಿನ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಓಹೋ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೇ, ನಾನು ಯಾರೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆಯೋ ?

ನಾಟಕಕಾರ:—(ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ) ನೀನು ಯಾರು ? ಇದೇನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆವೆ ? ಮುಸುಕು ಹಾಕಿದ ನೀನು ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಮೋಸಗಾರ—

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಗದ್ಗರಿಸಿ) ನೀಚಾ !

ನಾಟಕಕಾರ:—ಇಲ್ಲವೆ—ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಭಿಸಾರ ಮಾಡುವ ಒಬ್ಬ ಕಾಮುಕ.

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯದೆ) ಹೇಸಿ, ಹೇಸಿ, ನೀನು ಮಹಾ ಪಾಪಿ ಇರುವಿ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮುಸುಕು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ತ್ತಿದ್ದೆ ನಾನು ಯಾರೆಂಬದು. ಹೇಳುವೆ ಕೇಳು. ಅನಂತ
ಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ನಾಯಕ ನಾನು.

ನಾಟಕಕಾರ:— ಅಬ್ಬಬ್ಬ ! ನನ್ನ ನಾಟಕದ ನಾಯಕರು ಇದಕ್ಕೂ
ಮಿಗಿಲು.

ಪರಮಾತ್ಮ:— ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಪಾದದಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿ, ಸಜ್ಜನರನ್ನು
ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವವ ನಾನು.

ನಾಟಕಕಾರ:— (ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಮಾಡಿ
ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವವ ನಾನು.

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಅಧಿಕಾರದಿಂದ) ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ
ಇಳಿದುಬರುವ ಪರಮಾತ್ಮ ನಾನು, ಪರಮಾತ್ಮ.

ನಾಟಕಕಾರ:— (ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಸರ್ವಕಾಲವೂ ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿ
ಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ನಾಟಕಕಾರ ನಾನು,
ನಾಟಕಕಾರ. (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು
ಸೋಲಿಸುವೆಯಾ ?

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಸಮಾಧಾನದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ) ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ; ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ
ಸಾಕ್ಷಿ ಯಾವದು ?

ನಾಟಕಕಾರ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ) ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ಸಾಕ್ಷಿ ? ಪರಮಾತ್ಮ
ನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ನೀನೇ ಸಮಕ್ಷಮಾಗಿ ಹರಟಿ
ನಡೆಸಿರುವೆಯಲ್ಲ ನನ್ನ ಕೂಡ.

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಆನಂದದಿಂದ ನಗುತ್ತ ತಲೆದೂಗುತ್ತ) ಚಾಣಾಕ್ಷ , ಒಳ್ಳೇ
ಚಾಣಾಕ್ಷ.

ನಾಟಕಕಾರ:— (ಹಟದ ಹುಡುಗನಂತೆ) ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ನನ್ನನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ
ಸೋಲಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ?

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ; ಕೃತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಲಿ. (ಗಾಂಭೀರ್ಯಯುಕ್ತ ವಾಣಿಯಿಂದ) ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಜೀವರಾಶಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ?

ನಾಟಕಕಾರ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಹುಳಗಳು ತಿಪ್ಪೆಯ ಕಸದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವವು.

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಹೆದರಿಸುವ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ) ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಮಾತನಾಡು. (ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ) ಇದೆಯೆ ಜೀವರಾಶಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ?

ನಾಟಕಕಾರ:— (ಹಟದಿಂದಲೂ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದಲೂ) ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ಅಂತಹ ನಿರ್ಬಲಶಕ್ತಿ ನನ್ನದಲ್ಲ. ಅಡವಿಯಂತೆ ಹಬ್ಬಿದ ಜೀವಗಳ, ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಜೀವಗಳ, ರಾಶಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದವೇಳೆಗೆ ,ಜೋಕೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ತಂದುತುಂಬುವ ಕರುಣಾಮಯ ಶಕ್ತಿ ನನ್ನದು. (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಜೀವಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವನಂತೆ, ಹುಟ್ಟಿದ ಜೀವಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವನಂತೆ! ಹೀಗೆ ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಅಳಿಸುವ ಅವಿಚಾರಿ ನಾನಲ್ಲ. (ಹಟದಿಂದ) ಯಾಕೆ, ನಿನ್ನ ಹಟ ಯಾಕೆ? ನೀನು ಪರಮಾತ್ಮನಾದರೆ ಇರುವಿಯಂತೆ, ನನ್ನದೇನು ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ? ನಾನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆ. ಆಗಲಿ. ಜಡ ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಜೈತನ್ಯ ತುಂಬುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೆ ನಿನಗೆ ?

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಅಹಾ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಜೈತನ್ಯ ತುಂಬದವರು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿ ?

ವೈದ್ಯರಾಜ

ನಾಟಕಕಾರ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನನ್ನಲ್ಲಿ? ನಾನೇನು ಅಂತಹ ಜಡನಲ್ಲ.
ಆಗಲಿ. ನನ್ನಂತೆ ಸತ್ತ ಮೇಲೆಯೂ ಕೂಡ ಸೂರ್ಯ
ನಂತೆ ಜಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೆಳಗುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ?

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಕೇಳಿರಿ, ಕೇಳಿರಿ; ಜಡನಲ್ಲವಂತೆ ತಾನು!
ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಾಯುವವನಲ್ಲೆಂಬ ಸಣ್ಣ
ಮಾತು ಸಹ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹಹಹಾ.

ನಾಟಕಕಾರ:— (ಹಟದಿಂದ) ಇದ್ದವರಿಗೆ ಸಾವು, ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ—
(ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಂ ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆ
ಯುವನು.) (ನಗುತ್ತ) ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ, ಮಾತಿನಲ್ಲಿ
ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು? ಆಗಲಿ, ಅದು
ನನ್ನ ಚಟ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಆಗಲಿ,
ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ, “ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ
ಜೀವ ಇದೆ, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ” ಎಂದು ಮನವರಿಕೆ
ಯಾಗುವಂತೆ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೆ
ನಿನ್ನಲ್ಲಿ?

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸ್ವರದಲ್ಲಿ) ಏನು, ಏನು, ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ
ಅರ್ಥವೇನು ?

ನಾಟಕಕಾರ:— (ನಗೆಯಿಂದ) ಅರ್ಥವೇನು? ಪಾಪ! ನಿನಗೇನು ತಿಳಿಯು
ವದು ಅದರ ಅರ್ಥ! ಎಲ್ಲಿಯವನೋ, ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ
ಯಂತೆ ಇರುವಿ, ಆಯ್ತು. ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುವಂತೆ
ಜಗತ್ತನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಿ. ಬೀಸುವ ಚಟ ಗಾಳಿಗೆ,
ಬೀಸುವದು; ಹುಟ್ಟಿಸುವ ಚಟ ನಿನ್ನದು, ಹುಟ್ಟಿಸುವಿ.
ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನಿಮ್ಮ ಚಟವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗಲಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ,

ಕಡೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಬೆಳೆಯುವ ಸ್ವಭಾವ ಕಾಣಿಸಿಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ?

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ಉದ್ಯೇಗದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ, ಇದೇನು, ಇದೇನು ? ಇವನು ಏನು ಮಾತನಾಡುವ ? ನನ್ನ ಜಗತ್ತಿನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡುವನೆ ? ನನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸುದ್ದಿಯನ್ನೇ ಹೇಳುವನೆ ? ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾರದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿತೆ ?

ನಾಟಕಕಾರ:— (ಕನಿಕರ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ, ಇದೇನು ? ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮರಗುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿರುವೆನೆ ನಾನು ? (ಅವನ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು) ಪಾಪ, ನೋಡಿದಿಯಿಲ್ಲೋ ? ಏನಾದರೊಂದು ಹುಚ್ಚು ತಲೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಸುಮ್ಮನುಮ್ಮನೆ ಗೋಳಿಡಬೇಕಾಗುವದು. ನೀನು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಯಾರೊ ನಿನ್ನ ತಲೆಯೊಳಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಾಕಿರುವರು, ಒಗೆದು ಬಿಡು ಅದನ್ನು.

ಪರಮಾತ್ಮ:— (ದೂರ ಸರಿದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನು, ಏನು ! ನಾನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲವೆ ? ಬಲ್ಲವನಂತೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವಿಯಾ ನನಗೆ ? ಆಗಲಿ, ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟುವಂತಹ ಮಾತು ಹೇಳುವೆ, ಆ ಮೇಲೆ ನಾನು ಪರಮಾತ್ಮ ಅಹುದೋ ಅಲ್ಲವೋ ಹೇಳುವಿಯಂತೆ ! (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ನೋಡು, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಈ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಡನುಡಿಯುವ; ನೀನು ಹೆಸರಾದವನು; ನಾಟಕ ಬರೆಯುವವನು; ಈ ಹೊತ್ತು ಆಡಿತೋರಿಸುವವನು; ಅದೊಂದು ನಭೂತೋ ನಭವಿಷ್ಣುತಿ ಪ್ರಸಂಗವೆನಿಸಿ—

ವೈದ್ಯರಾಜ

ನಾಟಕಕಾರ:—(ಆನಂದಾತೀತದಿಂದ) ಸಾಕು, ಸಾಕು. ಅಯ್ಯೋ, ಮಹಾ
ರಾಯಾ, ಇದನ್ನೇ ಮೊದಲು ಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ ? ನೀ
ಪರಮಾತ್ಮ ಎನ್ನುವದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸಂಶಯ
ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಪರಮಾತ್ಮ:—(ಪ್ರಸಾದಯುಕ್ತ ವಾಣಿಯಿಂದ) ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠ, ಕೇವಲ ನಿನ್ನ
ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದೆ;
ಇದೋ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗುವೆ. (ಎಂದು ಮುಸುಕು ತೆಗೆಯಲು
ಹೋಗುವನು.)

ನಾಟಕಕಾರ:—(ಅವನನ್ನು ತಡೆದು) ಹಾ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಅವಸರ ಬೇಡ.
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡದೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವದು ಜಾಣರ
ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲ; ಕಾರಣ, ಒಳಗೆ ನಡೆ, ನೋಡುವಿಯಂತೆ.
(ಇಬ್ಬರೂ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು)

ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕು

ಪ್ರವೇಶಂ

(ಹರಿಹರರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ. ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವುದು ಒಂದು ಕೋಣೆ. ರಾಯರು ವಕೀಲರಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಳಹೊರಗಿನವರೆಲ್ಲರೂ, ಒಮ್ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ 'ಕಚೇರಿ'ಯೆಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವರು; ಕಚೇರಿಯ ತುಂಬ ಹಾಸಿದೆ; ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ಎದುರಿನ ಗೋಡೆಗೆ ಒಂದು ತೆಕ್ಕೆ; ಅದರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮೇಜು; ಆ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಕಾಗದಗಳು, ಬರೆಯುವ ಉಪಕರಣಗಳೂ ಕೆಂಡುಬರುವವು. ವಕೀಲರ ಆಸನದ ಬಲಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕುರ್ಚಿಗಳೂ ಅವುಗಳ ಮುಂದೆ ಒಂದು ದುಂಡಾದ ಸಣ್ಣ ಮೇಜು ಇದೆ. ಆ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಪತ್ರಗಳು ಹರವಿಬಿದ್ದಿವೆ; ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಲಬದಿಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ರಾಯರು ಕೆಮ್ಮುವ ಸಪ್ಪಳವು ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಎಡಬದಿಯಿಂದ ಮನೋರಮಾ ಬರುವಳು. ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು, ಒಂದು ವೃತ್ತಪತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುವಳು. ಗಡಿಯಾರದ ಸಪ್ಪಳ; ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಗಬಗೆಯಿಂದ ಎದ್ದು, "ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ತಿಮ್ಮಾಜಿ" ಎಂದು ಕರೆಯುವಳು. ಒಳಗಿನಿಂದ ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು "ಬಂದೆ" ಎಂದು ಹೇಳುವನು. ಮನೋರಮಾ ಕುರ್ಚಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಬಲಬದಿಯ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು. ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ಬರುವನು. ತಾನು ದೊಡ್ಡ ವಕೀಲರ ಕಾರಕ್ಕೊನನೆಂಬುವದನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾರಿ ಹೇಳುವಂತೆ, ಅವಿಶ್ರಾಂತ ದುಡಿಯುವವರ ಹಣೆಬರಹವೇನೋ, ಎಂಬಂತೆ, ಉಪಸೇತ್ರಗಳನ್ನು ಹಣೆಯಮೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವನು; ಅವನ ವಯಸ್ಸು ೫೫; ಆದುದರಿಂದ ೨೪ ವರ್ಷದ ಈ ಮನೋರಮೆಯು ಅವನ ಕೂಡ ಆದರದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಅವನು ಒಂದು ಮುಂಗೈಯಿಂದ ಬಾಯಿ ಒರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು ಅವಳು ನಗುವದಿಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ಬಾಯಿಯನ್ನು ಒರೆಸಿಕೊಂಡು ಮೀಸೆಗಳನ್ನು ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಗೆ ತಡೆದು ಆ ಮೇಲೆ—)

ಮನೋರಮಾ:— (ವೃತ್ತಪತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ಆರೂವರೆ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಗಂಟಿಯಾಯಿತು. ರಾಯರು ಸಭೆಗೆ ಹೋಗುವರು
ಇನ್ನು ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯಲ್ಲಿ. ಅವರ ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ಉಡುಪು—
ತಿಮ್ಮಾಜಿ:—(ಖೊಳ್ಳೆಂದು ನಗುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ಮೊದಲು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ
ಆ ಮೇಲೆ ಕೊಂಚ ಕೋಪದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ನಗೆ ತಡೆದು)
ಮನೋರಮಾ, ನೋಡಿದಿಯಾ ಮುಪ್ಪಿನ ಮೋಚು ?
ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೋ ಮಾಡಿಟ್ಟಿರುವೆ ನೀನು
ನನಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ.(ಮನೋರಮೆಯು ತಲೆದೂಗುವಳು.)(ಗಂಭೀರ
ವಾಗಿ) ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆ ವಾಡಿಕೆಯಂತೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದ
ಕ್ಲಬ್ಬಿನ ಉಡುಪು ಎಂದು, ನನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು
ಉಡುಪಿಯ ಕ್ಲಬ್ಬು ಎಂದು. (ಮನೋರಮೆಯು ನಗೆ
ತಡೆಯುವಳು.)

ಮನೋರಮಾ:—ನಿಮ್ಮದಂತೂ ಕೀಸರವಾಯಿತು ಮರೆಯುವುದು
(ನಗೆಯಿಂದ) ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ಈ ಮರೆಯುವ ಚಟವು ಗಂಡ
ಸರಿಗೆಯೇ ಇದೆ. ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಮರೆತಿರುವನು.

ಮನೋರಮಾ:— ಇರಬಹುದು. (ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು.
ಒಮ್ಮೆಲೆ ಏನೋ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಂತಾಗಿ ಅವಳ ಮುಖವು
ಕಳೆಗುಂದುವುದು.) ಪರಮಾತ್ಮನು ಮರೆತಿರಬಹುದು
ನಮ್ಮನ್ನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಿಷ್ಯರೂ ಮರೆತಿರುವರು
ನಮ್ಮನ್ನು. (ನಗೆಯ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಏನೇ ಇರಲಿ, ತಿಮ್ಮಾಜಿ,
ಹೆಂಡರು-ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಈ
ಮರೆಯುವ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಂಡಸರು ಸಾಧಿಸಿರು
ವರು ಅಲ್ಲವೇ ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕಳ—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ಏನೋ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದು)

ಅಯ್ಯೋ, ತೀರ ನಗೆಗೇಡ ! ಅಮ್ಮಾ ನನ್ನನ್ನು ಹುಚ್ಚು
ನೆಂದು ತಿಳಿ. ಹೆಡ್ಡನೆಂದು ತಿಳಿ. ನೀನು ಹೆಂಡರು ಮಕ್ಕ
ಳಿಂದಕೂಡಲೇ ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು. (ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ)
ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆ ನನಗೆ ಬಂದು ಗಂಡು ಮಗು
ವಿನ ಲಾಭವಾಗಿದೆ.

ಮನೋರಮಾ:—(ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಅದನ್ನು ಹೇಳಲು ಮರೆತಿರಲಿಲ್ಲವೇ ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಸುಳ್ಳು ನಗೆಯಿಂದ) ನಾನೂ ಮರೆತಿದ್ದೆ. ಮಕ್ಕಳೂ
ಮರೆತಿದ್ದರು. ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ನನಗೆ
ಈ ಗಂಡುಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು.

ಮನೋರಮಾ:— ಸಾಕು ನಿಮ್ಮ ಬಡಿವಾರ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವಾಗ್ಗೆ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಮರೆತು ಬಂದಿರುವಿರಿ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಅದಿರಲಿ, ಮನೋರಮಾ. ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದೇನು ಜಗ
ತ್ತಿನ ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. (ಅವಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ
ನೋಡಿ) ಇನ್ನೂ ನೀನು ಉಡುಪುತೊಡವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸ
ಲಿಲ್ಲವೇಕೆ ? ಸಭೆಯು ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ. ಮಾನಪತ್ರಸಮಾ
ರಂಭವಿದ್ದುದರಿಂದ ಊರೊಳಗಿನ ಪ್ರಮುಖ ಗಂಡಸ
ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲ ಬರುವರು. ನೀನು ಹೀಗೆ ಕಣ್ವಿನ ಶಕುಂತಲೆ
ಯಂತೆಯೇ ಹೋಗುವವಳೇನು ? (ನಗುತ್ತ) ದುಷ್ಯಂತನ
ರಾಣಿಯಂತೆ—

ಮನೋರಮಾ:— ನಾನು ಹೋಗುವದೇ ಇಲ್ಲ ಇಷ್ಟೊಂದು ನೀವು
ಮೆಚ್ಚಿ ಮೆರಿಸಲಿಕ್ಕೆ. (ವೃತ್ತಪತ್ರವನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತು
ಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಬೆಸಾಗಿ) ನೀನು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ! (ಮನೋರಮೆಯು ತಲೆ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವಳು.) ಹರಿಹರರಾಯರ ಮಾನಸತ್ರಸಮಾ
ರಂಭಕ್ಕೆ ಮನೋರಮೆಯು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ! (ಮತ್ತೆ
ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುವಳು.) ಛೇ, ಹುಚ್ಚೇ, ರಾಯರ
ಮಾನಸತ್ರಸಮಾರಂಭವೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವಿದ್ದಂತೆ.
ಅರ್ಥಾಂಗಿಯಾದ ನೀನು ಪಟ್ಟದರಸಿ.

ಮನೋರಮಾ:— (ಉಸುರುಗರೆದು) ಪಟ್ಟವಿಲ್ಲ, ಅರಸಿಯಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮಾಜಿ,
ನೀವೇ ನೋಡಿರಿ. ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆ. ಮಾನ
ವಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕವೂ ಒಪ್ಪುವದು. ರಾಜ್ಯ
ಪದವೂ ಒಪ್ಪುವದು. ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಮನಮೆಚ್ಚಿ
ಮೈಮುರಿದು ದುಡಿದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಉಪಭೋಗಿ
ಸದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಬಂದು ಅವರನ್ನು ಮದುವೆ
ಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಾನು ಉಪಭೋಗಿಸಬೇಕೆ ?
ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ಅವರ ಕೂಡ ನಾನು ಹೋಗುವದೆಂದರೆ ಅವ
ರಿಗೆ ತೊಡಕು, ನನ್ನ ಕೆಡಕು. ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಉಟ್ಟ ಒಲ್ಲಿ
ನಾನು (ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ನನಗೆಯೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರುವದು.
ದೀಪದ ಕೆಳಗಿನ ಕತ್ತಲೆಯಂತೆ ಕವಿದಿರುವೆ. (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ)
ಓದು ಬರೆಯುವ ವಿದ್ಯೆ ಕೂಡ ನನಗಿಲ್ಲ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಅಣಕಿನಿಂದ ತಲೆದೂಗುತ್ತ) ಓಹೋ ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲವೆಂದೇ
ಇಷ್ಟೊಂದು ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತು ಹೇಳಹತ್ತಿರುವಿಯ
ಲ್ಲವೇ ? ಮನೋರಮಾ, ಓದುಬರೆಯುವದು ವಿದ್ಯೆ
ಯೆಂದು ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮನು ನಿನಗೆ ಕಲಿಸಿದನಮ್ಮ !
ಓದಿದ್ದನ್ನು ಬರೆಯುವದು ಕಳ್ಳವಿದ್ಯೆ; ಬರೆದದ್ದನ್ನು
ಓದುವದು ಸುಳ್ಳು ವಿದ್ಯೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಬಡವರಿಗೂ

ತಿಕ್ಕಣ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು, ತನ್ನ ಅಯುಷ್ಯವನ್ನು ದಂಡಿ
ಸುವ ಹರಿಹರರಾಯರ ಹೆಂಡತಿ ನೀನು, ಮರೆಯಬೇಡ.

ಮನೋರಮಾ:—(ನಗೆಯಿಂದ) ಮರೆಯುವ ವಿದ್ಯೆ ಹೆಂಗಸರದಲ್ಲ. ಅದರೆ—

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಅದರೆ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಮರೆಯುವ ವಿದ್ಯೆ ಗಂಡಸರದಲ್ಲ.
(ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ಮನೋರಮಾ, ತಿಳಿದು ನೋಡು.
ನೊಡಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯು ಕರ್ಮದ ಹಾವು; ಎರಡ
ನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯು ಮರ್ಮದ ಜೀವ! ನೀನು ಹರಿಹರ
ರಾಯನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿ; ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಬೇಡ
ಕೊಂಡ ಸಹಧರ್ಮಚಾರಿಣಿ. ತಿಳಿದುಕೊಂಡಷ್ಟು ನೀನು
ದಡ್ಡಳಿದ್ದರೆ, ತಿಳಿಯಲಾರದಷ್ಟು ದಡ್ಡನು ಹರಿಹರ
ರಾಯನಲ್ಲವೆ ?

ಮನೋರಮಾ:—(ನಕ್ಕು) ವಕ್ಕೀಲರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು
ದಿನ ಕಳೆದವರು ನೀವು, ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬಿಳಿಸುವಿರಿ.
ನೀವು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೇಳಿರಿ ನಾನೇನು ಅವರ ಕೂಡ
ಸಭೆಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ, ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಿ...

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ನಗುತ್ತ) ಆಗಲಿ, ಅಕ್ಕನಾಲಿಗನೇ ಕಿವಿ ಚುಚ್ಚಲು.
(ಎಂದು ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ
ರಾಯನೂ ವಿದ್ಯಾಧರನೂ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಬೀಳುವರು. ನಗೆ
ಯಿಂದ ಇಬ್ಬರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯೇರಿ ಇಬ್ಬರೂ ತರುಣರಂತೆ
ಕಾಣುವದೇನೋ ಸಿಜ. ವಿದ್ಯಾಧರನು ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ತರುಣನಿದ್ದರೆ
ಹರಿಹರರಾಯನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ತರುಣನಿರುವನು. ವಿದ್ಯಾಧರನು
ಡಾಕ್ಟರನು. ಅಂದರೆ ವೈದ್ಯಕೀ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ
ದರಿಂದ ಔಷಧದ ಅಂಗಡಿಯನ್ನೂ ಚಿಕಿತ್ಸಕನ ಸೋಗನ್ನೂ ಹಾಕಿರು
ವನು. ಯುರೋಪಿಯ ಉಡುಪು ತೊಡವು; ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೂಡ ಮನ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುವದರಿಂದ ಅವನು ಅವಿವಾಹಿತನೆಂದು ಸಿಶ್ಯಂಕ ವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಏನು ಅದೊಂದು ಯುರೋಪಿಯ ಆಚಾರವೋ ? ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯ. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ೨೭-೨೮ ಇರಬಹುದೆಂಬ ನಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆ. ಹರಿಹರರಾಯನ ಮಾತು ಬೇರೆ; ಅಂದರೆ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ. ಅವನ ವಯಸ್ಸು ೫೦, ಬುದ್ಧಿಯು ಹಣೆಯಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದುದು. ದುಡಿದು ಹಣ ಗಳಿಸಿದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಧನಿಕರಂತೆ ಖಾದಿಯನ್ನು—ಆದರೂ ಓರಣದಿಂದ ಉಚ್ಚಿರುವನು. ಮುಂವಾಳುತನದ ಕಿರೀಟವಾದ ರುಮಾಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಬಾಯಿಬಿಚ್ಚಿ ನಗುವದು ದೊಡ್ಡಸ್ತನದ ಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೆಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದು ಗಂಭೀರ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ತಾಳುವನು. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವವನು ? ದುಡ್ಡು ಗಳಿಸಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ದೇಹ ಸವೆಸುವದು ವಕೀಲರ ವಾಡಿಕೆಯ ಧರ್ಮವಿದ್ದು, ಹರಿಹರರಾಯನು ಮಾತ್ರ ಅದರಲ್ಲಿ ಯೂ ಯಶಸ್ಸು ದೊರಕಿಸಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇರಲಿ, ನಗುವದು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹಿತಕರವೆಂದು, ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿಕೊಂಡು ಮನಗಂಡ—)

ವಿದ್ಯಾಧರಃ—(ನಗುತ್ತ) ಆಗಲಿ, ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನೇ ಕಿವಿ ಚುಚ್ಚಲಿ (ಎಂದು ಮನೋರಮೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವನು. ಪಾಪ ಬಡವರ ರೋಮಾಂಚದಂತೆ ಅವಳು ನಿರುಪಾಯವೆಂದೇ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವಳು. ಹರಿಹರರಾಯನು ಮೇಜಿನ ಹತ್ತರ ಬಂದು ವೃತ್ತಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಹೋಗಲು ಮನೋರಮೆಯು ನಾಚಿ ತನ್ನ ಕೈಯೊಳಗಿನ ಪತ್ರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವಳು. ರಾಯರೂ ಉಸ್ಸೆಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ವಿದ್ಯಾಧರಃ— ಮನೋರಮಾ, ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ ರಾಯರು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ, ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ, ಕೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯ ತನಕ ದುಡಿಯುವರು. ಎನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಅವರಿಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಬೇಕು.

ಮನೋರಮಾಃ—(ಗಂಡನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ನಾನು—

ಹರಿಹರರಾಯ:—(ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೋಡದೆ) ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ಸಭೆಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರಲು ನನಗೆ ತಡವಾಗುವದು. ನಾಳಿನ ದಿವಸ ಅನಾಥ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಹಣ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ವಿಧವಾ-ವುಸರುಜ್ಜೀವನ-ಸಂಸ್ಥೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ; ಅಪಧರ್ಮಾಶ್ರಮದ ಗುರುಗಳಿಗೆ ನಿಮಂತ್ರಣ ಕಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶಿವಪ್ಪನ ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹಣ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೀನೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡು. (ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಮನೋರಮಾ, ಕಡೆಗೆ ನೀನು ಬರಬಾರದೆಂದೇ ಸಿತ್ತೆಯು ಸಿದೆ? (ಮನೋರಮೆಯು ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತು ಬಿಡುವಳು.) ವಿದ್ಯಾರ್ಥರ, ಶರೀರದಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಬೇಸಯನ್ನಾದರೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ವಿಧ್ಯೆ ಕಲಿತಿದ್ದರೆ ಸಮ್ಮ ಮನೋರಮೆಗೆ ಔಷಧವನ್ನಾದರೂ ಹೇಳಬಾರದೇ ! (ಮನೋರಮೆಗೆ) ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರಿಗೂ ವಕೀಲರಿಗೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬಾರದಂತೆ. (ಮನೋರಮೆಯು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವಳು.) ಯಾಕೆ ? ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತೆ ? (ಮನೋರಮೆಯು ಒಳಗಿನಿಂದ ಕೈಬತ್ತನ್ನು ತಂದು ಗಂಡನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವಳು. ರಾಯರು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ ಹೊರಪುವರು.) ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಬೆತ್ತವು ನಿನ್ನ ಕೈ ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ಅಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲ. (ತಿರುಗಿ ನಿಂತು) ನನಗೆ ಬಹಳೇ ತಡವಾದೀತು ಬರಲಿಕ್ಕೆ. (ಹೋಗುವನು).

ವಿದ್ಯಾರ್ಥರ:— (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಸೇಳವಾಗಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ತಿಮ್ಮಾಜಿಗೆ) ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣವು ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣಿಸುವದೇನು ? (ಮನೋರಮೆಯು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಅವನ ತಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಲಗಬಗೆಯಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು.
ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದ
ದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿದ್ಯಾಧರನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡು)

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ವಿದ್ಯಾಧರ, ನಿನಗೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳ
ಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುವೆ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಅಣಕಿನಿಂದ ಕೈ ಮುಗಿದು ತಲೆಬಾಗಿ) ಮುತ್ತುಯ್ಯಾ ಹೆತ್ತಾತಾ
ಅಡ್ಡಿಯಾಗಲಿ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಅವನ ಸೋಗನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾರದೆ) ಮನೋರಮೆಯ ಕೂಡ
ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಲಿಗೆ ಬೇಡ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಅವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ) ನೀನು ಹರಿಹರರಾಯನ ಕಾರ
ಕೂಸನೋ ? ಮನೋರಮೆಯ ಕಾರಕೂಸನೋ ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ತನ್ನ ಕೆಲಸ ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಕೂಸ ನಾನು.
ಮಂದಿಯ ಹೊಲಸಿನಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕುವ ವೈದ್ಯನಲ್ಲ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಅಣಕಿಸುತ್ತ) ಛೇ ! ಛೇ ! ವೈದ್ಯನಲ್ಲ. ಹೊಲಸಿನಲ್ಲಿ
ಕೈ ಹಾಕಿ ತೊಳೆಯುವುದು ವೈದ್ಯನ ಕೆಲಸ, ತೊಳೆದ
ಕೈಯ್ಯನ್ನು ಹೊಲಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ.
ನೀನು ವೈದ್ಯನೇ ? ಛೇ !

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳುವಿಯೋ-

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ನೀನು ಹೇಳುವದನ್ನು ! ತಾನು ಹೇಳು
ವನಂತೆ, ನಾನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಂತೆ ! ತನ್ನ ಕೆಲಸ
ಬಿಟ್ಟು ಎರಡನೆಯವರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಬಾರ
ದೆಂಬುದು ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ತಿಳಿಯಬಾರದೆ ಇವ
ರಿಗೆ ? (ವೃತ್ತಪತ್ರವನ್ನು ಓದಲು ಯತ್ನಿಸುವನು.)

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಮುಪ್ಪಿನ ಕೆಲಸವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಲ್ಲ; ತಿಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುವದು. ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಎರಡನೆಯವರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಲು ನನಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿದೆ, ಒರಡು ತರದ ಅಧಿಕಾರ. (ವಿದ್ಯಾಧರನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಸಂಶಯದಿಂದಲೂ ನೋಡಲು, ನಗೆಯಿಂದ) ಮುಪ್ಪಿನ ಅಧಿಕಾರವಲ್ಲ. ಧರ್ಮದ ಅಧಿಕಾರ, ರೂಢಿಯ ಅಧಿಕಾರ. ನನ್ನಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆ ಯಾರಿಗಿದೆ ಎರಡನೆಯವರ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ? ಧರ್ಮದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜಾತಿಯವನು, ರೂಢಿಯಿಂದ ವಕೀಲರ ವ್ಯವಸಾಯದವನು. (ವಿದ್ಯಾಧರನು ತಿರಸ್ಕಾರ ದಿಂದ ನಗುವನು). (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಇದಲ್ಲದೆ ನಾವು ವ್ಯವಸಾಯ ಬಂಧುಗಳು. ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳಬೇಡ, ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬದುಕಿ ಬಾಳಿದ್ದು ಹರಿಹರರಾಯನ ಅನ್ನ ದಿಂದಲೇ. ಕೆಲಸ ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಉಣ್ಣಿಸಿದರು, ಕಲಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನು ಉಣ್ಣಿಸುವರು. ನನ್ನಂತೆ ನಿನಗೂ ಅವರು ಸಾಕಿ ಸಲುವಿದ ತಂದೆ. ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಅವರು ಕಾಪಾಡುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ನಾವು ಕಾಪಾಡಬೇಕು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇ ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಕೈಚಲ್ಲಿ) ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳ ಮಾತು. ಇದರ ಅರ್ಥ ವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ನಿರುಪಾಯ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಮನೋರಮೆಯ ಮಾತು ಎಲ್ಲಿ ! ಹರಿಹರರಾಯರು ನನ್ನನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲುವಿದ ಮಾತು ಎಲ್ಲಿ ! ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆ ಎಲ್ಲಿ !

ವೈದ್ಯರಾಜ

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆ, ಮನೋರಮೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ತನ ಮರ್ಯಾದೆ. ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಏನೂ ತಿಳಿಯದವನಂತೆ ಮಾತುಬೀಡ. ಮನೋರಮೆಯ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದ ಮಾತು. ಮನೋರಮೆಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಹರಿಹರರಾಯರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಹಣದ ಪೇಟಾಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಯರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದು, ನಮ್ಮಂತೆ ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಕೊಂಚ ಕೋಪದಿಂದ) ಗೊತ್ತಿದೆ, ಗೊತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಿ, ನಾನೇನು ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವ ಸಾಕ್ಷಿ ದಾರನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯೋ ಏನು ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನಂತೆ ಮುಚ್ಚಿಡುವಿ, ಇದೇನು ಶ್ರೀಮಂತರ ಬೇನೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯೋ ಏನು ? ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಮನೋರಮೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಏನಾಗುವದು ? ನಿನ್ನ ಸಲಿಗೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳ ಎದೆ ಹಾಹಾರಿ ಹಾರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ ? ನೀನು ಅವಳೊಡನೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಜನರು ಅಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೆ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಡಾಕ್ಟರನೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸುವರು; ನಾನು ಬರುವೆ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಏನೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ, ಡಾಕ್ಟರನಂತೆ ಬೇನೆಯಿಂದ ಉಳಿಸು. ಬೇನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಡ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಹಾ, ಹಾ, ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು

ರಾಯರು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ನಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ನೀನು ಹಳಬನು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೂಡ ಸಲಿಗೆ ಯೆಂದರೆ ಸಮಾಜದ ಧೂಮಕೇತು ಎಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಅಲ್ಲವೇ? ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರು; ಮನೋ ರಮೆಯು ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯು; ನನ್ನ ಸಾಕೆ ಸಲುಹಿದ ಹರಿ ಹರರಾಯನ ಹೆಂಡತಿ. ಆಯಿತೆ? (ನಗುವನು. ಒಳಗಿನಿಂದ “ ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ” “ ತಿಮ್ಮಾಜಿ ” ಎಂದು ಮೋಹಿನಿಯು ಓಡುತ್ತ ಬರುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಚಿದಳೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ನಾಚುವಿಕೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರೂ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೊಂಚ ವಿರಳವಾಗಿ ಬರೆಯ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾಯಕನನ್ನು ನೋಡಿ ನಾಯಿಕೆಯು ನಾಚುವದು ಬೇರೆ. ಅದು - ಇರಲಿ, ಅದು ವರ್ಣನೆಯ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವದೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮೋಹಿನಿಯ ನಾಚುವಿಕೆಯು ಉಸುರಾಡಿಸುವಂತೆ! ಅಷ್ಟೊಂದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಮೋಹಿನಿಯ ವಯಸ್ಸು ೧೪; ಆದರೆ ಬಾಲೆಯೂ ಅಲ್ಲ, ಯುವತಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಹುಣ್ಣಿವೆಯ ನಸುಕಿನಂತೆ. ಬಾಲ್ಯದ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಜಾರುತ್ತಲಿದೆ; ಯೌವನದ ಅರುಣೋದಯವು ಕೆಂಪೇರಹತ್ತಿದೆ. ನಸುಕು ಕೂಡ ಎರಡನೆಯವರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಜುಮ್ಮೆಂದು ಇಬ್ಬನ್ನಿಗಳಿಂದ ರೋಮಾಂಚಿತವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಅಷ್ಟೊಂದು ಮನೋಹರ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಶಾಂತ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ನಮ್ಮ ಮೋಹಿನಿಯ ನಾಚುವಿಕೆಯು. ಇರಲಿ, ಮೋಹಿನಿಯು ನಾಚಿದಳು. ಹೊಸ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟಿದ್ದು, ಹೂಮಾಲೆ ಮುಡಿದದ್ದು, ಇಷ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ನಾಚುವದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ? ಇರಲಿ, ಮೋಹಿನಿಯು ನಾಚಿದಳು. ಕೈಯೊಳಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಅರ್ಪಣ ಮಾಡತಕ್ಕ ಮಾನವತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದದ್ದು. ಅದನ್ನು ಅವಸರದಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಾಜಿಗೆ ತೋರಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕನಕ ಕಂಕಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ತನ್ನ ಕೋಮಲ ಕೈಗಳು ವಿದ್ಯಾಧರನಿಗೆ-ಇರಲಿ, ಮೋಹಿನಿಯು ನಾಚಿದಳು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ)

ವೈದ್ಯರಾಜ

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಏನಮ್ಮಾ ಮನವೋಹಿನಿ, ಅಮ್ಮತದ ಕೊಡವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆಯೋ ಏನು ? ಕೈಗಳು ಎಷ್ಟು ಕೆಂಪಾಗಿವೆಯಲ್ಲ !

ಮೋಹಿನಿ:— (ನಾಚಿ ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ಇಲ್ಲ..... ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಹತ್ತಿರ ಎರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿರುವೆ. ಅಮ್ಮ ನವರು ಬರುವದಿಲ್ಲವಂತೆ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಯಾಕೆ ? ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅಮ್ಮನವರ ಹೆಸರು ಬರೆಯಿಸಿರುವೆಯೇನು ?

ಮೋಹಿನಿ:— (ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ) ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಹೆಸರಿದೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಬರಿಯದು. (ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವಳ ಸಾಹಜಿಕೆ ಧೈರ್ಯವು ತಲೆದೋರುವದು. ಅದೇಕೆ ? ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಮೇಲೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಎರಡನೆಯ ಸಲ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನುಡಿದಳು).

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಹೆಸರು ಯಾರದು ? ಅಮ್ಮನವರದೇನು ?

ಮೋಹಿನಿ:— ಇಲ್ಲ. ಹೆಸರಿದ್ದದ್ದು ಡಾಕ್ಟರರ ಕುರ್ಚಿ, ಇನ್ನೊಂದು ಅಮ್ಮನವರಿಗಾಗಿ. ಆದರೆ (ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ತಿಮ್ಮಾಜಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಅವರು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವಂತೆ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಅವರಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿದೆ. ನೋಡಿದೆಯಾ ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಕುರ್ಚಿ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಹೋಗಿందರೆ ಹೋಗುವರೇ ಅವರು ?
(ಒಳಗಿನಿಂದ ಮನೋರಮೆಯೂ ಕಾಮಿಯೂ ಬರುವರು. ಕಾಮಿಯು ತಿಮ್ಮಾಜಿಯ ಮಗ. ಅವನ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಏನೆಂಬುದು ಅವನ ತಂದೆಯವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹವನೆಯ ವರ್ಷಗಳ ವರೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾಮಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವದೇನೂ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ. ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಳೆಯನಾದರೂ ವಿಚಾರದಿಂದ ಬೆಳೆದವನೇನೂ

ಎನ್ನು ವಹಾಗೆ ಕಾಮಿಯ ಮುಖಚರ್ಯೆ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹರವಾಗಿ ಕೂದಲು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಬಿಳಿದಾದ ಒಂದು ಪೈರಣ, ತೀಡಿ ಉಟ್ಟ, ಬಿಳಿದಾದ ಒಂದು ದೋತರ, ಹಿರಿಯರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಬಂಟನೆನ್ನು ವಂತೆ ಉಪಸೇತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ).

ಮನೋರಮಾ:—ಇದೋ, ಮೋಹಿನೀ, ಕಾಮರಾಯನು ಬರುವನಂತೆ. ಅವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಕಾಮರಾಯ ! (ತರುಗಿ ನಿಂತು) ಎಲ್ಲಿಯ ಕಾಮರಾಯನಿವ !

ಮನೋರಮಾ:—(ನಗುತ್ತ) ಮರೆಯುವವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿವೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಮಗನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅಲ್ಲೋ, ಜಸರಿಗೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಕಾಮರಾಯನೆಂದು ಹೇಳುವಿಯೇನೋ ? ಕಾಮಾ ಚಾರ್ಯ ನೀನು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಅವನದೇನು ತಪ್ಪು ? ನೀವು ತಿಮ್ಮಾಜಿರಾವ ಎಂದು ಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ನನ್ನ ಮಾತು ಬೇರೆ. ನನ್ನ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಹೆಸರು ತಮ್ಮಣ್ಣಾಚಾರ್ಯ ಎಂದು ಇದ್ದಿತು. ತಿಳಿಯ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಕಡೆಯ ಆಚಾರ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಿಟ್ಟೆ. (ಮಗನಿಗೆ) ಬುದ್ಧಿ ಬರುವವರೆಗೆ ನೀನು “ ಕಾ—ಮಾ—ಚಾ—ರ್ಯ ” ತಿಳಿಯಿತೇನೋ ?

ಮನೋರಮಾ:—ಸಾಕು ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಸಭೆಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ.

ಮೋಹಿನಿ:— (ಕಾಮಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು) ನಡೆ ಹೋಗುವಾ. ಮಾನಪತ್ರ ಎಂದರೆ ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ ಇಲ್ಲೋ ನಿನಗೆ ?

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಕಾಮಿ:— ಓಹೊ, (ಎಂದು ಜಡೆಯನ್ನು ರಭಸದಿಂದ ಹೊಯ್ದುಡಿಸುವನು)

ಮೋಹಿನಿ:— ಅಂದರೆ ಇದು ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಿ. (ಎಂದು ಕೈಯೊಳಗಿನ ಮಾನ ಪತ್ರದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವಳು.)

ಕಾಮಿ:— ಮೋಹಿನಿ, ಎಂಥ ಹೂಬಿಸಿಲು ಬಿದ್ದಿದೆ ಹೊರಗೆ ! ಸಭೆಯು ಬಹಳೇ ರಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಬಹುದು ! (ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು)

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಹೊತ್ತಾಗುವ ಲಕ್ಷಣವಿದ್ದರೆ ಅವರನ್ನು ಬೇಗ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬರುವೆ. (ಹೋಗುವನು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ಉಸುರ್ಗರೆದು ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ತನ್ನ ಕೈಬಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಹ್ಯಾಟನ್ನೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬರುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ವೃತ್ತಪತ್ರ ಓದುವವಳಂತೆ ನಟಿಸುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುವನು. ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ಮಾನಪತ್ರದ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಓದುವನು. ಕೆಲಹೊತ್ತು ನಿಂತು ಕೊಂಡು ಮನೋರಮೆಯ ಕಡೆಗೆ ತರುಗಿ)

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಾನೂ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗುವವನಿದ್ದೆ.

ಮನೋರಮಾ:—ಹೋಗುವದಿತ್ತು. ನಿನಗೇನು ಅಂತಹ ಜೀವ ಹೋಗುವ ರೋಗಿಯು ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಗಂಟುಬಿದ್ದ ರೋಗಿಯಿಂದ ನನ್ನದೇ ಜೀವ ಹೋಗುವ ದಿದೆ. (ನಕ್ಕು) ಮನೋರಮಾ, ರಾಯರು ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಮನಸಿನ ಬೇನೆಯಾಗಿದೆ.

ಮನೋರಮಾ:— ನನ್ನ ಬೇನೆಗೆ ನಿನ್ನ ಮನಸಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಿನ್ನ ಮನಸಿಗೆ ನಾನೇ ಬೇನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಇದೊ, ಹೊರಟೆ.

ಮನೋರಮಾ:— (ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡದೆ) ಹೋಗುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ
ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ
ಕೂಡಲೆ. ಹೀಗೆ ಹಾಳು ಹರಟೆ—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಹಾಳು ಹರಟೆ ! ಮನೋರಮಾ ಹರಟೆ
ಯಿಂದ ವೇಳೆ ಕಳೆಯುವದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತ
ನಾಡುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಾಯರ ಸಲು
ವಾಗಿ ಬಂದೆ. ಬಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ
ವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರುವೆ.

ಮನೋರಮಾ:—(ಸಂಶಯದಿಂದ) ಯಾರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದು ? ಯಾವ
ಕೆಲಸ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವದು, ನನ್ನ ಕೆಲಸ - ಅಂದರೆ ಡಾಕ್ಟರ
ನಾದ ನನ್ನ ಕೆಲಸ. ಮನೋರಮಾ, ರಾಯರ ಪ್ರಕೃ
ತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಹಳೇ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕಾಗು
ವದು.

ಮನೋರಮಾ:— ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವೆಯಾ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಶರೀರದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಮನಸಿನ ಮೇಲೆ, ರಾಯರ ಮನಸ್ಸು
ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ.

ಮನೋರಮಾ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹರಟೆ ಬೇಡ; ಅವರಿಗೆ
ಎನಾಗಿದೆ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ) ಎನೂ ಇಲ್ಲ.

ಮನೋರಮಾ:—(ಎದ್ದು) ಸುಳ್ಳು, ವಿದ್ಯಾಧರಾ ಬಚ್ಚಿಡುವಿ ನನ್ನಿಂದ
(ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ನಿನಗೆ ಕೈ ಮುಗಿಯುವೆನು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಮೊದಲಿನಂತೆ) ಎನೂ ಇಲ್ಲ.

ಮನೋರಮಾ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಕಟುಕರು ನೀವು ಡಾಕ್ಟರರೆಲ್ಲ. (ಕಣ್ಣೀರು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ತಂದು) ಇಲ್ಲ, ವಿದ್ಯಾಧರಾ ಪನೋ ಬಚ್ಚಿ ಡುವಿ. (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಇದನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಸುವವನಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ? ಒಪ್ಪಿಸಿದಿ; ಹೋಗಿನ್ನು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಾನು ಯಾವಾಗಲೋ ಹೋಗುವವನಿದ್ದೆ, ಮೊದಲು ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದರೂ ಕೊನೆಗೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿ ಲಾಭವಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡೇ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಭೆಗೆ ಹೊರಟೆ. ಆದರೆ—

ಮನೋರಮಾ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಆದರೆ? ಆದರೆ ನಿನಗಿಲ್ಲಿ ತಡೆದವರಾರು ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾರೋ ಮರೆತು ನನ್ನನ್ನು ತಡೆದರು. (ಮುಂದೆ ಬಂದು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಮನೋರಮಾ, ನನ್ನ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆ ಸಭೆಗೆ ನೀನು? ಮೋಹಿನಿಯು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾದಿಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲವೆ ಆ ಜಾಗೆಯನ್ನು ? ನನಗೆ ಹೋಗಲು ಅವಸರ ಕೊಡದೆ, ತಿಮ್ಮಾಜಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟಲಿಲ್ಲವೆ ನೀನು ?

ಮನೋರಮಾ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡುವದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಬ್ಬರ ಬೇಡ ನನಗೆ (ಮತ್ತೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಅಬ್ಬರವೋ ಉತ್ಸಾಹವೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಮನೋರಮೆಗೆ ನನ್ನ ಕೂಡ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ—

ಮನೋರಮಾ:—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎದ್ದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಸಾಕು ಮಾಡು ನಿನ್ನ ರಹಸ್ಯ. ಅವರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಅದನ್ನೇನು ಮಾಳಿಗೆಯಿಂದ ಕೂಗಿ ಕೇಳಲಿಯಾ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ) ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಿಟ್ಟು ಯಾಕೆ ಅದಕ್ಕೆ?
ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ರಹಸ್ಯವೂ ಅದೇ. (ಕ್ರೂರ ನಗೆಯಿಂದ)
ನಾನು ಡಾಕ್ಟರನಿರುವೆ. ಮರೆಯಬೇಡ. ರೋಗಿಯ
ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಾದಿಡುವ—

ಮನೋರಮಾ:— (ಅಣಕಿನಿಂದ) ಕಾದಿಡುವಂಥ ರಹಸ್ಯವೇನೂ ನಮ್ಮ
ಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಕಾದಿಟ್ಟ ರಹಸ್ಯವೆಂದೇ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಮನೋರಮಾ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹೇಳುವದಿದ್ದರೆ ಹೇಳು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ನಡುವೆಯೆ) ಹೇಳುವದೇ ಇದೆ. ಹೇಳಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ.
(ನಗುತ್ತ) ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಕೇಳುವ
ಯೋಗ್ಯತೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಔಷಧ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಮನೋರಮಾ:— (ತೀರ್ಮಾನದಿಂದ) ನನಗೇನಾಗಿದೆ ನಿನ್ನಂತಹನ ಔಷಧ
ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ರಾಯರೇ ಹೇಳಿದರು. ಮನೋರಮೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ
ಔಷಧ ಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದು. ನಡೆ ನನ್ನ ಕೂಡ ತಿರು
ಗಾಡಲು ನಡೆ, ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲ ಹೇಳುವೆ. ಬಯಲ ಹವೆ
ಯಲ್ಲಿ ವಿಷವೂ ಕೂಡ ಪಚನವಾಗುವದು.

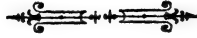
ಮನೋರಮಾ:— ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷದ ಅಜೀರ್ಣವಾದಂತೆ ಬಾಯಿಂದ
ಉಸಿರಹತ್ತಿರುವಿ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಅವಳನ್ನು ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಹೆಚ್ಚಿಗೆ
ಮಾತನಾಡಲು ನನಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅವಸರವೂ
ಇಲ್ಲ; ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳುವೆ, ನಿಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಮಾನ,
ಮರ್ಯಾದೆ, ಸಂಪತ್ತು ಉಳಿಯಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಲೇಬೇಕಾಗುವದು. ಮನೆಯ
ಹಿಂದಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿರುವೆ. ಅವಶ್ಯವಿದ್ದರೆ ಬರಬಹುದು.
(ಹಲ್ಲು ಕಿರಿದು ಹೋಗುವನು).

ಮನೋರಮಾ:— (ದಂಗುಬಡೆದವಳಂತೆ ನಿಂತು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ) ಮಾನ !
ಮರ್ಯಾದೆ ! ಸಂಪತ್ತು ! ಒಬ್ಬ ಯಃಕಷ್ಟಿತ ಡಾಕ್ಟರ
ನಿಂದ ಉಳಿಯಬೇಕಾಗುವದೆ ? ಇದೇನು ರೋಗಿಯ
ಬೇನೆಯೆ, ಏನು ಡಾಕ್ಟರನ ಬೇನೆಯೆ ? ಅಮ್ಮಯ್ಯಾ,
ನನಗೆ ಬರಬಾರದಿತ್ತೆ ಎಂತಹದಾದರೊಂದು ಬೇನೆ ?
(ಎಂದು ಈಡು ಈತ್ತಲೆಗಟ್ಟಿ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು
ಕೊಳ್ಳುವಳು).

ಪ್ರವೇಶ ೨

(ಒಂದು ಒಂದೂವರೆ ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಈಗಾಗಲೇ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿದೆ. ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕವಿಗಳೆಷ್ಟೋ ಜನ ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರುವರು ! ನಾನೇನು ಕವಿಯಲ್ಲ, ಕವಿಯೆನ್ನುವ ಕೊಳ್ಳುವ ಹೌಸವೂ ನಮಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಚಾರಗಳ ಭರವನ್ನು ತಡೆಯುವದು ಕವಿಗಳಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ದುಃಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ ? ಹರಿಹರರಾಯನ ಮನೆಯ ಹಿಂದೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬಿರುವ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು 'ನೋಡಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಒಂದೇ ಒಂದು ವಿಚಾರ ಬರಬಹುದು. ಕತ್ತಲೆಯ ರಾತ್ರಿಯೆಂದರೆ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೊಕ್ಕುಳ್ಳ ಸುಂದರಿಯಂತೆ; ತನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಕಾಣಿಸಬಾರದೆಂದು ಅಸೂಯೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ. ಕಾಮಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಈ ವಿಚಾರವೇ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುವದು. ಅವನ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ? ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೇ, ಆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ವಾನಿಗೆ ನಾವು ನೀವು ಕೂಡ ಸ್ವತಃಕ್ಕೆ ಕವಿಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆ ? ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಮಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಕವಿಯೆಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಾಯಕನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವನು. ಕಾರಣವನ್ನು ಒಡೆದು ಹೇಳಬೇಕೆ ? ಅವನ ಕೂಡ ಮೋಹಿನಿಯು ಇದ್ದಾಳೆ. ಇಬ್ಬರೂ-ಇಬ್ಬರೇ ಸಭೆಯಿಂದ ಕತ್ತಲಾದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿಹೊರಟರು. ದಾರಿ ತಪ್ಪಿತು. ಕತ್ತಲೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟಾಯಿತು. ದಾರಿಯು ಹೆಚ್ಚು ದೂರಾಯಿತು. ಮೋಹಿನಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆ; ಕಾಮಿಗೆ ಎದೆಗಾರಿಕೆ. ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ನಾಯಕನು ತಾನಲ್ಲವೆ ? ಈ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿತ್ವದ ಮಿಂಚು. ಅಂತಹ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ, ಅಂತಹ ಹುಡುಗೆಯು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಕವಿತ್ವದ ದೆವ್ವ ಬಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ? ಆದರೆ ಪಾಪ ! ಮೋಹಿನಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಅವಳ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಬರುವದು).

ಮೋಹಿನಿ:— (ಮೆಲು ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಕಾಮೀ, ಕಾಮೀ, ಎಲ್ಲಿ ಬಂದೆವೋ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ! ನನ್ನ ಬಿಡಬೇಡ ಕಾಮೀ.

:— (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವುದೆ! ಇಂತಹ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ! ಇಂತಹ ಕಾಡು ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ! ನಾನೇನು ರಾಮ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ನಲ್ಲ, ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಕಾಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ. ಜನರು ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಅಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ. (ಆವೇಶದಿಂದ) ಮೋಹಿನೀ, ನೋಡಿದೆಯಾ ಕಾಡಿಗೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚು ಮುಸುಕಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಂತೆ ಕತ್ತಲೆ ಹೇಗೆ ಕವಿದಿದೆ?

ಮೋಹಿನಿ:— (ಅವನ ಹತ್ತರ ಬಂದು) ಬೇಡವ್ವಾ ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಬರುವದು.

ಕಾಮಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಗೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೆದರುವೆಯಾ?

ಮೋಹಿನಿ:— ಇಲ್ಲ, ಕತ್ತಲೆಗೆ ಹೆದರುವೆ. ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಏನೇನೋ ಕಾಣಿಸುವದು.

ಕಾಮಿ:— ಛೀ ಹುಚ್ಚೇ, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವರೆ ಯಾರಾದರೂ? ನೋಡು, ಕಣ್ಣಿನ ಉಪಯೋಗ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ; ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಬೇಕು? ನನ್ನಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚು, ಅಂದರೆ ಹೆದರಿಕೆಗೆ ಬರುವ ಧೈರ್ಯವೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

ಮೋಹಿನಿ:— (ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ) ನಿನಗೆ ಕೈ ಮುಗಿಯುವೆ ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಡಬೇಡ.

ಕಾಮಿ:— ಹೀಗೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಮುಗಿಯಹತ್ತಿದೆಯೆಂದರೆ ನೀನೇ ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಡುವಿ. (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಮೋಹಿನಿ, ನನ್ನ ಕೈ ಬಿಡುವದೆ? ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಸುಕಲಿ, ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದ ಮೊಗಡಗಡ ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ ಆವರಿಸಲಿ—

ಮೋಹಿನಿ:— ನೀನು ಬಹಳ ಮಾತಾಡಬೇಡವ್ವಾ; ಎಲ್ಲಿಂದೂ ಕೇಳಿಸಿ
ಧಾಂಗೆ ಆಗಿ ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯೇ ಬರುವದು. (ಸಂಶಯದಿಂದ)
ಕಾಮೀ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆವೊ ?

ಕಾಮಿ:— (ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಎಲ್ಲಿಯೇನು ? ದಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿ ಹಾದಿ
ತಪ್ಪಿ ಬಂದಿರುವೆವು. ಬರಲಿ, ಬಂದದ್ದಕ್ಕೆ ಬಂತೆ ನಾನಿ
ರನೇ; ಹುಲಿ ಸಿಂಹಗಳು ಬರಲಿ, ಕ್ರೂರ ಕರಡಿಗಳು
ಬರಲಿ—

ಮೋಹಿನಿ:— (ಚೀರಿ) ಬೇಡೋ ಕಾಮೀ, ಬೇಡ, ನನಗೆ ಎಲ್ಲೆಂದಲೂ
ಗುಡುಗು ಕೇಳಿಸಿಧಾಂಗೆ ಆಯ್ತು.

ಕಾಮಿ:— (ತರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಛೇ, ಹುಲಿ ಸಿಂಹಗಳಿಗೆ ಹೆದರುವೆಯಾ ?
ಬರಲಿ, ಕುರಿಮರಿಗಳಂತೆ ಕಂಕುಳದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವುಗಳ
ಕಣ್ಣಿನ ಕಂದೀಲು ಮಾಡಿ ಹಾದಿ ತೋರಿಸುವೆ ಬಾ.
(ಎಂದು ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಸಾಗುವನು).

ಮೋಹಿನಿ:— (ಉಸುರ್ಗರೆದು) ಈಗ ನನಗೆ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತು ನೋಡು
ನೀನು ಕೈ ಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ.

ಕಾಮಿ:— (ನಿಂತು ಕನಿಕರದಿಂದ) ಮೋಹಿನೀ, ಧೈರ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಗೊಡ
ಬೇಡ, ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕು. ನೀನು ಹೆದರುವದರಲ್ಲಿಯೇ
ಹೆಚ್ಚು ಸೋಗಿದೆ. ಹೆದರಿದೆಯೆಂದರೆ ಬರುಗಾಳಿಯ
ಬಡತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ನಿನ್ನ ಮೈ ನಡುಗುವದು.
ಚಿಗರಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ ನಿನ್ನ ಕಮನೀಯ ಕಣ್ಣುಗಳು
ಆರಳುವವು.

ಮೋಹಿನಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಕತ್ತಲೆಯೊಳಗೆ ಹಾಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿತವ್ವಾ
ಇದೆಲ್ಲಾ ?

ಕಾಮಿ:— (ಮೊದಲಿನಂತೆ) ಕಾಣಿಸುವ ಕಾರಣವೇ ಇಲ್ಲ. ಭಯ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಭೀತಕಾದ ಇಲ್ಲವೆ-ಚಕಿತಕಾದ ಕಾಮಿನಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯು
ಹೀಗಾಗಲೇಬೇಕೆಂದು, ಕವಿ ಸಮಯವಿದೆ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ
ಬರೆದಿದೆ.

ಮೋಹಿನಿ:— ಅದಿರಲಿ ಕಾಮೀ, ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕರೆ ಏನು ಮಾಡ
ಬೇಕು ಹೇಳಿದೆಯೇನೋ ಕಾವ್ಯದೊಳಗೆ?

ಕಾಮಿ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಛೇ, ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯು ಕಾವ್ಯದ
ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಯುಕ್ತ
ಯನ್ನು.

ಮೋಹಿನಿ:— (ನಮ್ಮ ಭಾವದಿಂದ) ದೇವಾ, ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆಯು
ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರಲಿ ಅಂದರೆ ನಿನಗೆ-

ಕಾಮಿ:— ಛೇ, ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ದೇವರು ? ನಾನು ಹೇಳುವೆ.
ಮೊದಲು ನಾ ನಿನ್ನ ಕೈ ಬಿಡಬೇಕು. ನೀನೊಂದು ಕಡೆ,
ನಾನೊಂದು ಕಡೆ ಆಗಬೇಕು. ಕೋಮಲೆಯಾದ ನೀನು
ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಹಲಬುತ್ತ ಸಾಗು
ವಾಗ್ಗೆ ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಸೊಂಡೆಯನ್ನು ಮುರಿಯುವನೋ
ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ನಾನೊಂದು ಕಡೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಆಗ್ಗೆ
ನಿನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದು ಕ್ರೂರ ಹುಲಿಯು ಆವೇಶ
ದಿಂದ—

ಮೋಹಿನಿ:— ಬೇಡಪ್ಪಾ ನಿನ್ನ ಕಾವ್ಯ; ನನಗೆ ಮನೆಮುಟ್ಟಿಸು ಬೇಗನೆ.

ಕಾಮಿ:— (ಚಿಚಾರದಿಂದ) ನಿನಗೆ ರಸವೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ನಾನೂ
ನೀನೂ ಆಗಲಿರುವೆವು. ಹುಲಿಯು ಬಾರದ ಹೊರತು
ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವದು ಹೇಗೆ?

ಮೋಹಿನಿ:— (ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ) ಏನ ಬೇಡಪ್ಪಾ ನಿನ್ನ ಹುಲಿ. ನಿನ್ನ
ಹುಲಿ ಬರುವದೊಳಗೆ ಮನೆಮಂದಿಯ ಭೆಟ್ಟಿಯ

ಮಾಡಿಸು ನನಗೆ. (ಕೆಮ್ಮಿದ ಸಪ್ಪಳವು ಕೇಳಬರುವದು. ಹೆದರಿ, ಅಳು ದನಿಯಿಂದ) ಕಾಮೀ, ಬೇಗ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿಸೋ, ಯಾರೋ ಬಂದರು. (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವಳು).

ಕಾಮಿ:-- ಬರುವರು ಯಾರು? ನಿಶಾಚರರು; ಬರಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು. ನನ್ನಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಬಿಡು ಅಂದರೆ ಯಾವದರ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. (ಮತ್ತೆ ಕೆಮ್ಮುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳ ಬರುವದು. ಯಾರೋ ನಡೆದು ಬರುವಂತ ಸಪ್ಪಳವಾಗುವದು).

ಮೋಹಿನಿ:-- (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಕಾಮೀ, ಕಾಲ ಸಪ್ಪಳವಾಗುವದೋ!

ಕಾಮಿ:-- (ಕೊಂಚ ಹೆದರಿ, ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಛೇ, ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯ ಕಾಲ ಸಪ್ಪಳ? ಗಾಳಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಕಾಲುಗಳೇ ಅಲೆದಾಡಹತ್ತಿವೆ. (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮೋಹಿನಿ ಯನ್ನು ಹಿಂದೆ ಸರಿಸಿ ಸಣ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ) ಸರಿ ಹಿಂದೆ, ಸರಿ ಹಿಂದೆ. ಅಬಲೆಯರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಭಾರವು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ಬರಲಿ. ಎಲಾ, ದುಷ್ಟಾ, ನಿಶಾಚರಾ, - (ಮೋಹಿನಿಗೆ) ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಮಾಡಲು ನಾನು ಹಿಂದು ಸರಿಯುತ್ತಿರುವೆ, (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಳೆದನಿಯಲ್ಲಿ) ಆಗೋ ಯಾರೋ ಬಂದರು.

ಮೋಹಿನಿ:-- (ಉಸುರಿನಲ್ಲಿಯೆ) ಅವ್ಯಯ್ಯಾ ದೆವ್ವ! (ಎಂದು ಅವಸರದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು. ಕಾಮಿಯು ಮರೆಯಾಗಿ ಬೀಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಯಿಂದ “ ಮನೋರಮಾ, ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ” ಎಂದು ವಿದ್ಯಾಧರನು ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುವನು).

ಕಾಮಿ:-- (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಮನೋರಮಾ! ವಿದ್ಯಾಧರನ ದನಿ ಯಲ್ಲವೆ?

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಮನೋರಮಾ:—(ದೈನ್ಯದಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಆ ರೋಗವ ಹೆಸರನ್ನಾದರೂ ಹೇಳು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ರೋಗವು ಹೆಸರಾದದ್ದು, ಅದರ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಹೇಳು ವಂತಹದಲ್ಲ.

ಮನೋರಮಾ:—(ಮೊದಲಿನಂತೆ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲು ಕೂಡ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ! ಮನೋರಮಾ, ಎಷ್ಟೋ ಚನರ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳು ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ, ನಮಗೆ-ಡಾಕ್ಟರರಿಗೆ-ಮಾನಮರ್ಯಾದೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವದೊಂದು ಚಟವಿದೆ. ಹೆಂಗಸರ ಮುಂದೆ ಯಾವದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು, ಯಾವದನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು ಇದರ ಎಚ್ಚರವಿದೆ ನನಗೆ. ನಿನಗೂ ಎಚ್ಚರವಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವೆ. ರೋಗಿಯಿಂದ ದೂರವಿದ್ದಷ್ಟು ಹಿಂತೆ.

ಮನೋರಮಾ:— ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಕಣ್ಣು ಕತ್ತಲೆಗಟ್ಟುವಂತಹ ಮಾತು ಹೇಳಿ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡುವಿಯಾ ನನಗೆ ? ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನಿಜವೆ ಇದು ? ಸುಳ್ಳು ಆಗುವಂತಿಲ್ಲವೆ ? ಸರಿಯಾಗುವಂತಿಲ್ಲವೆ ? ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿಯಾದರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡು. ಮನೆಯ ಸುಖ, ಮಕ್ಕಳ ಸುಖ.....

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಹುಚ್ಚೇ, ನಿನ್ನ ಜೀವ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರಡೂ ಸುಖದ ಆಶೆ ಬಿಡು. ಅದಕ್ಕೇನೇ ಎಚ್ಚರ ಕೊಡುವೆ. ಇಂತಹ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದರೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನಂತೆ.

ಮನೋರಮಾ:— ಅಯ್ಯೋ, ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಎಷ್ಟು ನಿರ್ದಯನಾದೆಯೋ ?
(ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು
ಅಳುವಳು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಕಳಕಳಿ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಮನೋರಮಾ, ತವ್ವು ಕಲ್ಪನೆ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ದಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
ನಿನಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳುವಷ್ಟು ನಿರ್ದಯನಾಗುತ್ತಿದ್ದೆನೆ ?
(ಅವಳ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಖದ ಮುಸುಕನ್ನು
ಬಿಚ್ಚುತ್ತ) ನೀನು ಚಿಕ್ಕವಳು, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ; ನಿನಗೆ
ಸುಖದ ಆಶೆ ಇದೆ; ಸುಖದ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವದು
ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದಾದಷ್ಟು
ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ—

ಮನೋರಮಾ:—(ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಸಾಕು. (ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ
ದಂತೆ ಮಾಡಿ) ಡಾಕ್ಟರ, ನೀವು ಬಂದು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ
ಬಹಳೇ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಿರಿ. ರೋಗವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿ
ದದ್ದಕ್ಕೆ ಅಭಾರಿಯಿರುವೆ. ಆದರೆ—ಆದರೆ—ಇನ್ನು ಮೇಲೆ
ಔಷಧವನ್ನು ಎರಡನೆಯವರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ
ಅವರಿಗೆ ಹೇಳುವೆ. ಬೇಕಾದಾಗ್ಗೆ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯಿ
ಸುವೆ. (ಕೊಂಚ ಅಡಕಿಸಿ) ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬರ
ಬೇಡಿರಿ; ಹೋಗಿ ಬರುವೆ. (ಎಂದು ಹೊರಡುವಳು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಚಕಿತನಾಗಿ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಧಿಕಾರಯುಕ್ತವಾಣಿಯಿಂದ) ಮನೋ
ರಮಾ, (ಮನೋರಮೆಯು ತಿರುಗಿ ನಲ್ಲವಳು) ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ
ಬರುವಂತಹದೇನು ಹೌಸ ಸನಗಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ
ಹೋದರೂ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಡಾಕ್ಟರರ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಒಂದೇ. ಆದರೆ - ಆದರೆ ರಾಯರ ಮುಂದೆ ಮಾತ್ರ ಅವರ
ರೋಗದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬೇಡ.

ಮನೋರಮಾ:—(ಸಂಶಯದಿಂದಲೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ) ಯಾಕೆ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ಯಾಕೆ—ಎ-ಎ-ನ್-ನೂ ಇಲ್ಲ.
ಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳಿದೆ.

ಮನೋರಮಾ:—(ಹೆಚ್ಚಾದ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಸುಮ್ಮನೆ ! ನಾನು ಸೆರಗಿ
ನಲ್ಲಿ ಬಿಂಕಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವೆನೆಂದು ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ
ಹೇಳಿದೆಯಾ ? ನಾನು ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದು
ಶೂಲದ ಹಗ್ಗವೆಂದು ಸುಮ್ಮಸುಮ್ಮನೆ ಹೇಳಿ-
ದೆಯಾ ? ಸುಮ್ಮನೆ ! ತಿಳಿಯಿತವ್ವಾ ಇವನ ಆಟ.
(ಮತ್ತರದಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನೀಚನಿರುವಿ ನೀನು.
(ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯುತ್ತ ಸಮಾಧಾನದ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಏನೇ ಇರಲಿ,
ಡಾಕ್ಟರರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞಳಿರುವೆ. ನನ್ನ ಮನೆಯವರು
ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹಣದ ತೊಟ್ಟಿಲ
ವನ್ನು ಕಳಿಸುವೆ ನಿಮಗೆ. (ಮತ್ತ ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯದೆ) ಕಪಟಿ,
ವೋಸಗಾರ—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಹಾ ! ತಡೆ. ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಬುದ್ಧಿ -
(ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಬುದ್ಧಿಯ ಮಾತು ನಿನಗೇನು ? ಓದು
ಬರೆಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ಸವತಿ ನೀನು, ಅಲ್ಲವೆ ? ನಿಮ್ಮ
ಯಜಮಾನರ ಸರಸ್ವತಿಯ ಸವತಿ.

ಮನೋರಮಾ:—(ಮತ್ತರದಿಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಅಲ್ಲವೇನೇ ನಾನು
ಸರಸ್ವತಿಯ ಸವತಿ ! ಇದೋ ಸರಸಮ್ಮನ ದತ್ತಕ
ಪುತ್ರನಿಗೆ ದೀರ್ಘ ಸಮಸ್ಯಾರ. (ಎಂದು ಹೊರಡುವಳು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಹಾ! ತಡೆ. ದತ್ತಕ ಪುತ್ರನ ಹಡೆದಮ್ಮಾ, ಮನೋ
ರಮಾ, ನಿನಗಿನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ನಿನಗೆ
ಸತ್ಯದ ಹಟವಿದ್ದರೆ ಹೇಳುವೆ ಕೇಳು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹಿತದ
ಸಲುವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ ನಿಮ್ಮ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಹೇಳ
ಬೇಡವೆಂದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರಾಯರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು
ದೊಡ್ಡದಿಲ್ಲವೆ? ವಿಶೇಷ ಕೆಲಸಗಳಿಂದ ಅವರ ಜೀವ
ಸಣ್ಣಾಗಿಲ್ಲವೆ? ಇಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಿದ್ದ
ದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದೆಯೆಂದರೆ ಆಕಾಶದ ಸಿಡಿಲನ್ನು ಅಂಗೈ
ಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಂತೆ ಅಲ್ಲವೆ?

ಮನೋರಮಾ:—(ಅಣಕಿನಿಂದ) ಅಹುದಲ್ಲವೆ? ಹುಚ್ಚಿ ನಾನು, ಸರಸ್ವ
ತಿಯ ಸವತಿ ನಾನು; ನನ್ನ ಗಂಡನ ಹಿತ ನನಗೆ ತಿಳಿಯ
ಬಾರದೆ? ಯಮರಾಜನ ಸೋದರಳಿಯನಿಂದ ಬುದ್ಧಿ
ಕಲಿಯಬೇಕೆ? (ಸುಳ್ಳು ಆದರ ತೋರಿಸುತ್ತ) ನಿಮ್ಮ ಹಿತದ
ಮಾತಿಗಾಗಿ (ಒಮ್ಮೆಲೆ ತರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನಗುವಳು) ಅವರ
ಹಿತವಂತೆ! ನಮ್ಮ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿಯಂತೆ! ಗಂಗೆ
ಯನ್ನು ಹೊತ್ತವನಿಗೆ ಜಡೆಯ ಭಾರವಂತೆ! ಇದು ಅವ
ರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಡೆಯುವದವ್ವಾ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹೋ ಹೋ ! ಹೇಗೆ ತಡೆಯುವ
ದವ್ವಾ-ಹಾಹಾ ನಗುವೆಯಲ್ಲವೆ? ಅಣಕಿಸುವೆಯಲ್ಲವೆ ?
ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಬಯಲಿಗೆಳೆಯಲು ನಿನ್ನ ಹೌಸವಿದ್ದರೆ
ನಾನೇ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವೆ ನಡೆ. ಗಂಗೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿ
ಲ್ಲವೆ ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನ ? ಆ ಜಡೆಯೊಳಗಿನ ಗಂಗೆಯು
ಹೇಗೆ ಕಣ್ಣಿನ ಹರಿಯಿಂದ ಹರಿದು ಹೋಗುವದು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ತೋರಿಸುವೆ. ಮನೆಮನೆಗೆ ಹೋಗುವೆ, ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಯುವೆ; ಗುಡಿಯ ಗೋಪುರದಿಂದ ಕೂಗುವೆ; ವೋಡಗಳ ಸಿಡಿಲಿನಿಂದ ಮಿಂಚಿಸುವೆ; ಸಮಾಜದ ಮುಂದಾಳುವೆನಿಸಿದ ಈ ಹರಿಹರರಾಯನು ಜನತೆಯನ್ನು ಅಹಲೈಯಂತೆ ವಂಚಿಸಿದ ಇಂದ್ರನೆಂದು. ಆ ಇಂದ್ರನಂತೆಯೆ—

ಮನೋರಮಾ:—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಮ್ರಳಾಗಿ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಶಾಂತನಾಗು. ನಿನ್ನನ್ನು ಅಣಕಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ವಿನೋದದಿಂದ ಹೆದರಿಸಿದಂತೆ ನಾನೂ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿನೋದದಿಂದ ಅಣಕಿಸಿದೆ. (ಕಣ್ಣೀರು ತಂದು) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನೀನು ಹೇಳುವದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲವೆ? ನೀನು ಹೇಳುವದು ನಿಜವಿದೆಯೆ? (ಮೊಳಕಾಲುರಿ ಅವನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ದೀನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಸುಳ್ಳು, ಸುಳ್ಳು, ನಿಜವಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ನಿಟ್ಟಿನಿಂದಾದರೂ ಹೇಳು, ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಗುತ್ತಾ ಅಣಕಿಸುವೆ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಮನಬಂದಂತೆ ನೀನು ಅಣಕಿಸು. ಮನಬಂದಂತೆ ನಾನು ನಗುವೆ. (ಎಂದು ಬಂದ ಬದಿಯಿಂದಲೇ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವನು. ವಿದ್ಯಾಧರಾ ಎಂದು ಕೈ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮನೋರಮೆಯು ಅವನ ಬಿನ್ನು ಹತ್ತಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಡೆದು ಹೊಡೆದವಳಂತೆ ಅವನು ಹೋದತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು).

ಮನೋರಮಾ:—(ಉದ್ವೇಗದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ, ಬುದ್ಧಿಯಕಿಂತ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ಕಲ್ಲಾಗಬಾರದಿತ್ತೇ! (ಎಂದು ರಂಗಭೂಮಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು. ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚುವದರೊಳಗಾಗಿಯೆ ಮನೆಯೊಳ

ಗಿನ ದೀಪವು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಂತೆ ಕಾಮಿಗೂ ಕಾಣಿಸುವದು. ಅವನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು)

ಕಾಮಿ:—

ಅಯ್ಯೋ, ಇದೇನು ಅಡವಿಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ, ಮನೆಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಇರುವೆನಲ್ಲ ! ಇದೇನು ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯಂತೆ ಅಡವಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅರಸುನೆಯಾಯಿತೆ ? ನಾಟಕ ! ನಾನು ನೋಡಿದ್ದು ಇದೆಂತಹ ನಾಟಕ ! ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ ಕಿವಿಯು ಕುರುಡಾಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ನನಗೆ ಈ ಅದ್ಭುತ - ಅದ್ಭುತವೇ ಅಲ್ಲವೆ ? ರೋಗವಿದೆಯಂತೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ; ಅದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ಯಾರಥನಿಗೆ ರೋಗ, ಹೇಳಬಾರದೆಂದು ಮನೋರಮಾಬಾಯಿಯ ವರ ಹೃದ್ರೋಗ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಗಿಡದ ಮರೆ ಸಿಂತ ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ ಶಕುಂತಲೆ ಸಿಕ್ಕುಂತೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ! ಅಯ್ಯೋ ವಾಪ. ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೆನಲ್ಲ. ಮೋಹಿನೀ, ಮೋಹಿನೀ - ಅವಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಅಡವಿಯೆಂದೇ ಹೇಳುವೆ. ಮೋಹಿನೀ - (ಎಂದು ಒದರುತ್ತ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಬರುವನು). ಎಷ್ಟೊಂದು ಕೂಗ ಬೇಕು ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ?

ಮೋಹಿನಿ:—

(ಹೆದರುತ್ತ) ನನಗೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತೆಲ್ಲ ಧೈ ಧೈ ಆಗಿ, ಹೆದ ರಿದೆ. ಗಟ್ಟಿ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತೆ. ಕಾಮೀ, ಮನಗೆ ಮುಟ್ಟುವೆನೇನೋ ?

ಕಾಮಿ:—

ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚು ಹಾಗಾದರೆ.

ಮೋಹಿನಿ:—

(ಸಂಶಯದಿಂದಲೂ, ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೂ) ಯಾಕೆ ?

ಕಾಮಿ:—

(ಜಂಬದಿಂದ) ಅಂದರೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವದರೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವೆ. (ಎಂದು ಎವೆಯುಬ್ಬಿಸಿ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿದು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತ ಸಾಗುವನು. ಮೋಹಿನಿಯು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವಳು).

(ತೆರೆ)

(ನೊದಲನೆಯ ಅಂಕು ಮುಗಿದುದು)

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕು

ಪ್ರವೇಶ ೧

(ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕಿನಿಂದ ಎಂಟು ದಿವಸಗಳಾದ ಮೇಲೆ. ಇದೀಗ ನಾವು ಬಂದದ್ದು ತಿಮ್ಮಾಜಿಯ ಮನೆ. ಅದೊ, ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಯಾವನೊ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆ ? ಅವನೇ ತಿಮ್ಮಾಜಿ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನು ವಕೀಲರ ಕಾರಕೂನ ನಲ್ಲ, ಸಂಸಾರಿಗನಿರುವನು. ಅದಕ್ಕೇಂದೇ ಉಟ್ಟದ್ದು ಒಂದು ಹಳೇ ದೋತರ, ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದ್ದದ್ದು ಒಂದು ದೋತರ-ಅದೊ, ಮತ್ತೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಎಡಬದಿಯ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಭಾಗದ ವರೆಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವನು. ಅವನು ನಿಂತದ್ದು ಒಂದುಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ. ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಕಂದಿಲು ಇಟ್ಟಿದೆ, ಇನ್ನೊಂದು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಈ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ತಿಮ್ಮಾಜಿಯ ಹೆಂಡತಿಯು ಇರುವಳು. ಆದರೇನು ? ತಿಮ್ಮಾಜಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆಯೆ ಗಂಡುಮಗು ಹುಟ್ಟಿದೆ ಯೆಂದು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ ? ನಾಟಕಕಾರನ ದುರ್ವ್ಯವ ! ತಿಮ್ಮಾಜಿಗೆ ಗಂಡು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂಗತಿಯು ನಾಟಕಕಾರನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗು ಹುಟ್ಟಿದಂತೆ ತೊಡಕು ಆಗಿದೆ; ಅವನ ನಾಟ್ಯ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆ. ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ಹೆಂಡತಿಯ ಕೊಡ ಮಾತನಾಡುವನೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯಾದ ಆಕೆ ಹೊರಗೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಈ ಹಾಳು ಸೃಷ್ಟಿಯು ನಾಟಕಕಾರನ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಡುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ಮಾಡುವದೇನು ? ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ಮಾತು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ಯಾಕೆ, ನಾಟಕ ಬರೆಯುವವನಿಗೆ ಕೊಡ ಕೇಳಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ;

लिखितुमिदमलेख्यं नाटके कः समर्थः ?

ಎಂಬ ಶುಭಾಶಿತದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾಧಾನ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ಏನನ್ನೂ ಶೋಧಿಸುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು—)

(ಏನನ್ನೂ ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ) ಬಂದೆ, ಬಂದೆ. (ಕೋಣೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು) ಏನಂದಿ ? ಹುಂ. ನಾನೊ ಅದನ್ನೆ ನಡೆಸಿರುವೆ. ಹಚ್ಚುವೆ, ದೀಪ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಹಚ್ಚುವೆ, ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಹಚ್ಚುವೆ. ಈ ಹಾಳು ಕಂದಿಲಲು ಎಲ್ಲಿದೆಯೋ ? (ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಮತ್ತೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಕೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿ) ಏನು ? ಬಾಯಿಗೆ ರುಚಿ ಇಲ್ಲವೆ ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ರುಚಿ ? ಒಂದೇಸವನೆ ವಟ-ವಟ. ವಟ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ? (ಹತ್ತಿರ ಬಂದು) ತಲೆಶೂಲಿಯೆ ? ಹಾ ಹಾ (ನಗುತ್ತ) ನನಗೆ ಬಾಯಿ - ರುಚಿಯೆಂದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಕೇಳಿಸಬಾರದೇಕೆ ? ಮುದುಕನಾದೆ, ಕೊಂಚ ಕಿವುಡನಾದೆ. (ಮತ್ತೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಏನನ್ನೂ ಕೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಅಹಾ, ಮುದುಕನಲ್ಲವೆ ನಾನು ? ಏನೇನೇನು ? ಗಂಡುಮಗು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಮುದುಕನಲ್ಲವೆ ? ಹೂ ಹೂ, ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ. ಅಯ್ಯೋ (ಎಂದು ಹೊಟ್ಟೆಹಿಡಿಸದೆ ನಗುತ್ತ ತಿರುಗಾಡುವಾಗ ಕಂದಿಲನ್ನು ಎಡಹುವನು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ) ಈ ಹಾಳು ಕಂದಿಲನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇಟ್ಟರೂ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ? ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಯುಗಾನುಯುಗ ಹುಡುಕಬೇಕು ನಾನು !.... ಏನು ? ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲೆಂದು ನೀನೇ ಇಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದೆಯೋ ? ಯೋಗ್ಯ, ಯೋಗ್ಯ. (ಅಣಕಿಸುತ್ತ) ಓಹೂ, ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತು ನಾನು ಹುಡುಕು ವೆನೆಂದು !.... (ಬೇಜಾರದಿಂದ) ತಂದೆ, ತರುವೆ, ತಡೆಯಬಾರದೆ ? (ಎಂದು ಕಂದಿಲನ್ನು ರಂಗಭೂಮಿಯ ನಡುವೆ ತಂದಿಟ್ಟು, ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಬೇಕೆನ್ನ ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ) ಏನು ? ತಲೆಶೂಲಿಯೆ ? ಗೊತ್ತಿದೆ ನನಗೆ; ಮಾಡಲೇನು ? ವಿದ್ಯಾರ್ಥನನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕೆಂದರೆ, “ ಹೇ ! ಗಂಡಸ ಡಾಕ್ಟರ; ಏನ ಅಸಹ್ಯ ! ” ಎನ್ನುವಿ; ಹೆಂಗಸ ಡಾಕ್ಟರಳನ್ನು ಕರೆಯಬೇಕೆಂದರೆ “ ಯಾವ ಹೊಲೆಯ ಚಾತಿಯಾಕಿಯೋ ಏನೋ, ” ಎನ್ನುವಿ. ನೋಡಿದೆಯಾ ! ಮತ್ತೆ ನೀನೇ ಅನ್ನುವಿ “ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸ ಇಂಥಾ ಮೂಲಸ ಕೆಲಸ ಯಾಕೆ ಮಾಡ್ತಾರೇ ”ಂತ. ಇನ್ನೇನು ಮುಪ್ಪಿನೊಳಗೆ ವೈದ್ಯಕಿ ಕಲಿಯಬೇಕೆ ನಾನು ? ಏನೇನೇನು, ಏನಂದಿ ? ವಾಹವಾ, ವಾಹವಾ. ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳೂ ಬೇಡ, ವೈದ್ಯಕಿ ಶಿಕ್ಷಣವೂ

ಬೇಡ.... ನೋಡು! “ಮುಪ್ಪಿನಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಕಾದ್ರೆ ವೈದ್ಯಕೀ ಕಲೀಬೇಕು, ಯಾರ ಉಪಕಾರಾಂ” ತೆ ನನ್ನನ್ನೆ ಹಂಗಿಸತಾಳೆ ಮತ್ತೆ!..... ಏನು? ನಾ ಮಾತಾಡ್ತೀನೆ ಬಹಳ?..... ಸನ್ನಿಪಾತ ಆದವರ ಹಾಗೆ ನೀ ಮಾತಾಡುವಿ; ತಲೆಶೂಲಿ ಬರದೆ ಬಿಡುವದೆ? (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಏನು, ಏನು! ಕಂದೀಲಿನ ಕಾಡಿಗೆಯಿಂದ ತಲೆನೋವು ಆಗುವದೆ? (ಮತ್ತೆ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಆಗಲಿನ್ನು, ನಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಗುಡಿ ಯೊಳಗೆ ಚಂದ್ರನನ್ನು ತಂದಿಡುವೆ, ಆಂ, ಅಂದರೆ ಕಾಡಿಗೆಯ ಕಾಟ ತಪ್ಪುವದು!.... (ಅರ್ಧ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯುವದೆಂದರೆ, ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ಏನೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರ ಹೊರಿಸುವರೆಂದೇ ಕಲ್ಪನೆ ಈ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ!.... (ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಮನೋರಮಾ ಬಾಯಿ....? ಏನಂದಿ? (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ನಕ್ಕು) ನಿನ್ನಂತಹಾ ಹುಚ್ಚು ಹೆಂಗಸರ ಕಲ್ಪನಾ ಅದು, ಗಂಡಸ ಮಕ್ಕಳು ಬೇಕಂತೆ! ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದಾಳೆ ಆ ಪ್ರಾಣಿ.... ದತ್ತಕವೆ?.... ಅಹುದು, ಅಹುದು. ದತ್ತಕ ಮಗನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಏನು ತಪ್ಪು?.... (ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ) ಏನೆ, ನಾನೇ ದತ್ತಕ ಹೋಗಿ ಬಿಡುವೆ, ನಿನ್ನ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ.... ಅದರೆ ಮಾಡುವದೇನು, ದತ್ತಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿ ನೊಳಗೆಯೆ ಇಲ್ಲ.... ಏನಂದಿ?.... ದುಡ್ಡು ಯಾರಿಗೆ ಹೋಗುವದೆ?.... ನಿನಗೆ ಯಾಕೆ ಎರಡನೆಯವರ ದುಡ್ಡಿನ ಚಿಂತೆ? ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡವಗೆ ಆ ದುಡ್ಡು.... (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಏನು?.... ಅಂದರೆ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಆಶೆ ಇಲ್ಲವೆ?.... ನನ್ನಂತಹಾ ಮುದುಕನಿಗೆ ಯಾರು ಹೆಣ್ಣು ಕೊಡುವರೆಂದು ನಗುವಿಯಾ? (ಜಂಬದಿಂದ) ಮರೆತು ಬಿಡು ಇದನ್ನು. ಇನ್ನೂ ಹೆಣ್ಣು ಬರಲಾರದಷ್ಟೇನು ಮುದುಕನಲ್ಲ ನಾನು?..... ಅದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ.... (ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಕ್ಕು) ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಮಾತು ಹೇಳಿದೆ. ನಾನೆಲ್ಲಿ ಮದುವೆಯ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿರುವೆ,

ವೈದ್ಯರಾಜ

ನೀನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಕೋಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆ ?.... (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಏನೂ ?....
ಮಾತು ಸಾಕು ಎನ್ನಲ್ಪಟ್ಟೆ ನಾನಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದೆ ? ಏನೂ ಮಾತಿಗೆ
ಮಾತು ಹೊರಟು ಹೇಳಿದೆ.... ಏನು ? (ಚೀಜಾರದಿಂದ) ಹಚ್ಚುವೆನೆ,
ಹಚ್ಚುವೆನಲ್ಲ ! ಛೇ, ಈ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸಹನವೇ ಇಲ್ಲ. ದೀಪ ಹಚ್ಚ
ಬೇಕೆಂದರೆ ಮಾತನಾಡಿಸುವಿ, ಮಾತನಾಡಿದರೆ ದೀಪ ಯಾಕೆ ಹಚ್ಚ
ವದಿಲ್ಲೆಂದು ಅಬ್ಬರಿಸುವ. (ಹಟದಿಂದ) ಛೇ, ನಿನ್ನ ಕೂಡ ಮಾತೇ
ಬೇಡ. (ಎಂದು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು) ಸಿಟ್ಟು ಯಾಕೆ ಅಂದರೆ ? ಏನು ?....
ಪಕ್ಕಗಾರರ ಕೂಡ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುವೆನೆ ? (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಅವರೇನು
ನಿನ್ನಂತೆ ಅಲ್ಲ. ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಕೇಳುವರು,
ವಾದಿಸುವದಿಲ್ಲ. (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಏನು, ನನ್ನ ಕೂಡ ಯಾರು ವಾದ
ಹಾಕಬೇಕೆ ?..... ಛೇ, ನೋಡಿದಿಯಾ ! ಮತ್ತೆ ನೀನೇ ವಾದ ಬೆಳೆಸಿದೆ.
ಇನ್ನು ಕಂದೀಲು ಹಚ್ಚುವವರೆಗೆ ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲ. (ಚೀಜಾರದಿಂದ)
ಛೇ ! ಕಂದೀಲು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗೆ; ಕಂದೀಲು ಬೇಡವೆಂದರೇನು ?
ಸಂಸಾರ ಬೇಕು, ಮಕ್ಕಳು ಬೇಡ, ಈ ತೊಡಕು ಹೆಂಗಸಿಗೆಯೇ
ತೋಚುವದು ನೋಡು. (ಎಂದು ಕಂದೀಲನ್ನು ಹಚ್ಚಬೇಕೆಂದು ದೃಢ
ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿಯ ಕಡ್ಡಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದು ಸಂಕಪಿಸಿ
ಎದ್ದು ಅರ್ಥಹಿಸುವನು). ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಂದರೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನಮ್ಮ ಗೃಹ
ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಗಿದೆ. ಕಂದೀಲು ಒಂದು ಕಡೆ, ಕಡ್ಡಿಯಪಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು
ಕಡೆ—(ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ) ಏನಂದಿ ? ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು ?.... ಹೇಳಬೇಕು
ಇಂತಹ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದೆಯೆಂದು !.... (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿ) ಏನೂ !
ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಕೇಳಬೇಕೆ ?... ಹುಂ. (ಅಣಕಿಸುತ್ತ) ಓಹೂ, ಇನ್ನು
ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಅದೇ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನೇ ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆ ! ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ
ಎಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲದೆ ಎಂದು ಕೈಮುಗಿದು ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವೆ ! (ತೇಷ
ದಿಂದ) ಇನ್ನು ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದೆ ಉಳಿದಿದೆಯಲ್ಲವೆ, ಮುಪ್ಪಿ

ನಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೇಳುವದು !.... (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ)
 ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಈ ಮುದುಕನ ಬುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು.... (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ)
 ಹುಂ, ಸಾಕು. ನಗುವಿಯೇನು ? (ಕೋಣೆಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು) ಎಲ್ಲಿದೆ
 ಕಡ್ಡಿಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ? (ಒಳಗಿನಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೇಳುವಳು. ಅದನ್ನು ತಾನು
 ಸೂಸುವ ವಿನ್ಯಾಧಿಯಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನುಡಿಯುವನು). ಹುಂ. (ತಲೆಕೂಗಿ)
 ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ.... ದೋಡಕೂಡಲೆ ಬಾಗಿಲಿನ ಎಡಕ್ಕೆ....
 (ತಡೆದು) ಯಾವ ಬಾಗಿಲು ? ಈ ಬಾಗಿಲವೋ, ಆ ಬಾಗಿಲವೋ ? ನಗುವಿ
 ಯೇನು ? ಯಾವ ಬಾಗಿಲ ಹೇಳಿದೆಯೆ (ಅಣಕಿಸಿ) ಬಾಗಿಲಿನ ಎಡಕ್ಕೆ
 ಅಂದರೆ ಏನು ತಿಳಿಯುವದು ?.... (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಹುಂ, ಈ ಬಾಗಿ
 ಲಿನ ಎಡಕ್ಕೆ.... (ಮತ್ತೆ ತಡೆದು) ನನ್ನ ಎಡಕ್ಕೆ ಅಹುದಲ್ಲೋ ?.....
 ಅಂದರೆ ! (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) “ ಎಡ ” ಎಂದು ಕೈಮಾಡುವಿ, ಅದು ನನ್ನ
 “ ಬಲ ” ಆಗುವದು.. (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಛೇ, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಂಗತಿ
 ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದಾಗುವದಿಲ್ಲ ಈ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ! (ಮತ್ತೆ ಕೇಳುತ್ತ)
 ಹುಂ, ದೋಡಕೂಡಲೆ ಈ ಬಾಗಿಲಿನ, ನನ್ನ ಎಡಕ್ಕೆ.... ನನ್ನದೆ ಎಡ
 ಅಹುದಲ್ಲೋ ? ನಾಚಿಕೆ ಬೀರೆ ನನ್ನ ಎಡ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ !
 (ಉಸುರ್ಗರೆದು) ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ—ಹುಂ; ಮೂರನೆಯ ಫಳಿಯ ಮೇಲೆ—
 ಹುಂ; (ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಡೆದು) ಮೂರನೆಯದೆಂದರೆ ? ಕೆಳಗಿನಿದೋ ?
 ಮೇಲಿನಿದೋ ? (ಚೀಚಾರವಾಗಿ) ಛೇ!..ಹುಂ..ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೂರನೆಯ
 ಫಳಿಯ ಮೇಲೆ—ಹುಂ; ಅರಿಶಿಣಡಬ್ಬಿಯ ಹಿಂದೆ—ಹುಂ;.....
 (ಮತ್ತೆ ತಡೆದು, ಸಂಶಯದಿಂದ) ಅರಿಶಿಣದ ಡಬ್ಬಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವದು
 ಹೇಗೆ ? (ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ) ನೋಡಿರಿ. ಅದು ಕಡ್ಡಿಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ
 ಇದೆಯಂತೆ ! ಕಡ್ಡಿಯಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಲ್ಲಿದೆಯೆಂದರೆ, ಅರಿಶಿಣಡಬ್ಬಿಯ ಹಿಂದೆ
 ಇದೆಯಂತೆ ! (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಸಾಕು, ಬಿಡು. ನಾನೇ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು
 ಬರುವೆ. ದಿನಾಲು ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥ, ಅದನ್ನು ಒಯ್ದು ಗುಹೆ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಯೊಳಗೆ ಇಡುವರು. ಏನು ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವರೋ ಈ ಹೆಂಗಸರು !
ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲ ತಡೆದು ನಡೆದಿದೆ....ಹುಂ,
ಇರಲಿ ಬಿಡು; ಹುಡುಕಿ ತರುವೆ. ಮನೆಯೊಳಗೆಯೆ ಇದ್ದರೆ ಹೋಗುವ
ದೆಲ್ಲಿ? (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದು) ಏನೇ, ಅಡಿಗೆಯ
ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಅಲ್ಲವೇ?... ತಿಳಿಯಿತು, ತಿಳಿಯಿತು. (“ ಏನು ತಿನ್ನುವ
ಪದಾರ್ಥವೆಂದು ಅದನ್ನು ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯೊಳಗಿಡುವರೋ ! ” ಎಂದು ಗುಣ
ಗುಟ್ಟುತ್ತ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೆ ಸಿಕ್ಕಿತೆ? ಕುಲುಕುಲು
ನಗುತ್ತ ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ಬರುವನು. ಕಂದಿಲಿನ ಹತ್ತರ ಕುಳಿಕುಕ್ಕೊಳ್ಳುವಾಗ್ಗೆ
ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ಏನೂ !.... ಸಿಕ್ಕಿತು.(ಜಂಬದಿಂದ) ಸಿಕ್ಕದೆ
ಏನು? ನೀನು ಇಷ್ಟೊಂದು ದ್ರಾವಿಡೀ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ
ಹೇಳುವ ಕಾರಣವೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ
ಕೇಳುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೆ ಬಿದ್ದಿದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು-
(ಎಂದು ಕಡ್ಡಿಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲು ಅದು ಬರಿದಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ
ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅದನ್ನು ಬೀಸಾಡಿ, ಎದ್ದು ಗದ್ದರಿಸುತ್ತ) ಸುಡಲಿ ಈ ಹಾಳು
ಸಂಸಾರ. ಕಡ್ಡಿ ಇದ್ದರೆ ಮದ್ದು ಇಲ್ಲ, ಮದ್ದು ಇದ್ದರೆ ಕಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.
(ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುವನೋ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತಿಲ್ಲ, ಯಾಕೆಂದರೆ
ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೊಪ್ಪೆಂದು—)

(ಶರ).

ಪ್ರವೇಶ ೨

(ಉದ್ಯಾನವೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟ ಒಂದು ಬಟ್ಟ-ಬಯಲು. ಅದೇ ದಿವಸ, ಅದೇ ವೇಳೆಗೆ ಕಾಮಿಯು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಜನ ವಿತ್ರರೊಡನೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಬಂದಿರುವನು. ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಕಾಮಿಯ “ ಸರಿಕೆ ” ರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕಾಮಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಉದ್ದೇಗವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವದು. ಕೆಳಗೆ ಮೋರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತ ನಡೆದಿರುವನು. ಅವನ ಗೆಳೆಯರು ಆದರದಿಂದಲೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ಒಮ್ಮೆ ಅವನನ್ನು, ಒಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿರುವರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಮಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೂಂ ಎಂದು ಉದ್ದವಾಗಿ ಉಸುರುಗರೆಯುವನು. ಹಣೆಗೆ ಕೈ ಹಚ್ಚಿ ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು).

೧ನೆ:— (ಮೆಲ್ಲಗೆ ಉಳಿದ ಮುವ್ವರಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ) ಏ, ಕಾಮಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದಿತು ನೋಡು.

೨ನೆ:— (ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ನೋಡಿಸಿ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ) ಉಂಹುಂ. ಅಲ್ಲ. ನಾನು ನೋಡಿರುವೆ ಅವನಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬರುವದನ್ನು. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ ಅವ. ಹೋದವನೇ ಮುಸುಕು ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿ ಬಿಡುವ.

೩ನೆ:— ನಾನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದ್ದೆ ಅವನಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು. ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ಕಂಡವರನ್ನು ಹೆಂಗಸು ಎಂದು ಕೈ ಹಿಡಿಯುವ.

೧ನೆ:— ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೇನು? ಇಂತಹದೆಂದೇ ಹೇಳಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ವೇಳೆ ನೋಡಿ, ಪ್ರಸಂಗ ನೋಡಿ, ಆದರ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾಗುವದು. ಅದೇಕೆ? ಮೊನ್ನೆ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋದಾಗ್ಗೆ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಹಣ ಕೊಡುವದನ್ನು ಮರೆತೇ ಹೊರಟಿದ್ದ.

೪ನೆ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಅಂಗಡಿಯವ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಇಳಿದಿರಬೇಕು ಸ್ಫೂರ್ತಿ.

೨ನೆ:— (ಕೊಂಚ ಕೋಪದಿಂದ) ನಿನಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿರದಿದ್ದರೆ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು. ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ಹಳಿಯಬೇಡ.

೪ನೆ:— (ಮೊದಲಿನಂತೆ) ಎಲ್ಲಿಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ; ಅವನ ಮೈಮೇಲೆ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದೆ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಲ್ಲ.

೩ನೆ:— ನಾವು ಹೇಳುವದೂ ಅದೆ. ಕವಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಎನ್ನುವರು.

೪ನೆ:— (ನಗುತ್ತ) ಆದರೆ ಕಾವಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಮೂರ್ತಿಯೆನ್ನುವರು, ಮೂರ್ತಿ. (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಬಂದು ಹುಡುಗೆಯ ಮೂರ್ತಿ.

ಮುನ್ನವರು:— (ಆಶುರತೆಯಿಂದ ಆಂ ಎಂದು ಮುಂದೆ ಬರುವರು.)

೪ನೆ:— (ಕಾಮಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಅವನ ತಂದೆಯು ಅವನ ನುದಿವೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿರುವ.

೧ನೆ:— (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಇಷ್ಟೆ ಆಹುದಲ್ಲೋ ! ಅದೇನು, ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಪ್ರಸಂಗ.

೩ನೆ:— ಹಹಾ, ಈಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಮೊನ್ನೆ ತೋರಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದರು, ಅದೇ ಹುಡುಗೆ ಆಹುದಲ್ಲೋ ? (೪ನೆ. ನು ನಗುತ್ತ ತಲೆದೂಗುವನು).

೨ನೆ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ನಗುವಂತಹದೇನಿದೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿ ?

ಕಾಮಿ:— (ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ) ಅಹಹಾ ! ಎಂತಹದು ಏನಾಯಿತು !

- ೧ನೆ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕೆಸೆಯೊಳಗಿಂದ ಕಾಗದ ತೆಗೆದು ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವನು).
ಅಹಹಾ, ಸಿಸಿತ್ತು ಏನಾಯಿತು. (ಎಂದು ಗುಣಗುಟ್ಟುವನು).
- ೨ನೆ:— (ಅವನನ್ನು ಕಡೆದು) “ ಏಸಿತ್ತು ” ಅಲ್ಲೋ, “ ಎಂತಹದು
ಏನಾಯಿತು ” (೧ನೆ. ನು “ ಹೀಗೊ ” ಎಂದು ಬರೆದುಕೊ
ಳ್ಳುವನು).
- ೪ನೆ:— (ನಗುತ್ತ) ಯಾಕೆ ಬರೆಯುವಿ ? ನಾನು ಹೇಳುವೆ ಅದರ
ಅರ್ಥವನ್ನು. ಆ ವೊನ್ನಿನ ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ
ದಂದಿನಿಂದ ಅವನ ಕಾವ್ಯವೀಣೆಯ ತಂತಿಯೇ ಹರಿದಿದೆ.
- ೨ನೆ:— ಯಾಕೆ ? ಹುಡುಗೆಯು ಕಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ—?
- ೩ನೆ:— (ನಕ್ಕು) ಕಾಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ? ಹಹಾ. ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಲ
ಗುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಬಂದು, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನೋಡಿದ್ದರೆ
ಮಾತ್ರ, ಹೆಂಗಸು ಎನ್ನಬಹುದಾಗಿತ್ತು.
- ಕಾಮಿ:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಉತ್ ಎಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ತಿರುಗಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವನು.)
- ೪ನೆ:— (ಅವನು ಹೋದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ) ಹೋದನಲ್ಲವೆ ? ಕೇಳಿರಿ,
ಕೇಳಿರಿ. ಆ ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿ
ಬಂದಿದೆ ನನಗೆ.
- ೧ನೆ:— (ಸುತ್ತಲು ನೋಡಿ) ಅತ್ತಿತ್ತ ಜನರಿರುವರು. ಹೇಳುವಂತೆ
ಇದ್ದರೆಯೆ ಹೇಳು.
- ೪ನೆ:— (ಅವನ ಕಡೆ ಸೋಗಿಸಿರಿಸಿ) ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆ
ಯಿಲ್ಲ. (೩ನೆ ನು ನಗುವನು). ಅಯ್ಯೋ, ಸ್ಫೂರ್ತಿಗೆ ಕಣ್ಣು
ಕೂಡ ಕಳೆದು ಹೋಗಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ ? ಅಹಹ ! ಅದೆಂ
ತಹ ರೂಪ ! ಬಾಣನ ಕಾದಂಬರಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು
ಓದಿಲ್ಲವೆ ನೀವು ? ಕಾದಂಬರಿಯ ಕುಚಗಳು ಅಡ್ಡ
ಬಂದುದರಿಂದ, ತನಗೆ ಅವಳ ಸುಂದರ ಮುಖವನ್ನು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ನೋಡುವದಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕೊರಗಿತೇನೊ ಎನ್ನುವಂತೆ, ಅವಳ ಟೊಂಕವು ಸಣ್ಣದಿತ್ತಂತೆ. ಆದರೆ ಇವಳ ಟೊಂಕವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೇಡಿಯೆ ? ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಯೆ ತಿರುವೆನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹರವಿ ನಿಂತಿದೆ, ಹರವಿ ! ಈ ಟೊಂಕವು ನಡುವೆ ಒಂದು ಪಾದಕಮಲಗಳು ಕಾಣಿಸದಂತಾಗಲು ಬದಿಯಿಂದ ಹಣಿಕೆಕ್ಕಿ ನೋಡುವವೇನೊ ಎನ್ನುವಂತೆ ಈ ಕಣ್ಣು ಈ ಬದಿಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಕಣ್ಣು ಆ ಬದಿಗೆ. ಸಾಪ ! ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಮಂಗ ನಾದ ಹಸುಮಂತನು ಇವಳನ್ನು ನೋಡಿದನಂತೆ; ನೋಡಿ ದೊಂದೇ ತಡ, ಮುಖ ತಿರುಗಿಸಿದವನು ಇದುವರೆಗೂ ಎದುರು ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ! (ನಗುವನು).

- ೨ನೆ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಸಾಕು ಬಿಡು, ನಗುವಿಯೇನು? ಅಶ್ಲೀಲ !
- ೩ನೆ:— ತರುಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಶ್ಲೀಲ ಮಾತಿಗೆ ನಗದಿದ್ದರೆ—
- ೧ನೆ:— (ನಗೆ ತಡೆಯುತ್ತ) ನ್ನಿಜಾಹಾ (ಎಂದು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗುವನು).
- ೨ನೆ:— (ನಗೆ ತೋರಿಸಬಾರದೆಂಬ ಯತ್ನದಲ್ಲಿ) ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬಹುಮತದಿಂದ ನಗಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾದುದರಿಂದ ನಾನೂ ನಗುವೆ. (ನಗುವನು).
- ೩ನೆ:— ತಡೆ, ತಡೆ. ನಿಮ್ಮ ನಗೆ ಕೇಳಿ ತಿರುಗಿ ಬಂದಾನು ಕಾಮಿ. ನನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮೋಜು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ.
- ೧ನೆ: ೨ನೆ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನದು, ಏನದು ?
- ೩ನೆ:— (ನಗುತ್ತ) ಆ ಹುಡುಗೆ ಕಲಿತವಳಂತೆ ! ನಮ್ಮ ತಿಮ್ಮಾಜಿ ಅವಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ.
- ೪ನೆ:— ಹಹಾ ! ಅದನ್ನು ಹೇಳುವಿಯಾ ?

- ೩ನೆ:- ಅದನ್ನೆ. (೪ನೆ. ನಿಗೆ) ಬಾ, ಬಾ. ನಾನು ಆ ಹುಡುಗೆ ಯಾಗುವೆ, ನೀನು ತಿಮ್ಮಾಜಿಯಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸು. (ಎಂದು ದೋತರದ ಸೆರಗು ಸುತ್ತಿ, ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕೂದುವನು).
- ೪ನೆ:— (ಸೋಗಿನಿಂದ) ಹಂ-ಹಂ-(ಕೆಮ್ಮಿ, ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ) ತಂಗೀ, “ನಾನು” ಇದರ ಬಹುವಚನ ಏನಮ್ಮಾ? (ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ). ಪೇಳಮ್ಮಾ, ಹೇಳು ತಂಗೀ. ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನವರೇ. ನಾಚುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. “ನಾನು” ಇದರ ಬಹುವಚನ ಏನಮ್ಮಾ?
- ೩ನೆ:— (ಹುಡುಗೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ) “ ನೀವು ”.
- ೪ನೆ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಅಂ! (ಸೋಗಿನಲ್ಲಿಯೆ) ಅಹಹ! ಎಂತಹ ಚಾಣಾಕ್ಷ ಹುಡುಗೆ ! (ಎಲ್ಲರೂ ಖೊಳ್ಳೆಂದು ನಗುವರು. ಕಾಮಿಯು ಬರುವನು. ಅವನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಹೆಚ್ಚುಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಕೊಂಚ ಕನಿಕರದಿಂದಲೂ, ಕೊಂಚ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರು ನಗೆ ಪಡೆಯುವರು).
- ಕಾಮಿ:— (ಗುರುವಿನ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ) ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರಿರಾ, ಎಂದಾ ದರೂ ಪ್ರೇಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವಿರೋ ? (ಗೆಳೆಯರು ಸಂಶಯದಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವರು).
- ೪ನೆ:— (ಕೊನೆಗೆ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿ) ಹುಡುಗೆ ಎಂತಹದು ಹೇಳಿದೆ ಯೆಂದರೆ—
- ೧ನೆ:— (ಅವನ ದಡ್ಡತನಕ್ಕೆ ನಿರುಪಾಯನಾದಂತೆ) ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮಪಾಶ ಬಿಗಿದ ಹುಡುಗೆ ಎಂತಹದು, ಕಾಮಿ ಹೇಳಬೇಕೆ ?
- ೪ನೆ:— (ಹಟದಿಂದ) ಹುಡುಗೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರೇಮ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು ಹೇಗೆ ? (ಇನೆ. ನಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಲು ಅವನು ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ ನಗುವನು). ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಬಿಗಿಯಲು ಅದೇನು ಯಮಪಾಶವೆ ?

ಕಾಮಿ:— (ಯಾವಾಗನಂತೆ) ನೀನಂದದ್ದು ನಿಜ. ಯಮಪಾಶ ಬೇರೆ, ಪ್ರೇಮಪಾಶ ಬೇರೆ.

ಇನೆ:— (ಆನಂದದಿಂದ) ಶಹಾಪ್ಪಾಶ.

ಕಾಮಿ:— (ಅವನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾರದೆ) ಆದರೆ—ಆದರೆ— (ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ನನ್ನ ರಸಿಕ ಮತ್ತು ತರುಣ ಗೆಳೆಯರೆ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಕಾಮಿಗೆ ಪ್ರೇಮಪಾಶವು ಯಮಪಾಶವೇ ಆಗಿದೆ. (ಉದ್ವೇಗದಿಂದ ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವನು).

ಇನೆ:— (ಮೆಲ್ಲಗೆ ಇನೆ. ನಿಗೆ) ಆ ಮೊನ್ನಿನ ಹುಡುಗೆಯೇ ಯಮದೂತ ಕಾಣಿಸುವದು. (ಇಬ್ಬರೂ ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುವರು).

ಕಾಮಿ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ, ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ, ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿ) ಆಗಲಿ. ಯಮನ ಯಮನಾಗುವೆ, ಪಾಶದ ಪಾಶನಾಗುವೆ, ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಸತ್ಯವಾನನಾಗುವೆ.

ಇನೆ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಸತ್ಯವಾನನು ಯಮಪಾಶದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಇನೆ:— (ತಪ್ಪು ತಿದ್ದುವ ಶಿಕ್ಷಕನಂತೆ) ಇಲ್ಲ, ಯಮನೇ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಪಾಶದಲ್ಲಿ.

ಕಾಮಿ:— (ಮದನ-ಅಲ್ಲಲ್ಲ... ಚಳಿಯ ಬಾಧೆಯಾದವನಂತೆ ಮೈ ನಡುಗುತ್ತ) ಅದಾಗದಿದ್ದರೆ ಸತ್ಯವಂತನ ಸಾವಿತ್ರಿಯಾಗುವೆ. (ಅನೇಕದಿಂದ) ಯಮ ಬರಲಿ—

ಇನೆ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಅಯ್ಯೋ, ಬಂದಿತು ಸ್ಫೂರ್ತಿ. (ಎಂದು ಕಾಮಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವನು).

(ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆ, ಭಾವ-ವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಾಥಿ
ಯನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ನಾವು ತೋರಿಸಿದರೂ ಸದ್ಯದ ಕಾಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ
ಶಬ್ದಯೋಜನೆಯಿಲ್ಲ ನಮಗೆ. ತಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಕವಿಗಳಿರಬಹುದು; ಕಾವ್ಯ
ಸ್ಪೂರ್ತಿಯ ಕಟು ಅನುಭವವು ತಮಗೆ ಇರಬಹುದು. ಛೇ, ಅದೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆಗಲಿ.
ಅಕ್ಕತಂಗಿಯಿರಾ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣಲವ್ವಂದಿರು, ಗಂಡಂದಿರು ಎಂದಾದರೂ
ಜೀಳು ಕಡಿದಂತೆ ಹುಚ್ಚಿದ್ದು—ಹಾ. ನೋಡಿ, ನೋಡಿ. ಗೆಲೆಯನು ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ಗಟ್ಟಿ
ಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಂತೆ ಕಾಮಿಯು ಕಾದಿಸುವ ರಹಸ್ಯದಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ಹೊರಪುಟಿಯುವನು.
ಛೇ, ನಮ್ಮಿಂದಂತೂ ಬಣ್ಣಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದೋ, ಲೆಕ್ಕಣಿಕೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಡುವೆವು.
ನಮ್ಮ ಈ ಗೋಪ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವಿಮರ್ಶಕರು ಅವರ ದುರುಪಯೋಗ
ಮಾಡಬಾರ.....ಹಾ !)

ಕಾಮಿ:— (ಆವೇಶದಿಂದ) **ಯನು ಬರಲಿ** (ಮುಂದಿನ ನಾಲು ಬರುವ
ವರೆಗೆ ಇದನ್ನೆ ನುಡಿಯುವನು).

ನುನು ಹೊರಲಿ

ಗನುಗನು ಗನು ಶ್ರಮ ತರಲಿ !

ತರಲೆ ಸರಲೆ—(ಮುಂದೆ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬರದಂತಾ

ಗಲು ಹೆಚ್ಚು ಆವೇಶದಿಂದ ಅದನ್ನೆ ತಿರುತಿರುಗಿ ಮುಖವಿಕ್ಕುತಿಗಳಿಂದ
ನುಡಿದು) **ತರಲೆ ಸರಲೆ**

ಬರದಿರಲೆ—(ಮುಂದೆನು ? ಮತ್ತೆ ಗೋಳಾಟ !)

ಕೊರಲ ಕೊಯ್ವೆ ನಾ|| (ಪಾಪ ! ಹುಶ್

ಎಂದು ನಿಲ್ಲುವನು).

೨ನೆ:— (ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ನೋಡಿದೆಯಾ ಪ್ರೇಮದ ಆವೇಶ !

೪ನೆ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಆ “ ಸರಲೆ ತರಲೆ ” ಯಾರು ಗೊತ್ತಿ
ದೆಯೆ ?

೧ನೆ:— (ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ) ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರೇಮಪಾಶ ಆಗುವದೇನೋ ?

ಕಾಮಿ:— (ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಣ್ಣು ತರೆಯುತ್ತ) ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ,

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಗೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರೇಮವಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮವೆ ಗೊತ್ತು, ಪ್ರೇಮವೆ ಸೊತ್ತು, ಪ್ರೇಮವೆ..... (ತಡೆಯುವನು).

೪ನೆ:— (ಪ್ರಾಸ ಕೂಡಿಸುವ ಹವಣಿಕೆಯಿಂದ) ಪ್ರೇಮವೆ ಶರ್ಯತ್ತು.

ಕಾಮಿ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆನಂದದಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಶರ್ಯತ್ತು ! ಅಹಹಾ, ಯೋಗ್ಯ ಶಬ್ದ. ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಶಬ್ದ. (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಈಗ ನಡೆದಿದೆ ಪ್ರೇಮದ ಶರ್ಯತ್ತು. ಈ ಶರ್ಯತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾಯಕ ನಾನು.

೪ನೆ:— ನಾಯಿಕೆ?

ಕಾಮಿ:— ಮೋಹಿನಿ. (ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರನ್ನು ನೋಡುವರು). ಆಶ್ಚರ್ಯವೇಕೆ ? ನಾಯಿಕೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು, ಅಕ್ಷರಶಃ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆ, ಮೋಹಿನಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲವೆ ? ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸುವಳು, ಅದು ನಾಚಿಕೆಯಲ್ಲವೆ ? ನನ್ನ ವಿಷಯ ಮಾತು ನಡೆದಲ್ಲಿ ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸುವಳು, ಅದು ಅನುರಾಗವಲ್ಲವೆ ? ನಾನು ಸಭೆಗೆ ಹೋದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವಳು, ಅದು ಧೈರ್ಯವಲ್ಲವೆ ? ತರುಣರೆ, ರಸಿಕರೆ, (ಕೆಳಕಳೆಯಿಂದ) ನನ್ನ ತರುಣ ಮತ್ತು ರಸಿಕ ಗೆಳೆಯರೆ, ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಏನಾಗಿದೆ ? ನನ್ನ ಉಸಿರು ಕೈಗೆ ಬಿಸಿ ಹತ್ತುವದು, ಅದು ಪ್ರೇಮಜ್ವರವಲ್ಲವೆ ? ನನ್ನ ಎದೆಯು ಕೈ ಹಚ್ಚಿದರೆ ಹಾರುವದು, ಅದು ಅನುರಾಗದ ಹಂಬಲವಲ್ಲವೆ ? ನನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ವಿಫಲ ಬರುವವು, ಅದು ನಾನು ನಾಯಕನಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು

ಸೂಚಿಸುವದಿಲ್ಲವೆ ? (ಉಸುರ್ಗರೆದು) ಹೆಜ್ಜೆ ಗೊಮ್ಮೆ ಬಲ
ಗಣ್ಣು ಹಾರುವದು.

೧ನೆ:— ಇನ್ನೇನು ತಡ, ಅಕ್ಕ ತೆಗಳು ಹಾರಿದವೆಂದೇ ತಿಳಿ.

೨ನೆ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹೀಗೆ ರಸಭಂಗ ಮಾಡಬೇಡೊ'ನಡುವೆ ?

ಕಾಮಿ:— (ವಿಷಾದದಿಂದ) ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ರಸಭಂಗ ? ಅದೆಂದಿಗೊ ಆಗಿ
ಹೋಗಿದೆ. ನನ್ನ ಪ್ರೇಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಡುಗಾರ ಬಂದಿ
ರುವ. ನನ್ನ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಾಯಕನೊಬ್ಬ ನಿಂತಿ
ರುವ.

೧ನೆ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಯಾವನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಂತಹ ರಸವನ್ನು
ನೀರಸ ಮಾಡುವದು ?

ಕಾಮಿ:— (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಬೇಕಾದಂತಹ ರಸವನ್ನು ನೀರಸ
ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯವನಾದ ಆ ಡಾಕ್ಟರನು.

ಎಲ್ಲರು:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಯಾರು ? ವಿದ್ಯಾಧರನೆ ? (ಕಾಮಿಯು ತಲೆ
ದೂಗುವನು).

೧ನೆ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಎರಡನೆಯ ಡಾಕ್ಟರನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿ
ಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಿ ಅವ.

ಕಾಮಿ:— (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಸಿಟ್ಟಿನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ ಕೊಟ್ಟು
ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮವು ಸಿಟ್ಟಿನ ವಿಷಯವಲ್ಲ.
ಸಮಾಧಾನದಿಂದ, ಸಾಧಕ-ಬಾಧಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ
ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು.

೨ನೆ:— ನಿಜ. ನಿಜ. ಆ ಡಾಕ್ಟರನು ತನ್ನ ಉಸಿರು ನೋಡಿ
ಕೊಳ್ಳಲಿ ಬಿಸಿ ಇದೆಯೇನು ? ಎದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ
ನೋಡಲಿ, ಹಾರುವದೇನು ? ಆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಲಿ,
ಮೋಹನಿಯ ಮೇಲೆ—

ವೈದ್ಯಕಾಜ

ಕಾಮಿ:— (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಅವನು ಹೇಳಿ ಉಪಯೋಗವೇನು ?
ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥರನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡ
ಬೇಕೆಂದು ಮನೋರಮಾಬಾಯಿಯ ಹಟ.

ಇನಿ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಅದರದೇನು ಬಿಸಾತು ? ಮೋಹಿನಿಯ
ದೊಂದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದರೆ—

ಕಾಮಿ:— (ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಇದ್ದರೆ ! ಇದ್ದರೆ ! ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧ
ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುವದು ಹೇಗೆ ? ಸಾಧಕ-ಬಾಧಕ
ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸಲು ಪ್ರೇಮ
ವೇನು ದೇವರೆ ಇಲ್ಲವೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನವೆ ?

ಇನಿ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ತತ್ವಜ್ಞಾನವೇಕೆ ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ
ಯುಕ್ತಿ. ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರನೂ ಪ್ರೇಮದಂತೆಯೇ ಇರುವ;
ಅಂದರೆ ಸಾಧಕ-ಬಾಧಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧ
ಮಾಡಲು ಬರುವಂತಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ತಂದೆ ಯಾರು,
ತಾಯಿ ಎಲ್ಲಿಯಾಕೆ, ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಇನಿ:— (ವೇದಾಂತಿಯಂತೆ) ಅಂದರೆ, ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿ
ದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರನ ಅಸ್ತಿತ್ವವೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹು
ದಲ್ಲವೆ ?

ಇನಿ:— ಸಂಶಯವೇನು ?

ಇನಿ:— ಹೆದರಿಕೆ ಯಾಕೆ ?

ಕಾಮಿ:— (ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ನಡೆಯಿರಿ ಹಾಗಾದರೆ;
ಚಂದ್ರನು ಉದಯನಾಗುವನು, ಅವನ ತಾಪವನ್ನು ಈ
ಕಾಮಿಯು ಸಹಿಸನು. (ಹೋಗುವನು).

ಇನಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯ ಚಂದ್ರ
ಕಾಣಿಸಿದನೋ ಇವನಿಗೆ ?

- ೧ನೆ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಮೋಹಿನಿಯ ಮುಖ ಚಂದ್ರ. ಇಷ್ಟು ತಿಳಿಯಬಾರದೆ ? (ಹೋಗುವನು).
- ೨ನೆ:— (ನಗುತ್ತ) ಹೇಗಿರುವ ಮಲ್ಲಿನಾಥ, ನೋಡಿದೆಯಾ ? (ಹೋಗುವನು).
- ೩ನೆ:— ಏನಾದರೂ ಅರ್ಥವಾಯಿತೋ ನಿನಗೆ ?
- ೪ನೆ:— ಆಗದೆ ಏನು ? ನಡೆ. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚು, ಇಬ್ಬರಿಗೆ ಹುಚ್ಚನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ. (ಇಬ್ಬರೂ ನಗುತ್ತ ಹೋಗುವರು).

ಪ್ರವೇಶ ೩

(ಅಜ್ಜೆ ದಿವಸ ಎರಡು-ಎರಡುವರೆ ತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿವೆ. ಹರಿಹರರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡುವ ಕೋಣೆ. ತೆರೆಯು ಮೇಲೆ ಏರುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬಲಬದಿಗೆ ಎರಡು ಪಾದಗಳು, ತರುವಾಯ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಕಾಣಬರುವವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಲಕ್ಷ್ಯವೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಲು ಒಂದು ಹೆಂಗಸು ಮಂಚಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವಂತೆ ಕಾಣಬರುವದು. ಮಂಚಾಸನದ ಒಂದು ಬದಿಗೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ ಈ ಹೆಂಗಸು ಯಾರು ಎಂಬುದು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬರದಿದ್ದರೂ, ಅವಳು ಮನೋರಮೆಯೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಲ್ಲೆವು. ನಡನಡುವೆ ಅವಳ ಭುಜಗಳೂ ಪಕ್ಕಗಳೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬೆದರಿದಂತೆ ಅಳುಕುತ್ತಿದ್ದದರಿಂದ ಅವಳು ಬಿಕ್ಕುತ್ತಿರಬಹುದೆಂಬ ಊಹೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಳ ಹೊರತು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಮನೋರಮೆಯು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದರೆ ಎದುರು ಕಾಣುವಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಾಲು ಇದೆ. ಅದರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮೇಜು, ಒಂದೆರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳು ಇದ್ದು, ಆ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ದೀಪವು ಸರಳ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಶಾಂತವಾಗಿಯೂ, ತಿಳುವಾಗಿಯೂ, ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತೆಯೂ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ದೀಪದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಪರವಶಳಾದರೂ ವಿನಯವತಿಯಾದ ಕಾಮಿನಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಂತೆ, ತಮ್ಮ ನಲ್ಲರನ್ನು ಕರೆಯಲು ಹವಣಿಸುವವೊ ಏನೊ ಎನ್ನುವಂತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮಿಂಚಿನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಂತಿವೆ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಂಚಾಸನ ಮತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಾಲಿನ ನಡುವಿನ, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಎದುರಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಮೋಹಿನಿಯು ಬರುವಳು. ಬಂದವಳೇ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುದರಿಂದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದು ಅವಳಿಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಮನೋರಮೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಲು ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಬಂದಿರಬಹುದು. ಅವಳು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲೆ ಮಾಡಿ ಓರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವಳು. ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಣ್ಣೀರು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾಗುವ ಮುಂಚೆಯೇ - ದುಃಖದ ತಡೆಯಿಂದಲೊ ಏನೊ - ಕೆಮ್ಮು ಬರುವದು. ಮೋಹಿನಿಯು ಬೆದರಿ ತಿರುಗಿ ನಲ್ಲವಳು. ಮೋಹಿನಿಯು ಬೆದರಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ನಗೆ ಬರುವಂತಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಮೋಹಿನಿಯು ತಾನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಪುಸ್ತಕದ ಸಲು

ವಾಗಿಯೂ ಬೆದರಿದಂತೆ ಕಾಣುವದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಮರೆಮಾಡಲು ಯಾಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು ? ಏನೇ ಇರಲಿ, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ನಸುನಕ್ಕು—)

ಮನೋರಮೆ:—ಏನೇ ಮೋಹಿನಿ, ಯಾವ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುವಿಯೆ ?
ಮುಚ್ಚುವಿಯೇಕೆ ? (ಸುಳ್ಳು ಗಂಭೀರತೆಯಿಂದ) ನನಗೆ
ಓದಲು ಬರುವದಿಲ್ಲೆಂದು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಓದಬಾರದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ
ಮೊದಲು ಓದಿಬಿಡುವಿಯಲ್ಲವೆ ?

ಮೋಹಿನಿ:— (ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ) ಇಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಇಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಇದು—ಅಪ್ಪ
ನವರು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲ ಓದಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು.

ಮನೋರಮೆ:—(ಕೊಂಚ ಅಭಿಮಾನದ ಆತುರತೆಯಿಂದ) ಅವರೇ ಬರೆದಿರುವ
ರೇನೆ ಅದನ್ನು ?

ಮೋಹಿನಿ:— ಇಲ್ಲ, ಬರೆದವರು ಯಾರೊ. ಅದರ ಹೆಸರು “ ಮಕ್ಕಳ
ಹಾರೈಕೆ ”

ಮನೋರಮೆ:—(ಸಂಶಯದಿಂದ) ಮಕ್ಕಳ ಹಾರೈಕೆ ? ನೀನು—

ಮೋಹಿನಿ:— (ಹೆದರಿ, ನಾಚಿ, ಲಗಬಗೆಯಿಂದ) ಅಲ್ಲಮ್ಮಾಲ್ಲ, ತಪ್ಪು ಹೇಳಿದೆ.
“ ಮಕ್ಕಳ ಆರೈಕೆ ”

ಮನೋರಮೆ:—(ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಹುಚ್ಚೇ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾ. ಮಕ್ಕಳ
ಆರೈಕೆ ಪುಸ್ತಕದಿಂದೇನು ಕಲಿಯುವಿ ? ನೋಡಿದಿ
ಯಿಲ್ಲೋ ! ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಓದಲು ಬಂದರೆ, ಮನೆಯ
ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮಂದಿಯ—ಪುಸ್ತಕದ - ಮಕ್ಕಳ
ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವರು. ಮೋಹಿನೀ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾ; ನನ್ನ
ಹತ್ತಿರ ಬಾ, ನಿನ್ನ ಆರೈಕೆ(ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ) ನಾನು
ಮಾಡುವೆ ಬಾ. (ಎಂದು ಕೈನೀಡುವಳು. ಮೋಹಿನಿಯು ಹೆದ
ರಿಕೆಯಿಂದ, ಸಂಶಯದಿಂದ, ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮಂಚಾಸನದಲ್ಲಿ
ತಾಯಿಯ ಎಡಕ್ಕೆ ಕೂಡುವಳು. ಮನೋರಮೆಯು ಮೋಹಿನಿಯ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಕಡೆಗೆ ಮುಖ ತಿರುವಿ ಬಲಗೈಯಿಂದ ತನ್ನ ಸೀರೆಯನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಎಡಗೈಯಿಂದ ಮೋಹಿನಿಯ ಕೊದಲನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡುತ್ತ—) ಮೋಹಿನಿ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳು; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಬಹಳ, ವೇಳೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಪುಸ್ತಕ ಓದಿ ಯಾಕೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಣಕಿಕೊಳ್ಳುವಿ ?

ಮೋಹಿನಿ:— (ತಿಳಿಯದೆ ತಾಯಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲವಮ್ಮ !

ಮನೋರಮೆ:—(ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ಹುಮ್ಮ ಬಾಡಿದರೆ ಬಳ್ಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನುವಿ; ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಿ. ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಮನದ ಮೋಹಿನಿಯಾಗುವಿಯೇನೆ ?

ಮೋಹಿನಿ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವಮ್ಮ.

ಮನೋರಮೆ:—(ನಸುನಕ್ಕು) ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಮ್ಮೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುವದಮ್ಮ. ಊಟದ ರುಚಿ ಹಸಿದವರಿಗೆ. ಮೋಹಿನೀ, ನೀನು ದೊಡ್ಡವಳಾದಿ.

ಮೋಹಿನಿ:— (ಮೊದಲಿನಂತೆ) ನನಗೆ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲವಮ್ಮ !

ಮನೋರಮೆ:—ಹುಚ್ಚೇ, ಅದು ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಆನಂದ, ನನಗೆ ಅಭಿಮಾನ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ, ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯೂ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ, ನಿನ್ನ ವಿಚಾರ—

ಮೋಹಿನಿ:— (ನಡುವೆಯೆ)ಸಾಕು ಬಿಡವಮ್ಮ, ಏನಾದರೊಂದು ಹೇಳುವಿ!

(ಎಂದು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಮುಖತಗ್ಗಿಸಿ ತಾಯಿಯ ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯುವಳು).

ಮನೋರಮೆ:—(ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕು) ನೋಡು, ಏನಾದರೊಂದು ಮಾಡುವಿ! ಮತ್ತೆ ನಾನು ಹೇಳಿದರೆ ಅಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಸೆರಗನ್ನು ತಿನ್ನುವಿ. (ಮೋಹಿನಿಯು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ನಾಚಿ ಸೆರಗಿನ ತುದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವಳು ಮನೋರಮೆಯು ಬಲಗೈಯಿಂದ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ) ನೋಡಿದೆಯೇನೆ! ನೀನು ನಾಚಿಕೆಗಳಿಗೆ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಉಟ್ಟ ಸೀರೆ ಸಹ ಕೆಂಪಾಗಾಗಿದೆ, ನಿನ್ನ ನಾಚುವಿಕೆಯಿಂದ!

ಮೋಹಿನಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ) ತಡೆಯಲಾರದೆ ನಾಚಿಕೆ ಬಂದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕಮ್ಮಾ ?

ಮನೋರಮೆ:—ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕಮ್ಮಾ. (ಉಸುರ್ಗರೆದು) ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಿ ಯಾಕೆ ನೀನು ?

ಮೋಹಿನಿ:— (ತಾಯಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ) ನನಗೆ ಏನೂ ಹೇಳೋದಿಲ್ಲ—

ಮನೋರಮೆ:—(ನಿರಾಶೆಯ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಇಲ್ಲ; ವಿದ್ಯಾಧರನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ನಾಚಿದಿ ಎಂದು—

ಮೋಹಿನಿ:— (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ನಾಚಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೇನು—(ಮುಂದೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗು ತಾಳುವಳು).

ಮನೋರಮೆ:—(ನಗೆಯಿಂದ) ನೀನೇನು—ನಿನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇಲ್ಲವೆಂತ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇನೆ ಇದೇ ನೀನು ? (ಅವಳನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಗದ್ದವನ್ನು ಹಿಡಿದು) ನೀನು ಏನೂ ಹೇಳಬೇಡ; ನನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿಯುವದು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ, ನನಗೂ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾಧರನು—

ಮೋಹಿನಿ:— (ಹಟದಿಂದ) ನನಗೆ ಮದುವೆಯೇ ಬೇಡ.

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಮನೋರಮೆ:—(ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸಿ) ಮದುವೆ ಎಲ್ಲಿಯದು ! ಇದು ನೋಡೆ, ನಾನು ಮದುವೆಯ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡಿಲ್ಲ. (ಮೋಹಿನಿಯು ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸುವಳು. ಅವಳ ಬಿನ್ನುಮೇಲೆ ಕಯ್ಯಿಟ್ಟು) ಹುಚ್ಚೇ, ನೀನೇ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದೆ ನೋಡು. (ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಸೋಗಿನಿಂದ “ಇದೇ ಇರಬಹುದೇನೆ ! ” ಎಂದು ಗದ್ಯಕ್ಕೆ ಬೊಟ್ಟು ಇಟ್ಟು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವವಳಂತೆ ಎದುರು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವಳು. ಮನೋರಮೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಕ್ಕು) ತಿಳಿಯಿತೆ, ತಿಳಿಯಿತು. ನನಗೇನು ತಿಳಿಯಬೇಕಮ್ಮಾ ಇದೆಲ್ಲ ! ನನಗೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿಲ್ಲ, ಅನುಭವ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹೊಳೆಯಿತು ನೋಡೆ ನನಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥರನು ದಿನಾಲು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಯಾಕೆ ಬರುವನೆಂಬುದು. ಮಾತಾಡಿಸದೆ, ನೋಡದೆ, ಅವನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ; ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗದೆ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ.

ಮೋಹಿನಿ:— (ಎದ್ದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನಾನು ಸಭೆಗೆ ಕಾಮಿಯ ಕೂಡ ಹೋಗಿದ್ದೆ.

ಮನೋರಮೆ:—ಅಮ್ಮಯ್ಯ ! ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿಡಿಸಿದ ಹೆಸರು ? ಅದೂ ಒಬ್ಬ ಕಾಮಿಯದೆ ಅಲ್ಲವೆ ? (ಗಲ್ಲಗಲ್ಲ ಬಡೆದು ಕೊಂಡು) ತಪ್ಪಾಯಿತು, ಒಡೆದು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ. (ಅವಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಹತ್ತಿರ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ) ಸಿಟ್ಟು ಬೇಡ, ಸೋಗು ಬೇಡ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಇದ್ದಿಯೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆ. ನಮ್ಮ ಮೋಹಿನಿಯು ಅಂಥ-ಇಂಥ ವಳಲ್ಲ. ಸಾವಿರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥರರು ಸಾಗರ ಬೀಳುವರು ಅವಳ ಸಲುವಾಗಿ.

(ಮೋಹಿನಿಯು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೀಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರಾಯನು ಬರುವನು. ರಾಯರು ಊಟ ತಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವರೆಂದು ಅವರ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುದ್ರೆಯ ಒಡೆದು ಹೇಳುವಂತಿದೆ. ಮನೋರಮಾ-ಮೋಹಿನಿಯರು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಸಾಗರದ ತರೆಯಂತೆ ರಾಯರ ಮುಖವನ್ನು ಮುಗುಳುನಗೆಯು ಬಿಳಗುತ್ತ ಬರುವದು. ಸಣ್ಣ ಮೇಜಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಒಂದು ಕೈಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಂತೆ ಮಾಡಿ—)

ಹರಿಹರ:— ತಾಯಿ — ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದಾಟಕ್ಕೆ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ತಗಲಿತು.

ಮನೋರಮೆ:— (ನೋಡಿ) ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿಸಬಾರದೆಂದು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡರು ನೋಡೆ! (ಮೋಹಿನಿಗೆ) ಅಂತೇ ಅವರು ಹೆಸರಾದ ವಕೀಲರು, ಅಲ್ಲವೇನೇ ?

ಹರಿಹರ:— (ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು) ಮಾತನಾಡಿದವರು ಆ ಹೆಸರಾದ ವಕೀಲರ ಹೆಂಡಂದಿರಲ್ಲವೇ ? ಕೇಳುವದೇನು ? (ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು).

ಮೋಹಿನಿ:— (ಮನೋರಮೆಯು ನಾಚಿವ್ವನ್ನು ನೋಡಿ) ತಡೆಯಲಾರದೆ ನಾಚಿಕೆ ಬಂದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕಮ್ಮಾ ! ನಾಚಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು, ಅಲ್ಲವೇ ?

ಮನೋರಮೆ:— (ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಮಾತನಾಡುವವರ ಮಗಳು ನೀನು;

ಹರಿಹರ:— (ನಗುತ್ತ) ಮೊದಲು ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ಬಿಳಿದರಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಮಾತು ತಾನೇ ಮಾತನಾಡುವದು.

ಮೋಹಿನಿ:— (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಅವ್ವಾ, ಹೆಂಗಸರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಬೇಕೆಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೇಳುವಿ—

ಮನೋರಮೆ:— ಅದು ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಮಾತಲ್ಲಮ್ಮಾ, ಹುಚ್ಚೀ.

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಹರಿಹರ:— (ಹೆಂಡತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ನಮ್ಮ ಮಾತು ನನಗೆ ಮುಟ್ಟಿತು.

ಮೋಹಿನಿ:— ಹೆಂಗಸರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ?

ಹರಿಹರ:— (ಗಂಭೀರತೆಯ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಸ್ವತಂತ್ರರಾದರೆ ಮೊದಲು ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು.

ಮೋಹಿನಿ:— (ಹಟದಿಂದ) ಇಲ್ಲ, ನೀವೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು.

ಮನೋರಮೆ:— ನಾನು ಹೇಳುವೆ ಕೇಳು. ಹೆಂಗಸರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲು ಸ್ವತಂತ್ರ, ಗಂಡಸರು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಸ್ವತಂತ್ರ.

ಹರಿಹರ:— (ನಗುತ್ತ) ಹೆಂಗಸೇ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಗಂಡಸು ಪರತಂತ್ರ. (ಮೋಹಿನಿಗೆ) ಸ್ವತಂತ್ರ ಹೆಂಗಸು ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಸಿಮ್ಮಂತೆ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲಳು.

ಮೋಹಿನಿ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಅಂದರೆ ಮದುವೆಯಾದರೂ ಇದ್ದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲು ಸ್ವತಂತ್ರಳಲ್ಲವೆ ಹೆಂಗಸು ?

ಮನೋರಮೆ:— ಇದೇನು ಕೇಳುವಿಯೆ ಹುಚ್ಚು ವಿಚಾರ ?

ಹರಿಹರ:— ಹುಚ್ಚು ವಿಚಾರ! ಅಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹುಚ್ಚು ಮಾಡುವ ವಿಚಾರ. (ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಇದು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾಡತಕ್ಕ ವಿಚಾರ. ಇದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾದ ವಿಚಾರ. ಈ ವಿಚಾರ ದಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಿತವಿದೆ. ಬಾಂಧವರೆ,— (ಮನೋರಮೆಯು ಖೊಳೆಂದು ನಗುವಳು. ರಾಯರು ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಅರಿತು ಸುಳ್ಳು ನಗೆಯಿಂದ) ರೂಢಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಛೇ! ಮುಂಜಾ ಎನಿಂದ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನಡೆಯಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮುಹೂರ್ತಕ್ಕೆ ಜಾಹೀರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. (ಮೋಹಿನಿಗೆ) ನೋಡಿದಿ ಇಲ್ಲೊ ? ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ

ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿತು! (ಒಳಕ್ಕೆ ನೋಡಿ)
ಬಾಗಿಲ ಸಪ್ಪಳ. (ಬೇಜಾರಿಂದ) ಮತ್ತೆ ಯಾವ ವಿಶ್ವಾ
ಮಿತ್ರ ಬಂದನೋ? ಈ ಬಡಿದಾಡುವವರಿಗಂತೂ ಬೇಸರ
ವಿಲ್ಲ, ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ, ಸಿಯಮವಿಲ್ಲ. (ಮೋಹಿನಿಗೆ) ನೋಡಿ
ಬರುವೆ. (ಹೋಗುತ್ತ) ವಕ್ಕಿಲರಿಗೂ ಕೂಡ ವೇಳೆ,
ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇರುವವೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ. (ಎಸ
ಬದಿಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೋಗುವನು).

ಮೋಹಿನಿ:— (ಜಂಬದಿಂದ) ನಾನು ಕೇಳಿವೆ ಬಿಡುವಾಕೆ.

ಮನೋರಮೆ:—ಅಲ್ಲೇ, ಹೀಗೆ ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತ ಹೋದೆ
ಯೆಂದರೆ ನೀನು ಸ್ವತಂತ್ರಳಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?

ಮೋಹಿನಿ:— (ಜಂಬದಿಂದಲೂ ಹಬದಿಂದಲೂ) ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ
ಕೊಡುವವರೆಗೆ ನಾನು ಯಾರು ಹೇಳಿದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರ
ಳಾಗುವದಿಲ್ಲ.

(“ ಓಹೋ ಹೀಗೋ ? ” ಎಂದು ಮೋಹಿನಿಯು ಬಂದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ವಿದ್ಯಾ
ಧರನು ಬರುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ನಗುತ್ತ ಮೋಹಿನಿಗೆ “ಯಾರು ಹೇಳಿದರೂ ?”
ಎಂದು ಕೇಳುವಳು. ತಾನು ಹೊಸ ಪೇಟಾದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಲೆಂದು ತಿಳಿದು ಮೋಹಿನಿಯು
ತಂದೆ ಹೋದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೋಗುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಬಾಗಿಲದವರೆಗೆ ಹೋಗಿ,
ಮೋಹಿನಿಯು ಮರೆಯಾದಳೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮನೋರಮೆಗೆ
ಎದುರಾಗಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು—)

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಇದೇನು ? ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಭೆ ಸೇರಿರುವಹೇನು ?

ಮನೋರಮೆ:— ಸಭೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ನೀನು ಬಂದಿದ್ದರೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗ
ಬಹುದು. (ಎದ್ದು ಆಕಳಿಕೆಯನ್ನು ಅಂಗೈಯಿಂದ ಕಡೆಯುವ
ವಳಂತೆ) ಸಭೆ ಮುಗಿತ್ತು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಸಭೆ ಮುಗಿದರೇನು, ಸಂಗತಿ ಮುಗಿದಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಮನೋರಮೆ:— (ಬೀಜಾರದಿಂದ) ನಿನ್ನ ಸಂಗತಿಯು ಮುಗಿಸಬೇಕೆಂದರೂ ಮುಗಿಯುವದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಎಷ್ಟು ಸಲ ಹೇಳಿ ಕೊಂಡಿರುವೆ; ಹೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಬರಬೇಡೆಂದು. ಕೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಡುವಿ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ನಾನು ಕಾಡುವೆನೆ? ಇಂದಿಗೆ ೮-೧೦ ದಿವಸಗಳಾದವು, ನನ್ನನ್ನು ಸಂಶಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿರುವಿ. ನನಗೊಮ್ಮೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾತು ಹೇಳಿ ಬಿಡು.

ಮನೋರಮೆ:—ಮಾತು ಬಿಡುವದೇ ಸರಿಯೆಂದು ಹೇಳುವೆ, ಆಯಿತೆ ? ಸರಿಬಾರದ ಮಾತನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡು. ಮನೋರಮಾ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಒಡೆದು ಹೇಳಲಿ ? ನಿನ್ನ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿ ರಾಯರಿಗೆ ಔಷಧ ಕೊಡುವೆ; ನಿನ್ನ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಉಪಚಾರವನ್ನು ತೋರಿಸುವೆ; ನಿನ್ನ ಹಿತದ ಸಲುವಾಗಿ ನನ್ನ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಿದ್ಧನಿರುವೆ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಅಣಕಿಸಿಂದ) ದೊಡ್ಡವರ ಲಕ್ಷಣವೇ ಅದು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಬೀಜಾರದಿಂದ) ಹಾಳಾಗಲಿ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ.

ಮನೋರಮೆ:—ಅಷ್ಟೊಂದು ನೀನು ಉದಾಸೀನನಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇರಬಾರದೆ ? ಎರಡನೆಯವರ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನವನ್ನು ಯಾಕೆ ಹಾಳು ಮಾಡುವಿ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನನ್ನದಿಲ್ಲಿ ಹಟವಿದೆ ? ಆದರೆ ಎರಡನೆಯವರ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ

ವನ್ನು ನಾನು ಕೆಡಿಸಬಾರದೆಂದರೆ, ನನ್ನ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ
ವನ್ನು ಎರಡನೆಯವರು ಕೆಡಿಸಬಾರದು. ಇದು ಮಾತ್ರ
ನನ್ನ ಹಟ.

ಮನೋರಮೆ:—ಕೊಡ ತುಂಬದೆ ಹಗ್ಗ ಸೆಳೆಯುವಿ. ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನಕ್ಕೆ
ಅಡ್ಡ ಬಂದವರು ಯಾರು?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ, ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ! ಇಷ್ಟೊಂದು
ಶಬ್ದದ ಅಡಂಬರವೇಕೆ? ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತನ್ನ ಸುಖದ
ಮುಂದೆ ಬೇರೆ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನ ಇದೆಯೇ? ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೆ
ಅಡ್ಡ ಬಂದವರನ್ನು, ತನ್ನ ಸುಖದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು
ಅಡ್ಡ ಗಟ್ಟಿದವರನ್ನು, ತನ್ನ ಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿ
ದವರನ್ನು, ಎನೆಂದು ತೆಳೆಯಬೇಕು? (ಕಳಕಳಿಯಿಂದ)
ಮನೋರಮಾ, ನನ್ನ ಹೃದಯ ಸಂಜೀವನಿಯನ್ನು
ತನ್ನ ಮನೆಯ ಹಿಂದಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿದ—

ಮನೋರಮೆ:— (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಕೇವಲ ಡಾಕ್ಟರನೆಂದು
ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಿ; ಡಾಕ್ಟರನಂತೆಯೇ ಮಾತ
ನಾಡಬೇಕಾಗುವದು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ನಗೆಯಿಂದ) ಸಂಜೀವನಿಯು ಔಷಧ; ತನ್ನ ಉಪ
ಯೋಗ—ಉಪಚಾರ ಬಲ್ಲ ಡಾಕ್ಟರನಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಇರ
ಬೇಕಲ್ಲವೆ? (ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ಮನೋ
ರಮಾ, ಕ್ಷಮಿಸು ನನ್ನನ್ನು. ಆದರೆ-ಆದರೆ-ಆ ಸಂಜೀ
ವನಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸದಿದ್ದರೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಯ ವಿಷದ
ಔಷಧಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವದು. (ಮತ್ತೆ
ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಮನೋರಮಾ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೆ?
ನಿಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಯಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಎಲ್ಲವೆ? ಅಥವಾ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಕೇಳಿಕೋ. ಬಾಲ್ಯದ ನಿನ್ನ ಅನುಭವದ ಆಣೆ ಹಾಕಿ ಕೇಳಿಕೋ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ! ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳ ಆಣೆ ಹಾಕಿ ಕೇಳಿಕೋ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯದ ಆಣೆ ಹಾಕಿ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಮಗಳಾದ ಮನೋರಮೆಯನ್ನೇ ಕೇಳಿಕೋ ! ಅಥವಾ, ಹರಿಹರ ರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯಾದೆಯೆಂದು ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಹಾರಿಹೋಯಿತೆ ? (ಮನೋರಮೆಯು ಕಳಗೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಎಡಗೈ ಯಿಂದ ಅವಳ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವನು. ಅವಳು ಬೆದರಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಅವಳ ಕೈ ಬಿಡದೆ) ಯಾಕೆ? ನೋಡಲಿ ನ ಮನೋರಮೆಯು ಇಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಆದಳೆ? ವಿದ್ಯಾಧರನ ಮೋಹದ ಮನೋರಮೆಯು ಮಾಯವಾಗಿಯೇ ಹೋದಳೆ? ಇದು ನೋಡು, ಮನೋರಮಾ, (ಬಲ ಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜೀವವು ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿದೆ. (ಅವಳ ಕೈ ಬಿಡದೆ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಇದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವವು ಅಡಕವಾಗಿ ಕುಳಿತಿದೆ. ಕೈ ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದು ಜೀವ ಉಳಿಯುವದು; ಕೈ ಹಿಡಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜೀವ ಉಳಿಯುವದು. ಹೇಳು, ಮಾತನಾಡು. ನಿನ್ನ ಮೋಹದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತವಾಗಿ ಇವೆರಡು ಜೀವಗಳು, ಎರಡು ಗ್ರಹಗಳಂತೆ, ನಿನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಣಿಯುತ್ತಲಿವೆ. ಒಂದನ್ನು ಕರೆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಳಚುವದು. ಹೇಳು, ಮಾತನಾಡು. ಯಾವದು ಕಳಚು

ವದು ? ಯಾವದು ಕುಣಿಯುವದು ? (ಮನೋರಮೆಯು ಮುಖ ತಗ್ಗಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಅವಳ ಕಡೆಗೆಯೆ ನೋಡುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಡಬದಿಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಒಂದು ಕಯ್ಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ನಗೆಮೊಗದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತ ಹರಿಹರರಾಯನು ಬರುವನು).

ಹರಿಹರ:— (ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಯೆ) ತಾಯಿಯವಳ ಮುದ್ದಾಟ ಮುಗಿದಿಲ್ಲವೆ ? ನಾನು ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವೆ ನೋಡಿ (ಎಂದು ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಲು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿಂತ ವಿದ್ಯಾಧರ-ಮನೋರಮೆಯರನ್ನು ನೋಡಿ “ ಎಲ, ಇದೇನು ! ” ಎಂದು ಬೆಪ್ಪಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಚ್ಚತ್ತವಳಂತೆ ಕೈ ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಮಾತ್ರ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೆ ಯಾವದನ್ನೂ ಅರಿಯದವನಂತೆ-)

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಮನೋರಮೆಗೆ) ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ, ನೀವು ಸುಮ್ಮನೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಹೆದರುವಿರಿ. (ಎಂದು ಮುಖ ತಿರುವಿ ಹರಿಹರರಾಯನನ್ನು ನೋಡಿ) ಓಹೋ, ಯೋಗ್ಯ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದಿರಿ. ಇವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಔಷಧ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ನೀವು ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ೮-೧೦ ದಿವಸ ಪರೀಕ್ಷೆ ನಡೆಯಿಸಿರುವೆ. ಇನ್ನೂ ನಿರ್ಣಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಹರಿಹರ:— ಆಗಲಿ. (ಸುಳ್ಳು ನಗೆಯಿಂದ) ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ ಅವಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬಿಚ್ಚಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚವೆನಿಸಬಹುದು. ಆಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೋಗಿ, ತರುಗಿ ನಿಂತು) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಉಪಚಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಒಂದು ಹೋಗು. (ಹೋಗುವನು).

ಮನೋರಮೆ:—(ಡೈನೈದಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿದಿ. ಹೋಗಬಾರದೆ ಇನ್ನು ? ನಿನ್ನ ನಿರ್ಣಯ ಬೇಕಾದಾಗ್ಗೆ—

ವೈದ್ಯರಾಜ

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಿರ್ಣಯ ನನ್ನದಲ್ಲ, ನಿನ್ನದು.

ಮನೋರಮ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನನ್ನ ನಿರ್ಣಯವೇ ಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳುವೆ.
ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ನಮ್ರತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ. ಆದರೆ ನಾನು
ಹೋದ ಮೇಲೆ ಈ ಮನೆಯು ಉಳಿಯುವದೇನೂ
ಸಂಶಯವಿದೆ. (ಹೊರಡುವನು).

ಮನೋರಮ:—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಡ್ಡ ಬಂದು, ಕಣ್ಣೀರು ಲೆಂದು) ತಡೆ, ವಿದ್ಯಾಧರಾ,
ತಡೆ. (ಅವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ) ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ, ನಿನ್ನ.....
(ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮಂಚಾಸನವ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು) ಅಯ್ಯೋ,
ನಾಸು ವಾಸಿ. ನಾಸು ಹೇಡಿ. (ಎಂದು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿ
ಕೊಳ್ಳುವಳು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಾಳಿನವರೆಗೆ ವಾಸ ತಡೆಯುವ ಧೈರ್ಯ ಮಾಡು;
ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ತಿಳುಹಿಸುವೆ. (ಹೋಗುವನು.
ಕಾಲು ಸಪ್ಪಳ ಕೇಳಿ ಮನೋರಮೆಯು ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ
ಅವನು ಹೋದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು
ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬಿಕ್ಕುವಳು).

(ತರೆ)

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕು ಮುಗಿದುದು.

ಮೂರನೆಯ ಅಂಕು

ಪ್ರವೇಶ ೧

(ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾವಿನ ಎರಡು ತಾಸು ಹೊತ್ತೇರಿವೆ. ತಿಮ್ಮಾಜಿಯ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ. ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ರಾಯರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವವನಿರಬಹುದೆಂಬುದು ಅವನ ವೇಷದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವದು. ಆದರೆ ತಿಮ್ಮಾಜಿಯ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾರಾಗಿರಬಹುದು ? ಮೈಮೇಲೆ ಹರಕುಬಟ್ಟೆಗಳಿದ್ದರೂ ಮುಖಚರ್ಯೆಯಿಂದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಏನೇ ಇರಲಿ. ಎರಡನೆಯವರ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡುವಾಗ್ಗೆ ನಾವಾಡರೂ ಯಾಕೆ ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹಾಕಿ ಅಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆವನ್ನು ಕೇಳುವದು ?)

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ವಿಚಾರಿಸಿ ಎದುರು ನಿಂತು) ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ಏನೆಂದಿರಿ ?

ವ್ಯಕ್ತಿ:— (ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ) ನಾರದ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ದಿಟ್ಟಿಸುತ್ತ) ಸಾ—ರ—ದ !

ವ್ಯಕ್ತಿ:— (ತಲೆದೂಗುತ್ತ) ಅಹುದು, ಕಲಿಯುಗದ ನಾರದ. (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಇದಲ್ಲದೆ ಭೂಲೋಕದ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹಣದ ಕೊರತೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಎರಡೂ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬನಿಗೇ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಸಂಕಯದಿಂದ) ಇದನ್ನು ನಾನು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಬೇಕೆ?

ವ್ಯಕ್ತಿ:— ಸಂಜೆಗೆಯಾದ ಮೇಲೆ ನಿಜವೆನ್ನಿರಿ. ಆದರೆ ಮೊದಲು ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನಿಷ್ಟು ಕೇಳಿರಿ. ನಾನು ನಾರದ ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ ಪಾಲಿಸಿದಿರೆಯೋ ?

ವ್ಯಕ್ತಿ:— ಅಷ್ಟೊಂದಕ್ಕೆ ನಾರದನಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ನಾರದ-

ವೈದ್ಯರಾಜ

ನೀರದರಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮದಿನೆಯಾಗದ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ನಾರದರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀವು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ ?

ಅಮ್ಮಾಜಿ:— (ಬಿಜಾರವಾಗಿ) ಇದು ಪುರಾಣ ಕೇಳುವ ಹೊತ್ತೂ ಅಲ್ಲ, ಪುರಾಣ ಹೇಳುವ ಜಾಗೆಯೂ ಅಲ್ಲ. (ಹೊರಡುವನು).

ವ್ಯಕ್ತಿ:— ತಡೆಯಿರಿ, ತಡೆಯಿರಿ. (ಅಮ್ಮಾಜಿಯು ಮತ್ತೆ ನಿಲ್ಲುವನು). ಪುರಾಣ ಹೇಳುವದು ನಾರದನ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ದೇಶ ದೇಶಾಂತರ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ, ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಹಾಡಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವ ಸುಖವಸ್ತು ನಾರದ. ನಾನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತಿರುಗಿದವನು, ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದವನು, ಹೋದಹೋದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯುವವನು.

ಅಮ್ಮಾಜಿ:— (ನಗುತ್ತ) ಇದು ಮಾತ್ರ ವಿಶ್ವಾಸ ಕೂಡುವಂತಹ ಮಾತು.

ವ್ಯಕ್ತಿ:— (ಉಸುಗರಿದು) ವಿಶ್ವಾಸವು ಸಹ ಕೂಡುವದಲ್ಲವೆ ? ಆದರೆ ಈ ಕಲಿಯುಗದ ನಾರದನಿಗೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ವೇಳೆ ಯೆಲ್ಲಿ ? ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಸುದೈವವೆಲ್ಲಿ ? ರಾಯರೆ, ನಾನು ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನೆಂದು ಕೂಡ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಅಮ್ಮಾಜಿ:— ಇದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೊಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಗುಪ್ತವಿರ ಬೇಕು !

ವ್ಯಕ್ತಿ:— ಆದರೂ ಏನೂ ಗುಪ್ತವಿಲ್ಲೆಂಬುದೇ ವಿಚಿತ್ರವಲ್ಲವೆ ? ಹೇಳುವೆ ಕೇಳಿ. ಯಮಲೋಕದ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನು ಎರಡನೆಯವರ ಜನನ ಮರಣಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವನಂತೆ. ಆದರೆ (ವಿಷಾದದಿಂದ) ಭೂಲೋಕದ ಈ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತನು

ತನ್ನ ಮರಣದವರೆಗೆ ಎರಡನೆಯವರ ಜನನ ಬರೆಯುವನು.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ: - (ತಿಳಿದವನಂತೆ) ಓಹೋ, ವೊದಲೇ ಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ ?
ಜನ್ಮಸತ್ರಿಕೆ ಬರೆಯುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲವೆ ನೀವು ?

ವ್ಯಕ್ತಿ: - ಅಲ್ಲ, ಬರೆದ ಜನ್ಮ-ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಅಧಿಕಾರ ನನ್ನದು.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ: - ಎನೇ ಇರಲಿ, ನನ್ನ ಹಣೆ-ಬರಹ ಬರೆಯುವವರಂತೆ
ಕಾಣುವಿರಿ. ನನಗೆ ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ, ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ನೀವು
ಹೇಳುವದು ಅಷ್ಟೊಂದು..... ಎನೇ ಇರಲಿ, ಅದರ
ಕತೆ ಇಲ್ಲವೆ ನಾಟಕ ಬರೆಯಿರಿ. (ಹೊರಡುವನು).

ವ್ಯಕ್ತಿ: - (ಕೈಮುಗಿದು) ಈ ಸೂಚನೆಗಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಆಭಾರಿಯಿರುವೆ.
ಆದರೆ ನನ್ನ ಹೆಸರು ? ಅದನ್ನು ಕೇಳದೆಯೆ ಹೊರಟಿರಲ್ಲ !

ತಿಮ್ಮಾಜಿ: - (ತಿರುಗಿ ನಿಂತು) ಬಗಟು ಹಾಕಿ ಹೆಸರು ಕೇಳುವ ರೂಢಿ
ನನಗೆ ಮರೆತಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಬರೆಯಿರಿ ಎಂದು
ಹೇಳಿದೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿ: - (ಆನಂದದಿಂದ) ಆಹಾ, ಬರೆಯಲು ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಧಿ
ಕಾರ ! ಎಂತಹ ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆ ! ಎನು ನನ್ನ ಅನು
ಭವ ! ಎಷ್ಟು ನನ್ನ ಪ್ರವಾಸ ! ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಾಂತಗಳೆಷ್ಟು, ಭಾಷೆಗಳೆಷ್ಟು, ಜಾತಿಗೋತ್ರಗ
ಳೆಷ್ಟು; ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಗಂಡಸರ ಸಂಖ್ಯೆ, ಹೆಂಗಸರ
ಸಂಖ್ಯೆ; ಎಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. (ಅಭಿಮಾನದಿಂದ)
ಗಂಡಸರಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಆದವರು ಎಷ್ಟು, ಮದುವೆ ಆಗದ
ವರು ಎಷ್ಟು, ಮದುವೆ ಆಗದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಎಷ್ಟು
ಜನರು ಗಂಡಸರು; ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಟ,
ಯಾವ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯಸನ, ಯಾವ ಸಮಾಜ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೋಗ, ಯಾವ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನಾಚಾರ—

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಬೇಜಾರದಿಂದ ಹಣೆ ಬಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಅನಾಚಾರ, ಇದೊಂದು ಅನಾಹುತಿ. (ಕೊಂಚ ಕೋಪದಿಂದ) ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವವನು ನೀನು, ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ.

ವ್ಯಕ್ತಿ:— (ದೈನ್ಯದಿಂದ) ಮಹಾರಾಯಾ, ಯಾಕೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿ? ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕುರುಡಾಗಿವೆ, ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳು ಗಡುಚಾಗಿವೆ, ಬೇಡಿ ಬೇಡಿ ನನ್ನ ನಾಲಗೆ ಉದ್ದವಾಗಿದೆ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಅದೇನು ಸಂಬಂಧ ! (ಬೇಜಾರದಿಂದ) ಹೇಳಿ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ನಾಲಗೆ ಗಡುಚಾಗಿದೆ, ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕಿವಿ ಉದ್ದವಾಗಬಹುದು. ದಯಮಾಡಿ. (ಹೊರಡುವನು).

ವ್ಯಕ್ತಿ:— ನ-ನ್ನ ಹೆ-ಸ-ರು- (ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ತಿರುಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು). ನನ್ನ ಹೆಸರು ಈ ಅನೇಕ ಬಿರುದಾಂಕಿತ ಉಭಯ-ಲೋಕ-ವಿಶಾರದ ಅಪ್ಪಾಜಿ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಇಷ್ಟೇ ಅಹುದಲ್ಲೋ ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಾನು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ತಂದೆ ಇರುವೆ; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಆಗಿಲ್ಲ; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮಗಳ ಮದುವೆ ಆಗಲೇಬೇಕು; ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಳೆಯನನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತಿರುವೆ; ದೇಶ - ದೇಶಾಂತರ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿರುವೆ.

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ತಿರುತಿರುಗಿ ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಬೇಜಾರವಾಗಿ) ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ ಮಹಾರಾಯಾ ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ದೈನ್ಯದಿಂದ) ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ ? ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ? ಮದುವೆ ಮಾಡುವದು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸರಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಸೋಗಿನಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಗೆಯಿಂದಲೂ) ಸರಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ! ರಾಯರೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಸರಳವೋ ಹೇಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಸೋಡಿರಿ. ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗೆಯ ತಂದೆಯು ಸರಳ-ಮಾತನಾಡಬೇಕೆ ? ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷ, ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲವೆಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವದು ಸರಳ ವಿಚಾರದಿಂದ ಶಕ್ಯವಿದೆಯೆ ? ನೋಡಿರಿ; ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯುವ ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಬೇಕು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹುಡುಗೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ಸರಳ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಇದು ಶಕ್ಯವಿದೆಯೆ ? ಇದಲ್ಲದೆ, ಮೆಚ್ಚುವಂತಹ ಹುಡುಗನನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು, ಅವನ ಕುಂದುಗಳನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು, ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಕಣಕಬೇಕು, ಕುಟಿಲತನವನ್ನು ಕೆದರಬೇಕು. ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣ ಕೂಡ ಕಾದು ಮಣಿದು ಡೊಂಕಾಗಬಹುದು, ಸ್ವಾಮೀ, ಮನುಷ್ಯನ ಪಾಡೇನು ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಸ್ವಾಮೀ, ಇದನ್ನು ಕೇಳುವವನ ಪಾಡೇನು ? ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗಳು ಸರಸ್ವತಿಯೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ ಇದುವರೆಗೆ; ಆದರೆ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಸರಸ್ವತಿಯ ಅಸ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಕೂಡ ಹೊಳೆ
ದಿದ್ದಿಲ್ಲ ನನಗೆ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಸರಳ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ನೀವು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸರಳರಲ್ಲೆಂದು. ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಂತೆ !
ಆವಳ ತಂದೆಯಂತೆ ! ಎಷ್ಟು ಜನರಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹರು ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ತಮಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು—

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಅವಸರದಿಂದ ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ) ಅಂತಹದೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಉದಾಸೀನನಾಗಿ) ಅದರೆ ನಿಮಗೇನು ತಿಳಿಯುವದು
ನಮ್ಮಂತಹ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಹೆಸೆಯಿಂದ) ತಿಳಿಯದೆ ಏನು ? ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ
ತಂದೆಯ ಕೂಡ ಎಷ್ಟೊ ಸಂಬಂಧವಿದೆ ನನ್ನದು. ಅದೇಕೆ?
ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ತಂದೆ, ಅವನೂ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳ
ತಂದೆಯೆ ಅಲ್ಲವೆ ? ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅವನಿಗೂ ಗೋಳು.
ಆದನ್ನೆ ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಉಸುಗರೆದು) ಆದರೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೆ. ನಾನು
ಬಡವ. ಎರಡುಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಕಾಸು ಹೆಚ್ಚು
ವರದಕ್ಕಿಣೆ ನನ್ನಿಂದ ನೀಗುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೇಳಿದಲ್ಲಿಲ್ಲಾ
ಏದುಸಾವಿರ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡಿದೆ.
ಆದರೇನು ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಹಣವು ಒಂದೇ, ಅದರ
ಬೆಲೆಯೂ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲವೆ ? ನಾನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವತಃ ಬೆಲೆ
ಬಾಕದೆ ಸೋತು ಹೆಣವಾಗಿ ಬಂದಿರುವೆ. ಖೊಟ್ಟಿ ನಾಣ್ಯ
ದಂತೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಂದ ಬಿಸಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿ
ರುವೆ. (ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಇನ್ನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ
ದರ ಅಭಿಮಾನ ಬರಬಾರದೆ ? ಸ್ವಾಮೀ, ನೀವೇ ಹೇಳಿರಿ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ನೋಡದೆ ನಾನು ಏನೂ ಹೇಳು
ವಂತಿಲ್ಲ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಅನಂದಾತರೇಕದಿಂದ) ಏನು-ನೀವು-ನನ್ನ-ಹುಡುಗೆ—

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಹಾ, ಇಷ್ಟೊಂದು ಅವಸರ ಬೇಡ.
ಇನ್ನೂ ನಾನು ನಾನೇ, ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗೆಯು ನಿಮ್ಮ
ವಳೇ. ನಾನು ಮೊದಲು ನೋಡುವವನು. ನಮ್ಮ
ಹುಡುಗನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ—

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ನಿದಾಶೆಯಿಂದ) ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗನ ಸಲುವಾಗಿ ನೋಡು
ವನರೆ!

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅಂದರೆ ? ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು
ನೋಡುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಿರೇನು ? ನಾನೇನು ಇನ್ನೂ
ಮದಿನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಉತ್ಸಾಹದ ಹುಚ್ಚು—
ಹುಡುಗ ವಯಸ್ಸಿನವನಲ್ಲ. ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೆ ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ) ನನಗೇನು ಕಾಣುವದಯ್ಯಾ ? ಹುಡು
ಗೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ನೋಡಿ ನೋಡಿ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು
ಹುಡುಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಆಗಿದೆ.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಅಂದರೆ ? ಹುಡುಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ನಾನು ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವೆನೇನು ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ನಕ್ಕು) “ ಸಂದೇಹವೇನಿದರೊಳಿಂದಿರೆಯ ರಮಣಾ.”
ನನ್ನ ಹುಡುಗೆ ಬಿಳಿದವಳು. ಬಿಳಿದ ಹುಡುಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿ
ಯಿಂದರೆ- ಸಂಜೀವನೀ ಔಷಧ, ಸಂಜೀವನೀ. ಮುದು
ಕರು ತರುಣರಾಗುವರು, ಹತಾಶರಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹ ತುಂಬು
ವದು, ಕುರೂಪಿಗಳಿಗೆ ಕಳೆಯೇರುವದು. ನಿಮ್ಮಂತಹ—

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಸಾಕು. ನೀವು ಮಾಡುವ ನನ್ನ ವರ್ಣನೆ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಇದ್ದ ಹೆಂಡತಿ ಓಡಿ ಹೋಗಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಬೇಡ. ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಮಾತು ಬಿಳಿಸಿದರೆ—

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ವಿನಯದಿಂದ) ಹೆಣ್ಣು ಬಿಳಿಸಿದ ಮಾತಿಗೆ—

ಅಮ್ಮಾಜಿ:— (ಗದ್ಗರಿಸುತ್ತ) ಮಾತು ಬಿಳಿಸುವ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುವಿರಲ್ಲ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಕೈ ಮುಗಿದು) ಕೊಚ್ಚಿದ ಹರಟೆ ಕಚ್ಚುವದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ ನನ್ನನ್ನು. ವರನನ್ನು ಶೋಧಿಸುವ ಮಾತನಾಡಿಯಾ ಡ್ವಾಡಿಸಿ ಶೋಧಿಸಿದ ವರನ ಮಾತನಾಡುವ ರೂಢಿಯೇ ಇಲ್ಲ ದಂತಾಗಿದೆ. ಒಪ್ಪಿಗೆ. ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುವೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಹುಡುಗೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಹೇಳುವದಿದೆ.

ಅಮ್ಮಾಜಿ:— (ಕೈ ಮುಗಿದು) ನೀವು ಇದುವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾದು ಕಂಡದಂತೆ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಸುಡಹತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯ. ನಡೆಯಿರಿ. (ಹೋಗುತ್ತಲೆ) ವರದಕ್ಕಿಣೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಅಂದಿರಲ್ಲವೆ ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಅವನ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ) ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಸೂರ್ಯನು ಸುಡಹತ್ತಿರುವ ನೋಡಿರಿ. (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದಂತೆ) ಓಹೊ, ವರದಕ್ಕಿಣೆಯೇ ! ಎರಡುಸಾವಿರ ಎಂದೆ.

ಅಮ್ಮಾಜಿ:— (ತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತ) ಹೀಗೋ ? ನಾನು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಎಂದು ಮಾಡಿದೆ. (ನಗೆಯಿಂದ) ನನಗೆ ಮರೆಯುವ ದೊಂದು ಕೆಟ್ಟ ಚಟವಿದೆ, ನೋಡಿರಿ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ತಲೆದೂಗಿ) ಹೀಗೋ ? ಅದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯುವ ದಿಲ್ಲ. ನಡೆಯಿರಿ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು).

ಪ್ರವೇಶ ೨

(ಎರಡನೆಯ ಅಂಕಿನ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಕೋಣೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ೪-೪|| ಗಂಟೆಯಾದುದರಿಂದ ಸಣ್ಣ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿನ ದೀಪವು ಮಾತ್ರ ಈಗ ಕಂಡುಬರುವದಿಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕದ್ದೆಲ್ಲ ಮೊದಲು ವರ್ಣಿಸಿದಂತೆಯೇ. ಮಂಚಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಮನೋರಮೆಯ ಪರಿಚಯ ಕೂಡ ಹತ್ತುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಂತಾಪದಿಂದ ಬಳಲಿ, ಬಾಡಿದ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ಕಳೆಗಿಂದಿರುವಳು. ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಎರಡು-ಮೂರು ಸಲ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನೂ ಎದುರಾಗಿ ಕುಳಿತ ವಿದ್ಯಾಧರನಕಡೆಗೆ ನೋಡುವಳು. ನೋಡಿದ ಸಲ ಒಮ್ಮೆ ವಿದ್ಯಾಧರನು ಮುಗುಳುನಗೆ ಮಿಂಚಿಸುವನು. ಆ ಮಿಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬಾಡಿದ ಬಳ್ಳಿಯು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಬಾಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವದು. ಕಡೆಗೆ ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ತಡೆಯದೆ ವಿದ್ಯಾಧರನೇ ಮಾತನಾಡುವನು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿರುವಿ, ಯಾವ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿರುವಿ, ನನಗಂತೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿಹೋಗಿದೆ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಅವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡದೆ) ನನಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿದೆ.

(ಉಸುರಗರೆಯುವಳು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ,

ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಯಾರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಅಂತಹದೇನಿದೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ? ಮನದ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದೆ; ಇದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?

ಮನೋರಮೆ:—ನಿನಗೆ ಮನಸ್ಸಾದರೂ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಇದೇ ನನ್ನ ಆಶ್ಚರ್ಯ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಮನೋರಮಾ, ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಬೇಕೆ ? ನನಗೆ - ನನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಸಂತಾಪದಿಂದ) ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೀಗೆ ಕಟುಕ ನಾಗಿರುವಿ, ಹೀಗೆ ಅವಿಚಾರಿಯಾಗಿರುವಿ.

ವೈದ್ಯರಾಜ

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಮನೋರಮಾ, ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ? ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಕಟುಕನೆನ್ನಬೇಡ, ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಅವಿಚಾರಿಯೆನ್ನಬೇಡ. ಇದ್ದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಅವಿಚಾರಿಯೆನ್ನಬಹುದು. ಆದರೆ, ಮನೋರಮಾ, ನನಗೆ ಕಟುಕನೆನ್ನಬೇಡ. ಕೇವಲ ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕಟುಕನಾದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಯ್ಯ ನೀನು (ಮನೋರಮೆಯ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೆ ಕಾಲು ನೆಲದ ಮೇಲೆ, ಕೈ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ, ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಮುಖ ತಿರುಗಿಸುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಮಂಚಾಸನದ ಬದಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು) ಮನೋರಮಾ, ಕೋಪಿಸಬೇಡ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಯ್ಯುವಿ, ಕಟುಕಳಂತೆ ಕೊಯ್ಯುವಿ, ಮೇಲೆ ಅವಿಚಾರಿಯೆಂದು ಕೋಪಿಸುವೆಯಾ ?

ಮನೋರಮೆ:—(ಎದ್ದು ತಿರುಗಿ ನಿಂತು ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಕೋಪಿಸುವೆ, ಕೋಪಿಸುವೆ. ನೀನು ಸಾವಿರ ಹೇಳಿದರೂ ಕೋಪಿಸುವೆ, ನೀನು ಸಾವು ಹೊಡೆದರೂ ಕೋಪಿಸುವೆ. (ಮತ್ತೆ ಕುಳಿತು) ಇವನದೇನು ಹಂಗು ನನಗೆ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಸುಳ್ಳು ನಗೆಯಿಂದ) ಹಂಗಿನ ಅರಮನೆಗಿಂತ—

ಮನೋರಮೆ:—(ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಕಂಗಾಲಿಗೆ ಸೆರೆಮನೆಯೇ ಲೇಸು-ನಿನ್ನಂ ತಹಾ ಕಂಗಾಲಿಗೆ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಸಾಕು ನಿನ್ನ ಹಂಗಿನ ಮಾತು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕು ಹೊರಗಿನ ಸೆರೆಮನೆ ಮಾಡುವುದೇನು ನಿನಗೆ ? (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ತಡೆಯುವೆನೆಂದು ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೆಣಕುವೆಯಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನದೇನು ಮಾಡಿರುವೆ ಅಂತಹ ವಾಪ ?

ರೋಗದಿಂದ ಬಳಲುವ ಗಂಡ ಕಂಡದಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಪರಾಧವಲ್ಲವೆ? ಮುಳುಗುವವನ ತೆಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಮುಳುಗಬೇಡೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ತಪ್ಪಾಯಿತಲ್ಲವೆ? ಮನೋರಮಾ—

ಮನೋರಮೆ:—(ವೊದಲಿನಂತೆ) ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬೇಡ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ ಯೊಳಗೆ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಹಟದಿಂದ) ಮನೋರಮಾ—ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಮನೋರಮಾ—ನೀನು ಮನೋರಮಾ; ನೀನು ಮನೋರಮಾ ಎಂದೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆ, ನೀನು ನನ್ನ ಮನೋರಮಾ ಎಂದೇ ಹೇಳುವೆ. ನೀನು ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚು, ತಲೆ ಅಲ್ಲಾಡಿಸು, ಕಾಲು ಅಪ್ಪಳಿಸು; ನನಗೆ ಅದರ ಪರಿವೆಯೆ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ಯಾವ ಹಾವಭಾವಗಳಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಅಸಂತೋಷವಿಲ್ಲ. ಶರೀರದಿಂದ ನೀನು ಎರಡನೆಯವರ ಮನೋರಮಾ; ಮನೋರಮೆಯ ಶರೀರ ಎರಡನೆಯವರದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಮನೋರಮಾ, ಮನೋರಮೆಯ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನದೇ.

ಮನೋರಮೆ:—(ತ್ವೇಷದಿಂದ) ಏನು ಸುಖಕಾಣುವನೆ ಮನೋರಮೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು? ದ್ವೇಷದಿಂದ ಸೂಸುವ ಈ ಮನೋರಮೆಯ ಮನಸ್ಸು ಎಷಮಜ್ವರದಂತೆ ಹಿಡಿಯುವದು ನಿನ್ನನ್ನು. ಕೋಪದಿಂದ ಕುದಿಯುವ ಈ ಮನೋರಮೆಯ ಮನಸ್ಸು—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಕುದಿಯುವ ಆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗಳ ಪಕ್ವಾನ್ನ ಮಾಡುವೆ. (ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ಮನೋರಮಾ, ನಿನಗೆ ಆಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವೆ, ಮನೋರಮೆಯ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಶರೀರ ನನ್ನದಲ್ಲ, ಎಂದಿಗೂ ಅದು ನನಗೆ ಬೇಡವೆಂದು.

ನಿನಗೆ ಎದೆ ಮುಟ್ಟಿ ಹೇಳುವೆ—

ಮನೋರಮೆ:—(ವಿಹಾರವಾಗಿ ನಕ್ಕು ಅಣಕಿನಿಂದ) ಕೈ ಸುಟ್ಟೀತು ಎಚ್ಚರ,
ಬೊಟ್ಟುಗಳ ಪಕ್ಕಾನ್ನವಾದೀತು ಎಚ್ಚರ !

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಎಚ್ಚರ ? ಎಚ್ಚರ ಎಂದಿಯಲ್ಲವೆ ? (ತಿರಸ್ಕಾರ
ದಿಂದ ನಕ್ಕು) ಆಶ್ಚರ್ಯ. ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿ, ತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ
ಎಚ್ಚರ ಕೊಡುವೆಯಲ್ಲವೆ ? (ಜೀಜ್ಞಾಸೆ ತೋರಿಸಿ) ನನಗೇನು
ಮಾಡುವುದಿದೆ ಈ ಕುರುಡು ಎಚ್ಚರದಿಂದ, ಇಲ್ಲವೆ ಈ
ಕಿವುಡ ಹರಟೆಯಿಂದ ? (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪು
ವದರೊಳಗಾಗಿ ಹೇಳಿಡುವೆ. ನಾನು ಒಂದದ್ದು ನಿನ್ನ
ಸಲುವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ತಂದದ್ದು
ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಹೇಡಿ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಹೆದರಿಸಿ
ಹುಲಿ ತೊಗಲಿನ ಅಂತಃಪಟ ಹಿಡಿದು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ
ವಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ನಾಟಕದ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶಕ್ಯವಿರ
ಬಹುದು, ಇಲ್ಲವೆ ಹರಿಹರರಾಯನಂತಹಗೆ ಒಪ್ಪ
ಬಹುದು. ಆದರೆ—

ಮನೋರಮೆ:—(ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಆದರೆ ಮಲಗಿದವರ ಮೊರೆಗೆ ಕಪ್ಪು
ಹಚ್ಚುವ ನಿನ್ನಂತಹಾ ವೀರನಿಗೆ ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ !

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಓಹೋ, ಇಷ್ಟೊಂದು ತಿಳಿಯಿತ
ಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ ? ನಾನು ಕಪ್ಪು ಹಚ್ಚಿದೆನಲ್ಲವೆ ? ಹುಚ್ಚೇ,
ನೀನು, ನಿನ್ನ ಕೂಡ ನಾನು ಈ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಾಲಿಡು
ವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೆ ಕಪ್ಪು ಹತ್ತಿದೆ. ಹುಚ್ಚ
ಯಂತೆ ನೀನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದೆ; ನೀನು ಹುಚ್ಚೆಯೆಂದು
ನಾನು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದೆ. ನಾನೇ ಕಪ್ಪು ಹಚ್ಚಿದೆನಲ್ಲವೆ ?

ಮನೋರಮೆ:—(ತೋಷದಿಂದ) ಹತ್ತಿದ ಕಪ್ಪನ್ನು ಸಾರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವದಿಲ್ಲವೆ ನೀನು ಊರ ತುಂಬ ? (ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಇನ್ನಾದರೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡು. ಇದ್ದ ಮನೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದಿ; ಇಲ್ಲದ ಸುಖವನ್ನು ಇರದಂತೆ ಮಾಡಿದಿ. ಇನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ? ಮನೋರಮೆಯ ಮನೆ ಮುರಿದಿ; ಮನೋರಮೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮುರಿದಿ. ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದೆ ಆ ಜದ್ಧ ಚೂರುಗಳನ್ನು ? ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಬಿಟ್ಟು ಯಾಕೆ ನದಿ ಗುಂಟೆ ಡಂಗುರ ಹೊಡೆಯುವ ? (ಕಣ್ಣೀರು ತಂದು) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಅವರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿಯಾದರೂ ಬಿಡಬಾರದೆ ನಿನ್ನ ಹಟವನ್ನು ? ನಿನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿದವರು, ನಿನ್ನನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದವರು, ನಿನ್ನಂತೆ ಉಳಿದವರಿಗಾದರೂ ನೆರಳು ಕೊಡುವ ಅದಮರ; ಅದನ್ನು ಕಡಿದು ಯಾಕೆ ಸಮ್ಮಿಲ್ಲರ ಗುಡಿಸಲವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಿ ? (ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕೈನೀಡಿ) ಹೇಳು, ಹೇಳು. ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವೆ. ಕೋಟೆಯ ಕಲ್ಲಿಗಾಗಿ ಅರಮನೆ ಯನ್ನು ಸಹ ಕೆಡಹಿಸುವೆ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ನಕ್ಕು) ನನಗೆ ಕೋಟೆ ಬೇಡ, ಅರಮನೆ ಬೇಡ; ಕೋಟೆ— ಕೋಟೆ ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸಂಪತ್ತು ಬೇಕು ನನಗೆ.

ಮನೋರಮೆ:— (ಎನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಅವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ) ಸಂಪತ್ತು ! ಅಂತಹ ಸಂಪತ್ತು ! ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಸಂಪತ್ತು !

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಬೇಕಾದ ಸಂಪತ್ತು ಅಲ್ಲ ನನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು; ಬೇಡಾದ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಹರಿಹರರಾಯನ ಸಂಪತ್ತು. (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಯಾವ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸೊಕ್ಕಿನಿಂದ ನನ್ನ ಮೋಹದ ಮನೋರವೆಯನ್ನು ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಬಲಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನೋ ಆ ಹರಿಹರರಾಯನ ಸಂಪತ್ತು. ಯಾವನು—

ಮನೋರಮ:—(ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಸಾಕು, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಡ. (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಸಂಪತ್ತು ಬೇಕೆ ನಿನಗೆ ! ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಪ್ರೇಮದ ಗಂಟನ್ನು ಕದ್ದರೆಂದು, ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಗಂಟಿನ ಪ್ರೇಮ ಹೂಡಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಸಂಪತ್ತು ! ಸೇಡಿನ ಸಂಪತ್ತು ! ಕುನಸಿನ ಸಂಪತ್ತು ! ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದ ಸಂಪತ್ತು ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ ಕೂಡ ಬರುವದೆ ? ವಿದ್ಯಾಧರಾ—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಇನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡು ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯಕಥೆ (ಕೈಗಟಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು) ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಗಂಟು ತಿರುಗಿ ಬರುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತು; ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಗಂಟು ಬಿಗಿಯುವ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ—

ಮನೋರಮ:—(ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ನಿನ್ನ ಗಂಟು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಬಿಳು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಹೊರಬೀಳಲು ಒಂದು ಕಾಲಿನ ಮೇಲೆ ನಿಧನಿರುವೆ ಹಾಗೆ ಹೊರಬಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂತಹ ಕಾಲ ಬದಗುವದೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡು. ಆಮೇಲೆ—

ಮನೋರಮ:—(ಸಂಶಯವಿಂದ) ಆಮೇಲೆ ? ನಾನೇನು ಮಾಡುವದು

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಪ್ಪಿಸುವದು.

ಮನೋರಮ:—ಅದರ ಒಡೆಯರು ಬಂದರೆ—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಆ ಒಡೆಯರ ಒಡತೆ ನೀಸಿರುವೆಯೆಂದು ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದಿರುವೆ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಸುಳ್ಳು ನಗೆಯಿಂದ) ಆ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ನಿನ್ನ ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿಯಿದೆ. ನೀನು ಬಂದಂತೆ ಅದು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಅದರೇ ?

ಮನೋರಮೆ:—ವೋಹಿನಿಯ ಮದುವೆಯಾಗುವವನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವದು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಿನಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ?

ಮನೋರಮೆ:—ಅವರೇ ಒರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ತಮ್ಮ-ತಮ್ಮ—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಮೃತ್ಯುಪತ್ರದಲ್ಲಿ ? (ಮನೋರಮೆಯು ತಲೆದೂಗುವಳು).
ಹಾಗಾದರೆ ವೋಹಿನಿಯ ಕೂಡ ನನ್ನ ಮದುವೆ ಮಾಡು.

ಮನೋರಮೆ:—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— —ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನನಗೆ ಆ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸು.

ಮನೋರಮೆ:—(ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ) ವೋಹಿನಿಯ ಕೂಡ ಇವನ ಮದುವೆ !—ಮನೋರಮೆಯ ಮಗಳಾದ ವೋಹಿನಿಯ ಕೂಡ ಇವನ ಮದುವೆ ! ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತನ್ನವಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಮನೋರಮೆಯ ಮಗಳು ! (ನಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಕರ್ಕಶಾ, ನೀಚಾ, ಹೇಸೀ, ವೋಹಿನಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿನಗೆ ಮಗಳಲ್ಲವೆ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ನಕ್ಕು) ಅದರೆ ನನಗೆ ಮನಸ್ಸೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ! ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲವೆ ? (ಒಳಗೆ ಸಪ್ತಳವಾದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಗಬಗೆಯಿಂದ) ಅಗೋ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಿತು ತಿರುಗಿ. ನನ್ನ ಮನ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಸ್ನೇಹ ಸಲುವಾಗಿ ಬಹಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡಬೇಡ. **ನೋಹಿನಿಯ ಮದುವೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರ.** ಮಾತನಾಡಬೇಡ, ಕೇಳಿಕೊ; ಮುಂದೆ ನನಗೆ ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಬರುವೆ. ಮದುವೆಯ ಉತ್ಸಾಹದ ದೀಪಗಳು ಬೆಳಗಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ಮೃತ್ಯುಪತ್ರದ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯಲಿ. ಕಾಲನಂತೆ ಬರುವೆ, ಮರೆಯಬೇಡ, ಕಾಲ ಕಳೆಯಬೇಡ. (ಎಡಬದಿಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೋಗುವನು).

(ಮನೋರಮೆಯು ದಂಗು ಬಡೆದವಳಂತೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು “ ಕಾಲನಂತೆ ಬರುವೆ ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿ “ ಬಂದಂತಹ ಕಾಲ ಬರಲಿ ” ಎಂದು ಉಸುರ್ಗರೆದು, ಮಂಚಾಸನದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಹರಿಹರರಾಯನು [ರಂಗಭೂಮಿಯ ಎದುರು - ನಡುವಿನ-ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ] ಬರುವನು. ಕಚೇರಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವನೆಂಬುದು ವೇಷದಕಿಂತ, ಅವನ ಬಾಡಿದ ಮುಖದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವದು. ಮೇಜಿನ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಉಸುರ್ಗರೆದು, ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ)

ಹರಿಹರ:— ಇದೇನು ! ನನಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾಯಿತೆ ? (ಕೈಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು) ಇಲ್ಲ, ಸರಿಯಾದ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದಿರುವೆ. ಕೋಪವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

ಮನೋರಮೆ:— (ಆನಂದವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಹಟದಿಂದ) ಕೋಪವೆ ? ನೋಡೆ ಕಚೇರಿಯ ನ್ಯಾಯ !

ಹರಿಹರ:— (ಆಕಳಿಸುತ್ತ) ನಿಜ. ಕಚೇರಿಯ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ನನಗೂ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಹಾಳು ಜನರ ಕೂಡ ವ್ಯವಹಾರ. ಇವರ ಬೇವ ಉಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಬೇವ ಹೋಗುವವರೆಗೆ ಎದೆ-ಗಂಟಲು ಕೀಸರು ಇಡುವದು ! ಮುಂದೇನಿದೆ ? ನಾವೇ ಅಪರಾಧಿಗಳೊ ಎನೋ ಎನ್ನು

ವಂತೆ ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ ಕೂಡ !
(ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ಅದೇ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಬರುವನು. ತಿಮ್ಮಾಜಿಗೆ)
ಯಾಕೆ, ಹಣ ಕೊಟ್ಟನೇನು ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಹಣ ಕೇಳಿದರೆ ಹಣವಂತೆ ನಿಲ್ಲುವ. (ನಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ)
ನಾನೇನೋ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವ. ಸಮಾ-
ಧಾನ ಕೊಡಲು ಬರುವ. (ನಗೆಯಿಂದ) ನಾನೂ ಅಂತ-
ಇಂತಹನಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಎನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ಈ ಹೊತ್ತಿನ ನಾಟ-
ಕಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಜಾಗಗಳನ್ನು
ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಸಿದೆ ಅವನ ಕಡೆಯಿಂದ. (ಮನೋರಮೆಗೆ)
ಮನೋರಮಾ, ನೋಡಿದೆಯಾ ಈ ಹಾಳು ಹಳ್ಳಿಯ
ಪಕ್ಷಿ ಗಾರರನ್ನು ? (ಆನಂದದಿಂದ ರಾಯರಿಗೆ) ಈ ಹೊತ್ತು
ಎಲ್ಲರೂ ತಲೆದೂಗಿದರು.

ಮನೋರಮೆ —(ಸಂತಯದಿಂದ) ಯಾಕೆ ? ಏನಾಯ್ತು ಈ ಹೊತ್ತು ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ (ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಏನಾಯ್ತು ! ಅಮ್ಮಾ, ಈ
ಹೊತ್ತು ಬರಬೇಕಾಗತ್ತು ಕಚೇರಿಗೆ. (ಅಭಿಮಾನದಿಂದ)
ರಾಯರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ— ಓಹೋ ಏನು ಶಬ್ದ !
ಏನು ಶೈಲಿ ! ನಾವು ಆರೋಪಿಯ ಕಡೆಯವರು.
ಕೊಲೆಯ ಆರೋಪಣೆ. ಆದರೇನು ? ರಾಯರ ವಾಕ್ಯ
ವಾಹದಲ್ಲಿ ತೊಳೆತೊಳೆದು ಹೋಯಿತು ಆ ಕೊಲೆಯ
ಪಾಪ ಎಲ್ಲಾ. ಕುಳಿತವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣೀರು. ನನಗೂ
ಕೂಡ—ಇಷ್ಟು ಅನುಭವ ಇದ್ದವನಿಗೆ—ಕಣ್ಣೀರು
ತಡೆಯದಂತಾಯ್ತು. (ಆದರದಿಂದ) ಅದೇಕೆ, ನ್ಯಾಯಾ-
ಧೀಶರೂ ಕೂಡ ಬಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಬರೆಸಿಕೊಂಡರೆಂದು
ನನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭರವಸೆ.

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಮನೋರಮೆ:—(ಆನಂದದಿಂದ) ಇಷ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ ಆರೋಪಿಯನ್ನು ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ: (ರಾಯರು ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದನ್ನು ನೋಡಿ) ಬಿಡಲಿ, ಬಿಡದಿರಲಿ; ಅದರದೇನು ಮಹತ್ವ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ರಾಯರ ಮಾತನ್ನಾಡುವ ಧೋರಣೆ ಎಂತಹದು ! ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿ ಎಂತಹವು ! ನಮ್ಮ ಸೂಚನೆ ಎಂತಹವು ! ಇದೇ ಕಚೇರಿಯೇ ಆರೋಪಿಯ ಯಮಲೋಕ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಇವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮೇಲೆ ವಿಚಾರಣೆಯು ಮೇಲಿನ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗೇ ಹೋಗುವದು, ಹೋಗಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಟ್ಟನೆ ಹೊಳೆಯಿತು.

ಹರಿಹರ:— (ಸರಿಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತ) ಇರಲಿ ಬಿಡು, ತಿಮ್ಮಾಜಿ. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹದೇನು ?

ಮನೋರಮೆ:—(ಸಂಶಯದಿಂದ) ಆದರೆ ಆರೋಪಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ಬಿಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಮ್ಮಾಜಿ ಹೇಳುವನಲ್ಲ !

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದಲೂ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದಲೂ) ನಿರ್ದೋಷಿ ! ನೀಚನಿರುವ ಅವ. ಅವನನ್ನು ಬಿಡಿಸುವೆವೆಂದು ನಾವೇನು ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೊಟ್ಟ ವಚನಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿದ ಆ ನೀಚನನ್ನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ಬಿಟ್ಟರೂ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಮೂರುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವೆನೆಂದು ನಾಟಕದ ಮೂರು ಜಾಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ! (ನಗೆಯಿಂದ) ಇವನ ವಿಷಯವಾ

ಗಿಯೆ ನಾಟಕ ಬರೆಯುವಂತಿದೆ. (ಹರಿಹರದಾಯನಿಗೆ) ಏನೇ ಇರಲಿ, ಸಿಮಗಾದರೂ ಈ ಹೊತ್ತಿನ ದಿವಸ ಒಪ್ಪೇ ಶ್ರಮವಾಗಿದೆ. ನಾಟಕ ನೋಡಹೋದರೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಾಗಬಹುದು.

ಹರಿಹರ:- (ಮನೋರಮೆಗೆ) ಒರುವೆಯೇನು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ?

ಮನೋರಮ:- (ಅಧೈರ್ಯದಿಂದ) ನಾ-ನು.....

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:- ಹೋಗಿ ಬಿಡು ನೀನೂ. ಬರೆದವನಾದರೂ ಒಳ್ಳೇ ಸ್ವರ್ಗ ಸಗಾರನಂತೆ. ಉದಾತ್ತವಾದ ವಿಚಾರ. ಮಾರ್ಕುಕ ಹಾಸ್ಯ. ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವಂತಹಾ ಮಾತು ಸ್ವತಃ ಅವನಿಗೆ ನಾಟಕಲೆ ಒರುವಂತೆ !

ಹರಿಹರ:- (ಎದ್ದು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮನೋರಮೆಗೆ) ಹಾಗಾದರೆ ನಡೆ ಹೋಗುವಾ. ಕನ್ನಡ ಜನರು ಕನ್ನಡದೊಳಗೆ ಮೊದಲು ನಾಟಕ ಬರೆಯುವದೇ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಬರೆದರೆ ಕಲೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರ ಕಿಲಬಿಲದಾಟ. ನಡೆ. ಇದೇನೂ ಹೊಸ ಮಾದರಿಯ ನಾಟಕ ಬರೆದಿರಬೇಕು.

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:- (ನಗುತ್ತ) ಬರೆದವನೇ ಹೊಸ ಮಾದರಿಯ ಹುದ್ದರಿ. ನಾ-ನಾ ಎಂದು ಬಿಲ್ಲವರೊಳಗೆ ಇವ ಆದ್ಯಪದವಿಯ ವಸಂತೆ ! ಹೋಗಬಾರದೆ ಮನೋರಮಾ ?

ಮನೋರಮ:- (ವಿಷಾದದಿಂದ) ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹವಿದೆ ನನಗೆ. ಆದರೆ ಖೋಡಿ, ಮಾಡುವದೇನು ? ಸಿದ್ಧೆ ತಡೆಯೋದೇ ನನಗೆ ಸರಿ ಹೋಗೋದಿಲ್ಲ. (ಸಿಟ್ಟಿನ ಸೋಗಿನಿಂದ) ಆದರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರೇಮ ಬಂದಿತೋ ಇವರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ. ಆ ವಿದ್ಯಾಧರನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು ನನಗೆ ಏನೋ ಆಗಿದೆ ಅಂತೆ. ಅವನಿಗಂತೂ ತನ್ನ ವಿದ್ಯೆಯ ಹುಚ್ಚು.

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಡಾಕ್ಟರನೆಂದ ಮೇಲೆ ಬೇನೆ ಇದೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲವೆ ? (ಅಸ್ಥಾರದಿಂದ) ನನಗೇನೂ ಹೊತ್ತು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾಡೋದೂ, ನಿದ್ದೆ ತಡೆಯೋದೂ ಹಿತಕರ ಅಲ್ಲ ಅಂತೆ. (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಬೇಡಿಯೆ ಒಂದಿಲ್ಲ—

ಹರಿಹರ:— (ಖೇದದಿಂದ) ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು ಇದೆಲ್ಲ ? ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ನಾನೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ.

ಮನೋರಮೆ:—ನೋಡಿರಿರಾ ! ಡಾಕ್ಟರ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೂಡ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ಹೋಗಬೇಡೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ನನಗೆ. ಮುಂಜಾವಿನಿಂದ ದುಡಿದು ದುಡಿದು—

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ತಲೆದೂಗಿ) ಅಹುದು, ರಾಯರೆ. ನನಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ನೀವು ಹೋಗಬೇಕೆಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರಾಯಿತು.

ಮನೋರಮೆ:—(ಬೇಜಾರವಾಗಿ) ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ಯಾಕೆ ಮತ್ತೆ ? ಸಣ್ಣಾಕೆ, ನಿದ್ದೆ ಬರಲಿ, ಬೇಜಾರ ಬರಲಿ; ಮತ್ತೆ ಒಂದು ತೊಡಕು. ನೀವು ನೀವು ಹೋದರೆ ಅದೊಂದು ತಮಾಷೆ. (ನಾಚಿಕೆಯ ಬಿರಿಮುಗುಳಿನಲ್ಲಿ) ನಾಟಕ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೆ ಮನೆಗೆಯೆ ಮಾತ್ರ ತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕು. (ತಿಮ್ಮಾಜಿಯ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ನಗುವನು).

ಹರಿಹರ:— (ತ್ಯಾಸಿನಿಂದ) ಆಗಲಿ. ಈ ಹೊತ್ತು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯಾರ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. (ಹೊರಡುವನು).

ಮನೋರಮೆ:— ವಿಶ್ವಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದ ಮೇಲೆ ಹೆದರಿಕೆ ಯಾಕೆ ? ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬೀಗ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿರಿ.

ಹರಿಹರ:— (ತಿರುಗಿ ನಿಂತು) ವಿಶ್ವಾಸದ ಮುಡುಪು ಎಂದು ಕೊಡಲೇ ಬೇಕು. ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. (ಎಡಬದಿಯ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೋಗುವನು).

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ನಗುತ್ತ) ಇದೇನು, ಮನೋರಮಾ, ಒಳ್ಳೇ ಹೌಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ ಹೊತ್ತು ? (ತಲೆದೂಗಿಸುತ್ತ) ಛೇ, ಛೇ, ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ತಮಾಷೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. (ನಡುವಿನ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹೋಗುವನು).

ಮನೋರಮೆ:—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ನಾನು ಹೌಸಿನಲ್ಲಿರುವೆನೆ ? ನನ್ನ ತಮಾಷೆಯೇ ? (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ) ಹುಚ್ಚಿ, ನಾನು ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ ? ಹುಚ್ಚೇ, ನಿನ್ನ ನಾಟಕ ನೋಡುವ ಹೌಸಿನಲ್ಲಿರುವೆಯಾ ? (ಎಂದು ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕೂರುವಳು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುತ್ತ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಚೀರಿದಂತೆ ಮಾಡಿ) ಬೇಡ, ಬೇಡ, ನಾನೂ ಬರುವೆ. (ಎಂದು ಎಳೆಗಳು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸಾಲದೆ ದೊವ್ವೆಂದು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಆ ಮೇಲೆ ಹೆದರಿದವರ ಹೃತ್ಪಟಲದಂತೆ ಹರಿದುಬೀಳುವ-)

(ತೆರೆ)

ಪ್ರವೇಶ ೩

(ಅದೇ ದಿವಸ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗುವ ಸಮಯ. ಎರಡನೆಯ ಅಂಕಿನ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರವೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದ ಬಯಲು. ಕಾಮಿಯೂ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಅವನ ಗನೆಯ ಮತ್ತು ೨ನೆಯ ಗೆಳೆಯರು ಬರುವರು. ಕಾಮಿಯು ವಿಚಾರಭರದಿಂದ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತಿರುವನು. ಅದುದರಿಂದ ಅವನ ಗೆಳೆಯರು ವಿಚಾರಶೂನ್ಯರಂತೆ ಅವನ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಡುತ್ತಿರುವರು. ಕೆಲ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಗೆಳೆಯರು ದಣೆದು ಉಸ್ಮೆಂದು ನಿಂತು ಬಿಡುವರು).

ಗನೇ:— (ಬಿಮರು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ೨ನೆ. ನಿಗೆ) ಈ ಕಾಮಿಯು ವಿಚಾರವು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಹೀಗೆಯೇ; ದೇಶವಿಲ್ಲ, ಕಾಲವಿಲ್ಲ, ತಿರುಗೇ ತಿರುಗುವದು. ನನಗಂತೂ ಅದರ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕಾಲು ಸೋತವು

ಕಾಮಿ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿಂತು, ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಗೆಳೆಯರೆ, ಎಂದಾದರೂ ನೀವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರುವಿರೋ ?

ಗನೇ:— (ಬೇಜಾರಿಂದ) ನನಗೇನು ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿಲ್ಲ ! ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದರೊಳಗಾಗಿ ಮನೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ. ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಜಾಗೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

೨ನೆ:— (ನಗೆಯಿಂದ) ನನಗಂತೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಮಾಡುವದರ ವಿಚಾರವೇ—

ಕಾಮಿ:— (ಕನಿಕರದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ ದುರ್ದೈವಿಗಳೆ ! ಎಂತಹ ವಿಚಾರದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ವೇಳೆಯೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಿರಲ್ಲವೆ ?

೨ನೆ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಎಂತಹ ವೇಳೆ ?

ಕಾಮಿ:— (ಮಹತ್ವಸ್ಥೂತ ಮೆಲುಕನೆಯಲ್ಲಿ) ಹುಮ್ಮಿನಂತಹ ವೇಳೆ;

ಅರಳಿದ ಹುವ್ವಿನಂತಹ ವೇಳೆ. ಹುವ್ವು ಅರಳಿದಾಗ್ಗೆ
ನೋಡುತ್ತಲೆ ನಿಲ್ಲುವೆಯಾ ? ವೇಳೆ ಒದಗಿದಾಗ್ಗೆ
ನೋಡುತ್ತಲೆ ನಿಲ್ಲುವೆಯಾ ? ನೋಡಿದ ಹೂವು ಬಾಡು
ವದು; ಕಳೆದ ವೇಳೆ ಕೊಳೆಯುವದು. ಇಲ್ಲವೆ ಸಹೃದ
ಯರಾದ(ಕಳಿಕಳಿಯಿಂದ) ಸನ್ನ ಸಹೃದಯರಾದ, ತರುಣ,
ರಸಿಕ ಗೆಳೆಯರೆ, ಅಂತಹ ವೇಳೆಯನ್ನು ಹುವ್ವಿನಂತೆ—
ಅರಳಿದ ಹುವ್ವಿನಂತೆ—ಕೋಮಲ ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕಡಿದು
ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿಯೂ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮ
ಕರಕಮಲಗಳೆಂಬ ಬೊಗಸೆಗಳ ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ
ಗೊಡುವರೊ ? ಅಂತಹ ವೇಳೆಯನ್ನು—

೧ನೇ:— (ಕೊಂಚ ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ, ಕೊಂಚ ಆವೇಶದಿಂದ) ಅಂತಹ
ವೇಳೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಾರದೆ ? ಅದನ್ನು ಕಡಿದು ಹಿಡಿ
ಯುವೆ, ಹಿಡಿದ ಕಯ್ಯಿಂದ ಹಿಚುಕುವೆ.

೨ನೇ:— (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇನೊ ಹುವ್ವಿನಂತಹ ವೇಳೆ
ಯೆಂದು ? ಹಿಚುಕುವಿಯೇನು—ನಿನ್ನ ತಲೆ ?

೧ನೇ:— (ಪೂರ್ಣ ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ತಿಳಿದು
ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಲ್ಲದೆ—

ಕಾಮಿ:— (ನೊಂದುಕೊಂಡುದನ್ನು ತೋರಿಸಬಾರದಂತೆ) ಗೆಳೆಯರಿರಾ,
ಇನ್ನೇನು ತಿಳಿಯುವದಿದೆ ? ಹುವ್ವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದಿದೆ, ವೇಳೆ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ.

೨ನೇ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಆದರೆ ತೋಟದವನು ?

ಕಾಮಿ:— (ಅನಂದದಿಂದ ಚಪ್ಪಳಿಕ್ಕಿ) ಅಹಾ ! ಅದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆ!
ಕಮಲದಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಈ ಪ್ರಶ್ನದ ಎಸಳನ್ನೆ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಹಿಡಿದಿರುವ ನೋಡು. (ಆನಂದ ಪರವಶನಾಗಿ) ತೋಟದ
ವನು ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗಿರುವ ಹಹಹಾ. (ನಗುವನು).

೧ನೇ:- (೨ನೇ, ೩ನೇ ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಏಂತಹ ದುಷ್ಟನಿರುವಿಯೊ ? ಅವನು
ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ. ನನಗೂ ತಿಳಿಸಬಾರ
ದಾಗಿತ್ತೆ ?

೨ನೇ:- (ನಕ್ಕು, ಅವನಂತೆಯೆ) ನನಗೆಲ್ಲಿ ತಿಳಿದಿತ್ತು ? ಏನೂ
ಹೂವು ಎಂದ, ನಾನು ತೋಟ ಎಂದೆ !

ಕಾಮಿ:- (ಆನಂದದ ಆ ವೇಗವನ್ನು ತಡೆದು) ಸಾಕು. ಇನ್ನೇಕೆ
ವಿಚಾರ ? ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವೆ, ಹುಟ್ಟು ಕಡಿದು
ಕೊಂಡು ಬರುವೆ.

೧ನೇ:- (ಹೆದರಿದಂತೆ) ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವದೆ ?

ಕಾಮಿ:- (ತಲೆದೂಗಿ) ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ. (ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಮೆಲ್ಲಗೆ) ರಾತ್ರಿ
ಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವೆ. ಹರಿಹರರಾಯನು ನಾಟಕಕ್ಕೆ
ಹೋಗುವ; ಮನೋರಮಾ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು.
ಮೋಹಿನಿಯೊಬ್ಬಳೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ! (ಎದೆಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ)
ಅಹಾ ! (ಎಂದು ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿ ಆವೇಶದ ಮುಖಮುದ್ರೆಯನ್ನು
ತಾಳಿ ನಿಲ್ಲುವನು).

೧ನೇ:- (ಬೆದರಿ) ಏನು ? ಮೋಹಿನಿಗೆ....

ಕಾಮಿ:- (ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಮೋಹಿನಿಗೆ ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರ. ಇದಕ್ಕೆ
ಹೆದರುವೆ ಯಾಕೆ ? ದುಷ್ಯಂತನು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು
ವರಿಸಿದ್ದು ಅವಳ ತಂದೆ ಇಲ್ಲದಾಗ್ಗೆಯೆ ಅಲ್ಲವೆ ? ಅರ್ಜುನ
ನನು ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದು —

೨ನೇ:- (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಓಹೋ, ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ. ದೊಡ್ಡ

వర ముదినే ధర్మద ప్రకార ఎందిగూ ఎల్లయూ
ఆగిల్ల. (మెల్లగి) ఆదరే—

కామి:— (తిరస్కారదిండు) ఆదరే ఎను ? నానూ దోడ్డవనాగి
రునే. నానూ ప్రేమపరవశనాగిరునే.

౨నె:— (మేలిసంత) ఆదరూ మోదలు మోహినియ తందే—
తామిగళన్ను కేళిదరే ?

కామి:— (తిరస్కారదిండు) అవరన్ను కేళువదే? అవరు యారు ?
నన్న ముదినేయల్లి అవరదేను సంబంధ? పరియరన్ను
కేళిదరే అదేను ప్రేమపవాహవే? (గంభీరవాగి)
కేళిదరే ఒప్పిగేయన్ను కేడువరేంబ ఆత్మాసనే?
ఆత్మాసనయేల్లి? నన్న గేళియరిరా, ప్రేమపద్మల్లి
విత్వాసపిల్ల, విత్వాసపద్మల్లి ప్రేమపిల్ల, నాకు.
మోహినియు మలగువ కేణ ననగి గొత్తిదే.
మనయ హిందిన తోటదిండు ఆ మేలుప్పరిగేగే
దారియిదే.

౩నె:— (శంకయదిండు) ఆదరే పావటిగే ఇల్లవల్ల!

కామి:— (తిరస్కారదిండు) పావటిగే! ప్రేమకృ పావటిగే
బేకే? పావటిగేగళిండు కెజ్జి ఎణిసుత్త మోగువ
వరు నిష్ప్రేమిగళు, కటుకరు, కళ్ళరు; (తటి
జాడిసి) ననగి బేడ. (ఆనేశదిండు) —

హక్కియంతే హారువే నాను.

ప్రేమద పక్కుగళిండు హారువే నాను.

ప్రేమద శక్తియిండు పుటియువే నాను.

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಹೃದಯದ ಹಗ್ಗ ಕೊಸೆದು ಹಾರುವೆ,
ಕರುಳಿನ ಕೋಲು ಹಿಡಿದು ಬಿಗಿಯುವೆ.

೨ನೆ:— (ಕೆಲವೊಂದು) ಸರಿ; ಯೋಗ್ಯವಿದೆ, ಕಾಮೀ, ಯೋಗ್ಯವಿದೆ.
ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲವೆನ್ನುವ
ಧೈರ್ಯ ಯಾವನದು? ಅದರೂ—ಒಂದು ಪೇಳಿ ನಿನ್ನ
ಹಗ್ಗ-ಕೋಲುಗಳು ಕೈಗೆ ನಿಲುಕಲಿಕ್ಕಲ್ಲ. ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ
ಬಂದಿರಲಿ.

ಕಾಮಿ:— (ಕೆಳಕಳಿಯಿಂದ) ನನ್ನ ನಿಶ್ವಾಸಗಳ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ನಿಲ್ಲಿ
ಸುವೆ.

೨ನೆ:— ಅದರೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ-ಅಲ್ಲ-ಪ್ರೇಮದ ಕಕ್ಕ ಸದಿಂದ
ನಿಶ್ವಾಸವೆ ಬಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಿಲ್ಲಬಹುದು. ಅದ್ದರಿಂದ
ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯೊಂದಿರಲಿ.

ಕಾಮಿ:— (ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಇರಲಿ ಎಂದರೆ ಇರಲಿ. ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ
ಹಟವಿಲ್ಲ—ಅಂದರೆ ಬೇಡೆನ್ನುವ ಹಟವಿಲ್ಲ. (ಉಸುರ್ಗರೆ
ಯಲು ಬಾರದೆ ಕಣ್ಣೀರು ತಂದು) ಗೆಳೆಯರಿರಾ ನನಗೆ.....

೧ನೆ:— ನನಗಂತೂ ಹೆದರಿಕೆ ಬರುವದು.

೨ನೆ:— ಗೆಳೆತನದಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಕಾಮೀ, (ಕೆಳಕಳಿಯಿಂದ)
ನೀನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಓದಿ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆ
ಕಾಮನು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಕಾಮ ಮಾಡಲಿ. ಸುಮು
ಹೂತೇ—

ಕಾಮಿ:— ಇನ್ನು ಸುಮುಹೂತದಲ್ಲಿಯೆ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬಿಟ್ಟು.
(ಹೋಗುವನು).

೧ನೆ:— (ಉಸುರ್ಗರೆದು, ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ) ಏನಾಗುವದೋ ಏನೋ ?

೨ನೆ.— ಅಗುವದೇನು, ಸಡೆ. ಪ್ರೇಮವು ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಹೇಡಿ ಇರುವದು. ಕಾಮಿಯು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ, ಎರಡು ಕವಿತೆ ಬರೆಯುವ, ತಲೆ ಗಿಂಬು ಮಾಡಿ ಮಲಗುವ. ಸಡೆ. (ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಅದೋ, ನೋಡು. ಯಾರನ್ನೂ ಎಳೆಯುತ್ತ ಸಮ್ಮು ಬಂಟರು ಬರುತ್ತಿರುವರು ತಡೆ. (೩ನೆ.ಯವನೂ ೪ನೆ ಯವನೂ ಅಪ್ಪಾಜಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವರು).

೩ನೆ.— ನಾಚುವಿರೇಕೆ ಸಡೆಯಿರಿ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಕೈ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು) ನಾಚಿಕೆ? ನಾಚುತ್ತಿದ್ದರೆ ದೇಶವ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನೆ ?

೪ನೆ.— ದೇಶವಸ್ವಲ್ಪ ತಿರುಗಿದರೂ ಕೆಲಸ ಆಗಲಿಲ್ಲ, ಎಂದೇ ನಾಚ ಬಹುದು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ.— (ಆರ್ಭಟಿಯಿಂದ) ನಾಚಿಕೆ—ಗೀಚಿಕೆ ಇಲ್ಲ ಸನಗೆ. ಆದರೆ ಸನ್ನನ್ನು ನೀವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ಹೆದರಿಕೆ.

೩ನೆ.— ಎಲ್ಲಿಗೆ ಏನು ? ಕಾಮಿಗೆ ಸಿಮ್ಮನ್ನು ತೋರಿಸುವೆವು.

೨ನೆ.— (ಸಂದಲ್ಲಿಯೆ) ಆದರೆ ಕಾಮಿಯು— (೪ನೆ. ನು ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡಲು ತಡೆಯುವನು).

೪ನೆ.— (ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ) ಕಾಮಿಯು ಸಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಲಿ. ಹುಡು ಗೆಯ ತಂದೆಯು ಅಳಿಯನಾಗುವನನ್ನು ನೋಡುವ ರೂಢಿಯು ಇದುವರೆಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಆದರೆ (ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ಸಮಾಜದ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವರಿದ್ದೇವೆ ನಾವು. ಆ ಹಳೆಯ ಪದ್ಧತಿಗಳೆಲ್ಲ ಹೋದವು ಹಳಸಿ. ಇಂದಿನಿಂದ ಮದಿಸೆಯಾಗುವವನು ಮಾವನಾಗುವವನನ್ನು ನೋಡುವನು. (೩ನೆ. ಸಿಗೆ) ನೀನು ಇವರ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಯೆ ನಿಲ್ಲು. ನಾನು ಕಾಂಪಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸುವೆ.
(ಎಂದು ಗನೆ. ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ಏನನ್ನೊ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳುವನು.
ಗನೆ. ನು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ತಲೆದೂಗುವನು).

೩ನೆ:— (ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ) ಅದೊ, ಅವನೇ ಕಾಂಪಿ, (ಗನೆ. ನ್ನು ತೋರಿ
ಸುವನು). ಅವನು ಸಹಸಾ ಯಾರಿಗೂ ಬೆಟ್ಟಿ ಕೊಡುವ
ದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಂತಹರ ಕೂಡ ತಾನಾಗಿಯೆ ಮಾತನಾಡುವ
ದಿಲ್ಲ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಯಾಕೆ ?

೩ನೆ:— ನಮ್ಮ ಕಾಂಪಿಯು ಕವಿ ಇರುವನು. ಎರಡನೆಯ ಗಂಡ
ಸರ ಕೂಡ ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಹೀಗೊ ?

೩ನೆ:— ಇದಲ್ಲದೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ತಂದೆಯರದೊಂದು ಬೇರೆ
ಜಾತಿ ಇದೆಯೆಂದು ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಅಂದರೆ ನಾನು ಮಾತನಾಡುವದು
ಹೇಗೆ ?

೩ನೆ:— ನೀವು ನಮಗೆ ಹೇಳಿರಿ, ನಾವು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುವೆವು.
(ಗನೆಯವನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ೨ನೆ. ನೂ ೪ನೆ. ನೂ ಅವನ
ಎಡಬಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ಅಂತರದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು). ಅದೊ,
ಒಡ್ಡೋಲಗವು ಕುಳಿತಿದೆ, ನಡೆಯಿರಿ. (ಎಂದು ಇಬ್ಬರೂ
ಮಿಕ್ಕೆವರ ಹತ್ತಿರ ಬರುವರು. ಮೂರನೆಯವನು ತಾನು ಕುಳಿರಿಸಿ
ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಕೈಸನ್ನೆ ಮಾಡುವನು. ಅಪ್ಪಾಜಿಯು
ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ
ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು; ಗನೆ. ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು
ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವನು. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಯಾರೂ ಮಾತನಾಡು
ವದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಯೆ—)

- ೧ನೇ— ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೊ ಹೊಸಬರಿರುವರೆಂದು ನನಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿದೆ, ಕಲ್ಪನೆ. ಅವರು ಯಾರು ?
- ೨ನೇ— (ಆದರಯಂತ್ರವಾಗಿ, ಅಪ್ಪಾಜಿಗೆ) ನೋಡಿದಿರಾ ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು !
- ೪ನೇ— (ನಮ್ರತೆಯಿಂದ) ಕಾಮೀ, ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟುವ ಹೆಜ್ಜಾವು ಅವರು.
- ಅಪ್ಪಾಜಿ— ಅಲ್ಲ— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅಲ್ಲ, ನಾನೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ತಂದೆ.
- ೨ನೇ— ಸಮಾಧಾನ, ಕೊಂಚ ಸಮಾಧಾನ ತಾಳಿ. ಅಂತಹರಿಗೆಯೆ ಹೆಜ್ಜಾವು ಎಂದು ಈ ಸಭೆಯ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದ.
- ೪ನೇ— ಅದರ ಹೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಯೊಂದು ಇದೆಯಂತೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಂತೆ. ಸಾರಾಂಶ ಅವರಿಗೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಇರುವಳಂತೆ. ಆ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಸಾರು ಮಾಡೆಂದು ಕೈಮುಗಿದ “ಬೆವ್ವಾಜಿ”ಯವರು.
- ಅಪ್ಪಾಜಿ— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಛೇ, ಇದೇನು ಹುಡುಗಾಟಿಕೆ !
- ೨ನೇ— (ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ) ಸಂಸಾರವೇ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯಲ್ಲವೆ ? ಇಂತಹ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರವು ಅನಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಸಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ ?
- ೧ನೇ— (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಗೆಳೆಯರಿರಾ, ನಮ್ಮಂತಹ ಕವಿಗಳು ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿರಿ. ನೋಡುವಂತಹದನ್ನಷ್ಟೆ ನೋಡುವರೆಂದು ಹೇಳಿರಿ. ಗೆಳೆಯರಿರಾ, ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನೀವು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದಿರು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ವಿರಿ. ನೋಡುವಂತಹ ವಸ್ತು ಇದೆಯೋ ಹೇಗೆ ನೋಡಿರಿ.
ಆ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾಮಿಯು ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವನು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (೩ನೇ. ನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಹೇಳುವನು).

೩ನೇ:— ಕಾಮೀ, ಅವರದೊಂದು ಸಂಶಯವಿದೆ.

೧ನೇ:— ಅಂತಹುದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಶಯದ ಸ್ವಭಾವವೇ.
ಇರಲಿ, ಸದ್ಯದ ಸಂಶಯ ಯಾವದು?

೩ನೇ:— ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹುಡುಗೆಯ ತಂದೆಯನ್ನು
ನೋಡುವ ಪದ್ಧತಿಯ ಅರ್ಥವೇನು ಎಂದು ಅವರ
ಸಂಶಯ.

೧ನೇ:— (ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ) ನನ್ನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮರಿಗಳೇ,
ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ, ನೀವೇ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ
ರಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಿ, ನೋಡುವ.

೨ನೇ:— (ಕೆಮ್ಮಿ ಎಲ್ಲರ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರಣ.
ಹುಡುಗೆಯ ತಂದೆಯೊಂದರೆ ಹುಡುಗೆಯಕಿಂತ ಮುಂಚೆ
ಹುಟ್ಟಿದವನು; ಅಲ್ಲವೆ? ಕ್ರಮದಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡ
ಬೇಕಾದರೆ ತಂದೆಯನ್ನೇ ಹುಡುಗೆಗಿಂತ ಮೊದಲು ನೋಡ
ಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಯಾಕೆ, ತಂದೆಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಅದಕ್ಕಿಂತ
ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ?

೩ನೇ:— ತಂದೆಯ ತಂದೆ ಅಪ್ರಾಸಂಗಿಕ. ಅವನು ಹುಡುಗೆಯೂ
ಅಲ್ಲ, ಹುಡುಗೆಯ ತಂದೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ
ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣವಿದೆ. ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು
ಕೊಡುವವರು ಯಾರು ? ಹುಡುಗೆಯೆ ? ಎಂದಿಗೂ
ಅಲ್ಲ. ಹುಡುಗೆಯ ತಂದೆಯೇ ? ಯಾವಾಗಲೂ ಅಹುದು.

ಫೀಗೆ ಮೊಸ ಸಂಸಾರದ ಮೂಲ ಬೀಜವಾದ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವವನನ್ನೇ ಮೊದಲು ನೋಡಬೇಕಲ್ಲವೆ ?
 ೪ನೆ:— ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾರಣವಿದೆ. ತಂದೆ-ಮಗಳೆಂದರೆ ಒಂದೇ ರಕ್ತ, ಒಂದೇ ಸ್ವಭಾವ, ಒಂದೇ ಬುದ್ಧಿ, ಒಂದೇ ಗುಣ; ಅಲ್ಲವೆ ? ಇವನನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ಒಡೆದು ಕಾಣುವಂತೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ದಿಲ್ಲ. ಬೆಳೆದರೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುವವೆಂಬುದು ಬೆಳೆದ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಬರುವದಿಲ್ಲವೆ ?

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಸಂಕಯದಿಂದ) ಹಾಗಾದರೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕೂಡ ನೋಡುವವರೇನು ನೀವು ?

೪ನೆ:— (ತಲೆದೂಗಿ) ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ. ತಾಯಿಯ ಸ್ವಭಾವ, ತಾಯಿಯ ಆರೋಗ್ಯ, ತಾಯಿಯ ರೂಪ—

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಸಾಕು ನಿಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯ. (ಎದ್ದು) ಮದುವೆ ಆಗತಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಮದುವೆ ಆದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡುವದೇ ನಿಮ್ಮ ಹೌಸು; ಅಲ್ಲವೆ ? ಅಯ್ಯೋ, ಮೋಸ ಹೋದೆ. ನಾನು ಹುಚ್ಚ, ನಾನು ದಡ್ಡ, ಇಲ್ಲಿ—

೪ನೆ:— ಅಂದರೆ ! ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ಹುಚ್ಚ, ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ದಡ್ಡ ಎಂದಂತಾಯಿತು. (ನಕ್ಕು) ರೋಗಗಳಂತೆ ಗುಣಗಳೂ ದರೂ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕವಿರುವವು.

ಅಪ್ಪಾಜಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನಿಮ್ಮ ಹುಚ್ಚ ತನ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕವಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳ ತಂದೆಯ ಕೂಡ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆ ಮಾಡಿದ ಸಂಸಾರದಿಂದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ. (ಹೋಗುವನು).

ವೈದ್ಯರಾಜ

೧ನೆ:— (ಕಣ್ಣು ತರೆದು) ಏನೇ ಇರಲಿ, ಇವನ ಶಾಪದೊಳಗೆ
ನಮ್ಮ ಮದುವೆ ಆಗಲಿ ಎಂಬ ಆಶೀರ್ವಾದ ಇದೆ. (ಎಲ್ಲರೂ
ನಗುತ್ತ ಏಳುವರು). (ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ, ನಮ್ಮ
ಹುಡುಗಾಟಿಕೆ ಹಾಳಾಗಲಿ. ಕಾಮಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯು—

೩ನೆ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಯಾಕೆ ? ಏನಾಗಿದೆ ಕಾಮಿಗೆ ?

೨ನೆ:— ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆಗುವದೆಲ್ಲ ನಾಳೆ ಮುಂಜಾವ
ನೊಳಗಾಗಿ. ಹೇಳುವೆ ನಡೆಯಿರಿ. (ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು).

ಪ್ರನೇತ ಳ

(ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ. ಹರಿಹರರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಲಗುವ ಕೋಣೆ. ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ - ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಎದಬದಿಗೆ-ಒಂದು ಮಂಚ. ಅದರ ಮೇಲೆ - ಹಾಸಪ್ಪಳ ಬೇಡ. ಯಾರಿವರು ಮಲಗಿದವರು? ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೆ, ಜಾಗ್ರತೆ. ಇದುವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹರಿಹರರಾಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವೆವು. ಈಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಚ್ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲು ನಮಗೆ ಅರ್ಥೈಯ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಿಂದೋ ? ಅಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ದಿನಾಲು ನೋಡಿರುವೆವು. ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾಣುವದು ಎಂದಿಗೂ ನೋಡಲಾರದ, ಎಂದಿಗೂ ನೋಡಬಾರದ ನೋಟ. ಮಲಗಿದವಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು. ಅದೇಕೆ ? ಬಲಮಗ್ಗುಲಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಬಲಗೈಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದ್ದು ಅದು ನಾವು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯುವಂತಹ ಕೆಯ್ಯು ಮನೋರಮೆಯ-ಹರಿಹರರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯ-ಕೆಯ್ಯು. ಕಾರಣ ಎಚ್ಚರಿಕೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬಿದ ಶಾಂತತೆಯು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನಮ್ಮ ಕೂಡ ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ. ದೀಪವು ಮಿಣುಮಿಣುಕಾಗಿ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಬಲಕ್ಕೆ ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಎದುರಿನ ಗೋಡೆಗೆ ಒಂದು ಬಾಗಿಲು. ಆ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ನಾವು ಹೊರಗೆ ನೋಡಲಾಗಿ ಇದು ಮೇಲುಪ್ಪರಿಗೆಯ ಕೋಣೆಯೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುವದು. ಕೋಣೆಗೆ ಒಂದೇ ಕಿಟಕಿ, ನಮ್ಮ ಬಲಕ್ಕೆ. ಆದರೆ ದೀಪಕ್ಕೆ ಗಾಳಿ ತಗಲಬಾರದೆಂದೇ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರಬಹುದು. ಏನೂ ಸದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದೇನು ? ಯಾರೋ ಉಸುರಾಡಿಸುವ ಶಬ್ದ. ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೆ ? ಸ್ವಲ್ಪ ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಾ. ಓಹೋ, ಕಾಮಿ. ಕುಂಬಿಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕಾಲು ಇಳಿಬಿಟ್ಟು ಕಾಮಿಯು ಮೇಲೆ ಬರುವನು. ಕೂಡಲೆ ಮೊದಲು ಹಿಂದೆ, ತರುವಾಯ ಎಡಬಲಕ್ಕೆ ಯಾರಾದರೂ ಇರುವರೇನೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಸಂಶಯದಿಂದಲೂ ಕಷ್ಟಾ ವಿಕ್ರಿಯಾಗಿ ನೋಡುವನು. ತನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಒಳಗೆ ಬರುವನು. ಅನಂದದಿಂದ ಮಂಚದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ, ಕೋಣೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಅಂಗಿ-ದೋತರಗಳನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು. ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ತುರಿಸುತ್ತ, ವಿಚಾರ ಮಾಡುವವನಂತೆ ನಿಲ್ಲುವನು; ಉಸುರ್ಗರೆಯುವನು; ಕೊನೆಗೆ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕು—)

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಕಾಮಿ: —

ಛೇ, ಈ ಪ್ರೇಮದಾಟವೆಂದರೆ ಡೋಂಬರಾಟವಿದ್ದಂತೆ. ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೆ-ಮನೆ ತಿರುಗಬೇಕು. ಆ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯಾದರೂ ಎಂತಹದು ! ಎಲ್ಲ ಹಲ್ಲುಗಳಿದ್ದರೂ ಮುದುಕನಂತೆ ಗದಗದ ನಡಗುವದು. (ನಕ್ಕು) ನಾನು ನಡಗುವೆನೋ, ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ನಡಗುವದೋ ಮೊದಲು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ, ಕಾಮೀ, ಮೊದಲಿನ ಯುಗಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹುಟ್ಟು ಬಾರದಾಗಿತ್ತಿ ? ಅಂದರೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಸತ್ತ ಮೀಸ ಹೊಡೆಯುವದು, ಸುಂದರಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವದು. ಸೊಟ್ಟು ಬಿಲ್ಲು ಮುರಿಯುವದು, ಯುವತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಮೆರೆಯುವದು. ಛೇ, ಆಗಿನ ಸೌಕರ್ಯ ಇನ್ನು ಬದಗುವಂತಿಲ್ಲ. ನೋಡಬಾರದೆ ನನ್ನದೇ ಗೋಳು! ಕುಂಬಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಾಲಿಟ್ಟು ಕೆಳಗೆ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ನೋಡುವಾಗ್ಗೆ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಲು ತಾಕಿ ಆ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆಯೆ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಬೇಕೆ? (ಅಭಿಮಾನ ದಿಂದ) ಅಹಾ, ಬಹಳೇ ಒಳಿತು. ಸೂರ್ಯನು ಸಮುದ್ರ ದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಗುಂಗೀಹುಳವು ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಂತೆ, ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ಕೆಳಗೆಬಿದ್ದು ನಾನು ಪ್ರೇಮಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವೆ. ಮೋಹಿನಿ! ಮೋಹಿನಿ! ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿಯುವಂತಾಗಿದೆ. (ಎಂದು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕುಣಿಯುವವನಂತೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಮನೋರಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ನಡಗುತ್ತ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಕೋಣೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು) ಅಯ್ಯೋ, ನನ್ನ ಕುಣಿತ ಭಸ್ಮಾಸುರನ ಕುಣಿತವಾಯಿತು. ತಲೆಯು

ಪೋಲಿನ ಕೈ ಸುಡಹತ್ತಿದೆ; ಎದೆಯು ಹಾರಹತ್ತಿದೆ.
 ಇನ್ನೇನು ಗತಿ? ಭಸ್ಮಾಸುರನು ಸುದೈವಿ; ಮೋಹಿನಿಯ
 ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೇ ಸತ್ತನು. ಆದರೆ, ದುದೈವಿ ಕಾಮೀ,
 ಎರಡನೆಯವರ ಹೆಂಗಸರ ಮುಂದೆ ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿ
 ಒಂದಿತ್ತೆ ನಿನಗೆ? (ಬಲಬದಿಗೆ ನೋಡಿ ಹೆದರಿ) ಅಯ್ಯೋ,
 ಬಾಗಿಲ ಸಪ್ಪಳ. ಊರೊಳಗಿನ ನಾಟಕ ಮುಗಿಯಿತು,
 ನಮ್ಮ ನಾಟಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. (ಸುಳ್ಳು ಧೈರ್ಯ
 ದಿಂದ ಅಥವಾ, ಹೆದರಿಕೆ ಯಾಕೆ? ಹಾದಿ ತಪ್ಪಿ ಬಂದಿ
 ರುವೆನೆಂದು ಹೇಳುವೆ. ಇಲ್ಲವೆ, ಸೋಗು ಹಾಕುವೆ.
 ನಾನು ಕಾಮಿಯಲ್ಲ. ಕಾಮಿಯ ಆತ್ಮಾ, ಕವಿಯ
 ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಅನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವೆ ಎಂದು
 ಹೇಳುವೆ. ಅನುಭವವಾದರೂ ಹೇಳುವಂತಹದೆ ಆಗು
 ವದು. ಅಯ್ಯೋ (ಎಂದು ಮಂಚದ ಹಿಂದೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಕುಳಿತು
 ಕೊಳ್ಳುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ಎಚ್ಚರಾಗುವಳು. ಗಾಬರಿಯಿಂದ
 “ ಯಾರು ” ಎನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಧರನು ಬರುವನು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ನಾನು. ಬದರಬೇಡ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತು ಯಾರು ? (ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಒರೆಸಿ
 ಕೊಳ್ಳುವಳು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ದೀಪವನ್ನು ಎತ್ತರಿಸಿ ಎದುರು ನಿಂತು) ನಾನು - ನಾಸೇ
 (ಹತ್ತಿರ ಬಂದು) ಎಲ್ಲಿದೆ ?

ಮನೋರಮೆ:—(ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ನೀರೆ ಸಾವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ) ಏನು ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಕೊಂಚ ಕೋಪದಿಂದ) ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಬೇಡ. ಏನು ?
 ಈ ಬುದ್ಧಿ ಗೇಡಿಯ ಸೋಗು.....

ಮನೋರಮೆ:—(ವಿಷಾದದಿಂದ) ಬುದ್ಧಿ ಗೇಡಿಯ ಸೋಗು ಅಲ್ಲ. ನಾನು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಎಚ್ಚರಾಗಿರುವೆ. ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನಾನು ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿಯೆ
ಅಲ್ಲವೆ ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಬೇಡ, ನನ್ನ ಸಿಟ್ಟಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ
ಬೇಡ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಕನಿಕರದಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನಿನಗೆ ಕೈ
ಮುಗಿಯುವೆ. ನಿರ್ದಯನಾಗಬೇಡ. ಡಾಕ್ಟರನಂತೆ
ಚೂರಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಶರೀರ ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡುವ
ದಿಲ್ಲವೇಕೆ ನೀನು ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆಯೆ ಮಾಡುವೆ. ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ
ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಬೇಡ. ನನಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡು.

ಮನೋರಮೆ:—(ತ್ವೇಷದಿಂದ) ನಿರ್ದಯಾ, ಒಂದು ವಚನವನ್ನಾದರೂ
ಕೊಡುವಿಯಾ? ನಿನ್ನಂತೆಯೆ ಕೆಲಸವಾದರೆ ನನ್ನ ದೊಂದು
ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಿಯಾ? ಹೇಳು, ವಿದ್ಯಾ—(ಕಣ್ಣೀರು ತಂದು)
ಧರಾ, ಹೇಳು. ನೀನು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವೆ; ನಾನು
ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವಿಯಾ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಿಸು, ಆ ಮೇಲೆ ಕೇಳು. (ಅವಸರದಿಂದ ಕೈ
ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡಿ) ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯಬೇಡ.

ಮನೋರಮೆ:—ಹೇಳುವಿಯಾ ? ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು
ಮಾಡುವಿಯಾ ? (ವಿದ್ಯಾಧರನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತಲೆಮಾಗುವನು.)
ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಈ ಅವಿಶ್ವಾಸದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ
ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲ್ಲು ಮಾಡುವೆ. (ಎಂದು ಹಾಸಿಗೆಯ
ಬುಡದಿಂದ ಒಂದು ಮುದ್ರಿತ ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಡುವಳು. ಕೂಡಲೆ
ವಿದ್ಯಾಧರನು ಹೋಗುವನೆಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು
ಚಾಚಿ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟುವಳು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಅವಳನ್ನು ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ನಗೆಯಿಂದ) ಅವಿಶ್ವಾಸದ ಕೆಲಸ ನೀನು ಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೂಡ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೇ? ಮನೋರಮಾ, ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಈ ವಿದ್ಯಾಧರನು ಸಿದ್ಧನಲ್ಲ, ನೀಚನಲ್ಲ; ಹುಂ, ಕೇಳುವ ದೇನು ?

ಮನೋರಮ:—(ಕನಿಕರದಿಂದ) ಕೇಳುವದೇನು? ಆ ಕಾಗದದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಪತ್ತೆಲ್ಲ ಬರುವಂತಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆಯೆ ಬರಲಿ. (ಕಣ್ಣೀರು ತಂದು) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ನನ್ನ ಸಂಪತ್ತು ಹೆಂಗಸಿನ ಸಂಪತ್ತು; ಅದನ್ನು ಕೆಡಿಸಬೇಡ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕ ಬೇಡ; ನಿನಗೆ ಸುರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವೆ.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಿನ್ನ ಸಂಪತ್ತು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಒಂದಿದ್ದರೆ, ಇದೊ, ಆ ಒಡ್ಡಿದ ಸೆರಗಿನಲ್ಲಿ ಒಗೆದುಬಿಡುವೆ.

ಮನೋರಮ:—(ಮೊದಲಿನಂತೆ) ನನ್ನ ಸಂಪತ್ತು ನಿನ್ನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿದೆ, ವಿದ್ಯಾಧರಾ. ಆ ಸುಟ್ಟ ಕಾಗದಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಈ ಸುಡುವ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. ಹೇಳು, ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಹೇಳು. ನನ್ನ ವೈಭವವನ್ನು ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವಿಯಾ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ, ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಯಾವದು ನಿನ್ನ ವೈಭವ?

ಮನೋರಮ:—(ಕನಿಕರದಿಂದ) ಯಾರ ವೈಭವವನ್ನು ನೀನು ಕದಿಯ ಬೇಕೆನ್ನುವಿಯೋ ಅವರೇ ನನ್ನ ವೈಭವ. ಅವರನ್ನು.... ವಿದ್ಯಾಧರಾ.... ವಿದ್ಯಾಧರಾ.... (ಬಿಕ್ಕುತ್ತ) ಅವರನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ.... (ವಿದ್ಯಾಧರನು ಖೊಳ್ಳನೆ ನಗುವನು; ಮನೋರಮೆಯು ಮೊದಲು ಚಕಿತಳಾಗಿ ಆ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಅವನನ್ನು ನೋಡುವಳು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ನಗೆ ತಡೆದು) ಅಯ್ಯೋ, ತಿಳಿಯಿತು, ತಿಳಿಯಿತು. ಹರಿಹರ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ರಾಯನ ಶರೀರದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಲ್ಲವೆ? ಛೇ, ನೋಡಿದಿರಾ!
ಗುರುತನ ದಾಕ್ತರನೆಂದು ಬೇನೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ
ಕೇಳುವರು.

ಮನೋರಮೆ:—(ವಿಶ್ವಾಸ ಕೂಡದೆಯೆ) ಬೇ..ನೆ..ಇ..ಲ್ಲ..ದಿ..ದ್ದ..ರೂ.....

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಏನಾಗಿದೆ ಹರಿಹರರಾಯರಿಗೆ? ಇನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ
೧೫ ದಿವಸಗಳಾಗಿಲ್ಲ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನಾಗಿದೆ? ನೀನೇ....ನೀನೇ ಹೇಳ
ಲಿಲ್ಲವೆ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಹಗಲು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಗಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನೇ
ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲವೆ? ಈಗಲಾದರೂ ನಾನೇ ಹೇಳುವೆ; ಹರಿ
ಹರರಾಯರಿಗೆ ಏನೂ ಆಗಿಲ್ಲ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏನೂ ಇಲ್ಲ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಏನೂ ಇಲ್ಲ....ಏನೇನೂ ಇಲ್ಲ. (ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದವನಂತೆ)
ಓಹೂ, ಆಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲವೆ? ಆಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ನನ್ನ
ರೋಗ, ನನ್ನ ಜ್ವರದ ಬಾಧೆ, ನನ್ನ ಮತ್ಸರದ ಜ್ವರ,
ನನ್ನ ಸೇಡಿನ ಸಂಕಟ, (ಕಯ್ಯೊಳಗಿನ ಕಾಗದವನ್ನು ತೋರಿ
ಸುತ್ತ) ಈ ಔಷಧದಿಂದ ಅದೆಲ್ಲ ವಾಸಿಯಾಗಿದೆ; ಅದ
ಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಿರುವೆ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಅರ್ಧ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ) ಏನೂ ಇಲ್ಲ! ಇವನು ಹೇಳಿದ್ದು
ಸುಳ್ಳು.. (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನೀಚಾ, ಮೋಸಗೊಳಿಸಿದೆಯಲ್ಲವೆ
ನನ್ನನ್ನು? ಹಾಳು ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲವೆ ನನ್ನನ್ನು?
ತಾಯೀ, ನಾನೆಂತಹ ಹುಚ್ಚಳು! (ಸಂತಾಪದಿಂದ) ಕಿಡಿ
ಗೇಡೀ, ನಿನ್ನ ಯಾವ ಮಾತಿನ ಮೀಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಲಿ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ನಾಳೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಬಂದಿಯೆಂದರೆ ನಿನಗೊಂದು ವಿಶ್ವಾಸದ

ಬಿಡುವನ್ನು ಕೊಡುವೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನಗೆ ವೇಳೆಯಿಲ್ಲ,
 ಕ್ಷಮಿಸು. ನಾನು ಹೋಗುವೆ. (ಹೊರಡುವನು).

ಮನೋರಮೆ:—(ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ, ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಹೋಗುವಿಯಾ? ಎಲ್ಲಿಗೆ?
 ಬಯಲ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಡುವೆಯಾ? ಇಂತಹಾ
 ಸೀತ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಹೊರಬೀಳಲು ನಿನಗೆ ಧೈರ್ಯ
 ವಿದೆಯೆ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:—(ಆಶ್ಚರ್ಯ ತೋರಿಸುತ್ತ) ಧೈರ್ಯವೆ! ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ
 ಯಾವ ತರದ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಬೇಡ ಮನೋರಮೆಗೆ.
 ನಾನು ಹೋಗುವದನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಧೈರ್ಯವು
 ನಿನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನನಗೆ ಧೈರ್ಯದ ಬೆದರಿಕೆ ಹಾಕು
 ವಿಯಾ? ಇದೊ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೋಗುವೆ, ನಗುತ್ತ
 ಹೋಗುವೆ.

ಮನೋರಮೆ:—(ಮೊದಲಿನಂತೆಯೆ, ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೋಪಾವೇಶದಿಂದ) ನಗುವಿ
 ಯಂತೆ, ನಗುವಿಯಂತೆ! ಜನರೆಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ
 ನಕ್ಕು ಮೇಲೆ ನೀನೂ ನಗುವಿಯಂತೆ! ಅಪರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ
 ಬಂದು, ಒಬ್ಬ ಹೆಂಗಸನ್ನು ವಂಚಿಸಿ—

ವಿದ್ಯಾಧರ:—(ನಪುವೆಯೆ) ಹೆಂಗಸು! ಓಹೊ, ಹೆಂಗಸು ಅಲ್ಲವೆ ನೀನು?
 (ಖಿಳಿಂದು ನಕ್ಕು) ನೋಡಿರಿ, ಹೆಂಗಸುತನದ ಅಭಿಮಾನ!
 ನಮ್ಮ ಮನೋರಮೆಯ ಹೆಂಗಸುತನದ ಅಭಿಮಾನ!
 ನಮ್ಮ ಹರಿಹರರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಂಗಸುತನದ
 ಅಭಿಮಾನ! ಬೇಡಾದ ಗಂಡನ ಕೂಡ ಬೇಕಾದ ಹೆಂಗ
 ಸಿನಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಹೆಣ್ಣುತನದ ಅಭಿಮಾನ!
 (ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ನಾನು ಒಳಗೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ನೀನು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಹೆಂಗಸು ಇರಲಿಲ್ಲ, ನಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ
ಮಾತ್ರವೇ ನೀನು ಹೆಂಗಸು ಅಲ್ಲವೆ ?

ಮನೋರಮೆ:—(ತಡೆಯದೆ ಮುಖಮುಚ್ಚಿ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ) ಅಯ್ಯೋ, ಇವನ ನಾಲಗೆ
ಕಡಿದು ಬೀಳಬಾರದೆ ? (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮುಖ ತೆರೆದು, ಅವನನ್ನು
ಕೆಲ ಹೊತ್ತು ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು,
ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಹೋಗು. ಹೇಡಿಯಂತೆ ಹೇಸಿ ಕೆಲಸ
ಮಾಡಿ ಹೆಂಗಸಿನಂತೆ ಹೊರಬೀಳು. ನಾನು ನೋಡುವೆ.
ನಗುತ್ತ ನೋಡುವೆ. (ಎದ್ದು ನಿಂತು) ಇನ್ನು ನಾನು
ಹೆಂಗಸು ಅಲ್ಲ; ಹೆಂಗಸು ಆದರೆ ಹೆಸರು ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳ
ಬೇಕಾಗುವದು, ನಿನ್ನಂತಹಾ ಗಂಡಸಿನ ಸಹವಾಸ
ದಿಂದ; ಹೆಂಗಸು ಆದರೆ ಚಾರಿಣಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗು
ವದು, ಅಪರಾತ್ರಿ ನೀನು ಬಂದದ್ದರಿಂದ; (ಮತ್ತೆ ಕುಳಿತು)
ಹೋಗು. ಈ ಗಂಡು ಎದೆಯು ಕಲ್ಲಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಮನೋರಮಾ, ಮನೋ
ರಮಾ, ಇಲ್ಲದ ಸಂಶಯ ತರಬೇಡ, ಇಲ್ಲದ ಕಲ್ಪನೆ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. (ಮನೋರಮೆಯು ಕೆಳಗೆ ನೋಡುತ್ತ
ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು). (ದೂರ ಸರಿದು) ಓಹೊ, ಮಾನ
ಮರ್ಯಾದೆಯ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕುವಿ ಅಲ್ಲವೆ ನನಗೆ ? (ತಿರ
ಸ್ಕಾರದಿಂದ) ತಿಳಿಯಿತು. ಹೆಂಗಸು ಅಲ್ಲವೆ ನೀನು ? ಆ
ಹೆಂಗಸುತನದ—

ಮನೋರಮೆ:—(ಎದ್ದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಅಹುದು; ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕುವೆ,
ಕೂಗುವೆ; ನೀನು ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು—

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ನಗುತ್ತ) ಓಹೊ, ಕೂಗು, ಕುತ್ತಿಗೆ ಕೊಳೆಯುವವರಿಗೆ

ಕೂಗು. ನಿನ್ನ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ
ಹೌಸು ನಿನಗಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆ ಮಾರಿ
ಕೊಳ್ಳಲು ನಿನಗೆ ಆನಂದವಿದ್ದರೆ ಕೂಗು. ಆದರೆ—

ಮನೋರಮೆ:—(ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ) ಆದರೆ—ಆದರೆ — ನಿನಗೆ ಅದರ ಗೊಡವೆ
ಯೇನು? ಮನೋರಮೆಯ ಮಾನ ಕಳೆದರೆ ವಿದ್ಯಾಧರ
ನಿಗೇನು? (ಅಣಕಿನಿಂದ) ಮನೋರಮೆಯ ಮೇಲೆ
ಪ್ರೇಮವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವವನಿಗೆ ಮನೋರಮೆಯ
ಮಾನದ ಪರಿವೆಯೇನು ?

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಮನೋರಮೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮ !
ಈ ಹುಚ್ಚು ಯಾರು ಹಾಕಿದರು ನಿನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ?
(ನಕ್ಕು) ಪ್ರೇಮವಂತೆ! ಮನೋರಮಾ, ಮದುವೆಯಿಂದ
ಎಚ್ಚರಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮದ ಕನಸನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡ
ಬೇಕು, ತಿಳಿಯಿತೆ? ಪ್ರೇಮವಂತೆ ! (ಸುಳ್ಳು ಕನಿಕರದಿಂದ)
ಹುಚ್ಚೇ, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿ
ದೆಯಾ ? ಹರಿಹರರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾ
ಧರನ ಪ್ರೇಮವೆ? ಛೇ. ಹುಚ್ಚೇ ನೀನು. ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ
ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದರೆ ಅದು ಮಾಯೆಯೆಂದು ತಿಳಿ, ಆಟ
ವೆಂದು ತಿಳಿ, ಮಲಗಿದಾಗ್ಗೆ ಕಂಡ ಕನಸೆಂದು ತಿಳಿ.
ಈಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚತ್ತಿರುವಿ. (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು,
ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ಈ ವಿದ್ಯಾಧರನ
ಪ್ರೇಮವು ಎಂದಿಗೂ ಹಾರಿ ಹೋಗಿದೆ. (ನಗುತ್ತ) ಇದು
ನನ್ನ ಯುಕ್ತಿ; ಹೆಂಗಸರಿಂದ ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ
ಗಂಡಸಿನ ಯುಕ್ತಿ. ಹಹಾ ! ಪ್ರೇಮವಂತೆ, ಪ್ರೇಮ!
ನನ್ನ ಕೆಲಸವಾಯಿತು, ಇನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವೂ

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಮಾಯವಾಯಿತು. (ಅರ್ಧ ತನ್ನೊಳಗೆ) ಪ್ರೇಮದ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ಹಾವುಗಾರನ ಹಾವಿನಂತೆ ಕುಣಿಸಬಹುದು ಈ ಹಂಗಸರನ್ನು. (ಹೊರಡುವನು).

ಮನೋರಮೆ:—(ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ) ಹಾವುಗಾರನ ಹಾವು ! ಹಾವು ಆದೆನಲ್ಲವೆ ನಾನು ? ಆಗಲಿ, ಹಾವಿನಂತೆ ಕಚ್ಚುವೆ, ಹಾವುಗಾರನ ಮುಂದೆ ವಿಷ ಕಾರುವೆ. (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಪ್ರೇಮದ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿರುವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ, ಪ್ರೇಮದ ಹುಚ್ಚು ! ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಕುಣಿಯುವೆ, ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಕೂಗುವೆ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚರಿಸುವೆ. ಆ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಹೇಗೆ ತೆರೆಯುವದು ನೋಡುವೆ. (ಅಣಕಿನಿಂದ) ಹುಚ್ಚಿ ನಾನು, ನನಗೆ ಮಾನವಿಲ್ಲ, ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲ; ಹುಚ್ಚಿ ನಾನು, ನನಗೆ ಎರಡನೆಯವರ ಮಾನ—ಮರ್ಯಾದೆಯ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲ; ಹುಚ್ಚಿ ನಾನು, ಅದಕ್ಕೊಂದೇ ಒಬ್ಬ ಮಾನಗೇಡಿಯು ನನ್ನ ಮಾನವನ್ನು ಮೀರಿದನೆಂದು ಒದರುವೆ, ಚೀರುವೆ ಕೂಗುವೆ, ಕೀಸರಿಡುವೆ....

ವಿದ್ಯಾಧರ:— ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆ. ಕೂಗುವ ಮೊದಲು ನಿನಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ. ನೀನು ಹುಚ್ಚಿಯಂತೆ ಕೂಗಿದರೆ ನಿನಗೆ ಕೂಗುವ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ ಎಂಬ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಡಾಕ್ಟರನಾದ ನಾನು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಸಾರಿ ಹೇಳುವೆ. (ತಿರುಗಿಬಂದ) ಅಥವಾ ಇಷ್ಟೇಕೆ ನನ್ನದಾದರೂ ವಿಚಾರ ? ಕೂಗು, ಕೂಗು. (ಗಂಭೀರವಾಗಿ) ಆದರೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯಾ

ಗಲಿ, ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ ಶುದ್ಧ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಪರಸ್ಪ್ರೀಯಳ ಮನೆ ಸೇರಿದವರಲ್ಲಿ ಈ ವಿದ್ಯಾಧರನೆ ಮೊದಲಿನವನು.

(“ ಅಲ್ಲ, ಈ ಕಾಮಿಯು ಮೊದಲಿನವನು ” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಾಮಿಯು ಮುಂದೆ ಬರುವನು. ವಿದ್ಯಾಧರ, ಮನೋರಮೆ ಇಬ್ಬರೂ ಚಕಿತರಾಗುವರು. ವಿದ್ಯಾಧರನಂತೂ ಬೆದರಿ ಕೆಯ್ಯೊಳಗಿನ ಕಾಗದವನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವನು. ತಟ್ಟನೆ ಅದನ್ನು ಮನೋರಮೆಯು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಯಾರಿಗೂ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ ಎಲ್ಲರೂ ದಂಗು ಬಡೆದು ಕೆಲಹೊತ್ತು ಸುವ್ಯನಿದ್ಧ ಮೇಲೆ, ತಾನು ಮಾತ್ರ ಬೆದರಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸುವವಳಂತೆಯೇ ಏನೊ—)

ಮನೋರಮೆ:—(ಸಿಟ್ಟಿನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ) ಯಾರೊ? ಕಾಮೀ—

ಕಾಮಿ:— (ಹೆದರಿ) ಅಹುಹು-ದು: ನಾನೇ-ಕ್-ಕ್-ಕಾ-ಮ್ರಾ-ಯಾ-ಮನೋರಮೆ: -- (ಸಕ್ಕು) ಕಾಮ ರಾಯನಲ್ಲವೆ? ಮರೆತೇ ಬಿಟ್ಟೆ.

ಕಾಮಿ:— (ಮೊದಲಿನಂತೆ) ತ್-ತವ್-ಪಾಯಿತು; ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಮನೋರಮೆ:—(ಹೊಯ್ಯಲಿತನದಿಂದ) ಕ್ಷಮಿಸುವೆ, ಕ್ಷಮಿಸಿದೆ. ಇದೇ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ದೇವರು ಎಲ್ಲ ಗಂಡಸರಿಗೂ ಕೊಡಲಿ. (ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕೈಮುಗಿಯುವಳು).

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಕೊನೆಗೆ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತು) ಓಹೊ ! ನಿನ್ನಂತಹ ಸಾಧ್ವಿಯರಿರುವರಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಎರಡನೆ ಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ! (ಗಡ್ಡರಿಸಿ) ಸಾಕು, ನನ್ನ ಮೋಸಮಾಡಬೇಕೆಂದೆಯಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಮೀರಿದೆನೆಂದು ಕೂಗುವವಳಿದ್ದಿಯಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನ ದುಷ್ಟ ಮನಸಿನ ಪಿಶಾಚಿಯಂತೆ ಇವನನ್ನು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಾದಿಗೆ ಹೋಗುವವರನ್ನು ಪಿಶಾಚಿಯೆ ನ್ನುವಿಯಲ್ಲವೆ ? ಆಗಲಿ, ನಾನು ಕೂಗುವೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಕೊಡು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು. ಬಂದಂತೆ ಹೋಗುವೆ.

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಮನೋರಮೆ:— (ಅವನ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಕಾಮಿಗೆ) ಕಾಮರಾಯಾ,
ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿದೆನಲ್ಲವೆ? ಅವಸರದಿಂದ ಕ್ಷಮಿಸಿ
ದ್ದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುವೆ. (ಸೋಗಿನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ)
ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವದೆ? ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಯಳ
ಕೋಣೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವದೆ?
ನೀಚನಿರುವಿ ನೀನು. ಶಾಪ ಕೊಡುವೆ, ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವೆ
ನಿನಗೆ, ಓದು ಇದನ್ನು. (ಎಂದು ಕಾಮಿಯ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದ
ವನ್ನು ಕೊಡುವಳು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಅದನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲು
ಬರಲು, ಅವನನ್ನು ಕಯ್ಯಿಂದ ತಡೆದು) ಇದೇನು? ಬಂದಂತೆ
ಹೋಗುವೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ? ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ
ಮಾಡುವೆ. ಕಾಮರಾಯನು ಓದಲಿ, ನೀನು ಕೇಳು.
ಆ ಮೇಲೆ ಬಂದಂತೆ ಹೋಗುವೆಯಂತೆ-ಮನಬಂದಂತೆ!

(ವಿದ್ಯಾಧರನು ಹಲ್ಲುಕಡಿಯುತ್ತ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ
ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಡುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ಅವನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಲ್ಲು
ವಳು. ಕಾಮಿಯು ಕಾಗದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಓದಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೂಡ
ದೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಓದಿಕೊಂಡು-ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುವನು. ಇಬ್ಬರೂ
ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡುವರು. ಕಾಮಿಗೆ ನಗೆ ತಡೆಯದುದನ್ನು ಕಂಡು
ಮನೋರಮೆಯು ಸಿಟ್ಟು ತೋರಿಸುವಳು. ಗಾಬರಿಯಿಂದ ನಗೆ ತಡೆದು).

ಕಾಮಿ:— ಇದು....ಇದು.... ಇ-ದರಲ್ಲಿ. .ಎನ್‌ನೂ ಇಲ್ಲ. .ವಾವ್
ಬಂದೇ ಮಾತು—

ಮನೋರಮೆ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನಿನ್ನ ಮಾತು ಬೇಡ. ಓದು ಅದನ್ನು.

ಕಾಮಿ:— (ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಆಗಲಿ. (ಓದುವನು) “ಕೆಳಗೆ ಸಹಿ
ಮಾಡಿದವನು, ಹರಿಹರರಾಯನು, ನಾನು—” ಅಂದರೆ,
ಅವರೆ, ನಾ ಅಲ್ಲ—

ಮನೋರಮೆ:—(ಸಿಟ್ಟು ತಡೆಯದೆ) ಓದು—ಓದು.

ಕಾಮಿ:— (ಹೆದರಿ ಅವಸರದಿಂದ ಓದುವನು) “ಕೆಳಗೆ ಸಹಿ ಮಾಡಿದವನು, ಹರಿಹರರಾಯನು, ನಾನು ಬರೆದಿಟ್ಟ ಸಂಗತಿಯು; ನನ್ನ ಮರಣದವರೆಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂದು, ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು, ಈ ಹೊತ್ತು, ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸದಸದ್ವಿವೇಕ ಬುದ್ಧಿಯ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:—
ವಿದ್ಯಾಧರನು ನನ್ನ ಮಗನು, ಅವನ ತಾಯಿಯು ನನ್ನ ಮದುವೆ ಆಗದ ಹೆಂಡತಿ.”

(ಮನೋರಮೆಯೂ ವಿದ್ಯಾಧರನೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಂ ಎಂದು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ನೋಡುವರು. ವಿದ್ಯಾಧರನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಓದಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಣೆಬಡೆದುಕೊಂಡು ಅಯ್ಯೋ ಎಂದು ಕೂಗಿ ತಲೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ಏನೂ ತಿಳಿಯದಂತಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು).

ಕಾಮಿ:— (ವಿದ್ಯಾಧರನಿಗೆ) ಓಹೋ, ಹೇಗಾಯಿತು ? ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಕಾಡಿದರೆ ಹೀಗೆಯೆ ಆಗುವದೆಂದು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. (ನಗುತ್ತ) ಅಹಹಾ, ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗುವೆಯಾ ? ಛೇ, ಸಿನಗೇಕೆ ಮದುವೆಯ ಹುಚ್ಚು ? ಸಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯ ಮದುವೆ ಕೂಡ ಆಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆತನದಲ್ಲಿಯೆ ಮದುವೆ ಇಲ್ಲ. (ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೆ “ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚು ” ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸುವಳು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಒರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ಬರುವನು).

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— ಬಂದೆ, ರಾಯರೆ, ಬಂದೆ. ಬೋಡಿ ನಿದ್ರೆಯು—(ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಎಲ ! ಇದೇನು ! ಕಾಸು ! ವಿದ್ಯಾಧರ ! ಏನು ? ಆಗಿದೆ ಏನು ?

ಕಾಮಿ:— (ನಗೆ ತಡೆಯುತ್ತ) ಮ್ಯು-ಹು-ತ್ತು-ಪ-ಹ-ಹ-ತ್ತು-ಹಹ

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ಹಲ್ಲು ಕಿರಿಯುನಿಯೇನೋ ?

ವೈದ್ಯರಾಜ

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಮುಂದೆ ಬಂದು) ನಾನು ಹೇಳುವೆ. ಮೃತ್ಯುಪತ್ರ.
(ಉಸುಗರೆದು) ನಿಜ. ವಿದ್ಯಾಧರನನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿನ
ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಡುವ ಪತ್ರ. (ಎಂದು ಪತ್ರವನ್ನು
ತಿಮ್ಮಾಜಿಗೆ ಕೊಡುವನು).

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಅದನ್ನು ಓದಿ ಬೆಪ್ಪನಂತೆ) ಎಲ-ಇದೇನು-ನಿನ್ನ-ಕ
ಯ್ಯೊಳಗೆ-ಹೇ.....

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಅದನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ) ನನ್ನ ಕಯ್ಯೊಳಗೆ-
ನನ್ನ ಕಯ್ಯೊಳಗೆ. (ಉದ್ವೇಗದಿಂದ) ಅಯ್ಯೋ, ಅಯ್ಯೋ,
ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಇದು ನೋಡು. ಕ್ರೂರ ಸಮಾಜವು
ನಿನ್ನ ಸೇಡು ತೀರಿಸುವದನ್ನು ನೋಡು. (ಹಲ್ಲು ಕಚ್ಚಿ
ಅಣಕಿಸುತ್ತ) ಮಾಡುವಿಯೇನು? ಆಗುವದೇನು ನಿನ್ನ
ಕಯ್ಯಿಂದ? ನಿನ್ನ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮುಷ್ಟಿ
ಯೊಳಗೆ ಮುಚ್ಚಿಡುವ ಈ ಸಮಾಜದ ಮುಂದೆ
ಮಾಡುವಿಯೇನು ?

ಮನೋರಮೆ:— (ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಇದೇನು ?
ಸಮಾಧಾನ ತಾಳು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಉದ್ವೇಗದಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಧರ ! ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾಧರ !
ನನ್ನ ಹೆಸರು ಬೇಡ ನಿನ್ನ ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ. ಹೆಸರು
ಹೇಳಲಾರದ ಈ ಹೇಸಿಯ ಹೆಸರು ಬೇಡ ನಿನ್ನ ನಾಲ
ಗೆಯ ಮೇಲೆ. ಹೆಸರು ಹೇಳಲಾರದಂತಹ ಪಾಪದ
ಹೊಲಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಹುಳದ ಹೆಸರು ಬೇಡ ನಿನ್ನ
ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ. ನನಗೆ ಪಾಪಿಯೆಂದು ಕರೆಯ
ಲಿಲ್ಲವೆ? ಮನೋರಮಾ, ನಾನು ಪಾಪಿ. ಪಾಪದ ರಾಶಿ
ನಾನು. ಪಾಪಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾಪವನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು

ಬುಟ್ಟಿ ನಾನು. ನೋಡು, ಮನೋರಮಾ, ಸನ್ನ ಕಡೆಗೆ
ನೋಡು. ಸನ್ನ ಪರಿಚಯವಿದೆಯೇ ? ಹೇಳು. ಸನ್ನನ್ನು -
(ಒಮ್ಮೆಲೆ ವಿಕಾರವಾಗಿ ನಕ್ಕು) ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸನ್ನ
ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ. (ಎವೆಯುಬ್ಬಿಸಿ) ಮಾಡಿಕೊಡುವೆ ಸನ್ನ
ಪರಿಚಯವನ್ನು. ನಾನು ನಾನೇ. ಹೆಸರಾದ ತಂದೆ
ನನಗೆ; ಸನ್ನ ಹೆಸರು ನಾನು. ಹೆಸರು ಕೆಡಿಸಿದ ತಾಯಿ
ನನಗೆ; ಸನ್ನ ಹೆಸರು ನಾನು. ಸನ್ನ ತಂದೆ ಹರಿಹರ-
(“ ಅಲ್ಲ ” ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಚೀರಿ ತಲೆ ಜಾಡಿಸುತ್ತ) ಅಲ್ಲ,
ಅಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ. ಸನ್ನ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೂ ಹೆಸರಿಲ್ಲ.
ತಾಯಿಯ ಹೆಸರನ್ನು ತಂದೆ ಕೆಡಿಸಿದ; ತಂದೆಯ ಹೆಸ
ರನ್ನು ತಾ-ತಾಯಿ ಕೆಡಿಸಿದಳು. (ಹಣೆಗೆ ಕೈಹಚ್ಚಿ ಕೆಲ
ಹೊತ್ತು ನಿಂತು) ಯಾಕೆ, ಕಾಮೀ, ನಗೆ ತಡೆಯುವಿ ಯಾಕೆ ?
ನಾನೂ ನಗುವೆ, ನೀನೂ ನಗು. ನಗುವಂತಹ ವಿಷ
ಯವೆ ಇದು. (ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುವನು. ನಗೆ ತಡೆ
ಯದೆ ಸಂಕಟದಿಂದ ನೆರಳುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ
ಎದ್ದು ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಎದಭುಜದಮೇಲಿಟ್ಟು ಬಲಗ
ಯ್ಯಿಂದ ಅವನ ಭೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುವಳು. “ ವಿದ್ಯಾಧರಾ ” ಎನ್ನು
ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಬಿಕ್ಕುತ್ತ ಮುಖಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಳು).

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಮುಂದೆ ಬಂದು ಕಳಕಳಿಯಿಂದ) ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ವಿದ್ಯಾ
ಧರಾ, ಎನಿಂದು ಹುಚ್ಚನಂತೆ ? ಎಷ್ಟಾದರೂ ಹುಡುಗ
ನೀನು ! ವೈದ್ಯನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ನಿನಗೆ. ಥೀ, ಹುಚ್ಚಾ,
ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಔಷಧ ಕೊಡುವಿ, ನಿನ್ನ ಔಷಧ ನಿನಗೆ
ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನೀನೆಂತಹ ವೈದ್ಯ ! ಇದೋ, ಸಂಸಾರವನ್ನು
ಅನುಭವಿಸಿದ ಈ ಮುದುಕನು ವೈದ್ಯರಾಜ ನಿರುವ,

ವೈದ್ಯರಾಜ

ವೈದ್ಯರಾಜ. ನನ್ನ ಔಷಧದ ಒಂದೇ ಗುಳಿಗೆಗೆ, ಎಲ್ಲ ಬೇನೆಯೂ ಹಾರಿಹೋಗುವದು. ಕೇಳು, ಕೇಳು. ಬೇಡಾದದ್ದನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು, ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲ ತಾನೇ ಬೇಕಾಗುವದು.

ವಿದ್ಯಾಧರ:— (ಮನೋರಮೆಯಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ ದೂರಸರಿದು ಕಣ್ಣೀರು ಒರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ತಿಮ್ಮಾಜಿಯನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಮರೆತು ಬಿಡು ! ಏನನ್ನು ಮರೆಯುವದು ? ವೈದ್ಯರಾಜ, ಏನನ್ನು ಮರೆಯುವದು ? ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೆ ಮರೆಯುವದೆ ? ನಾನು ಬೆಳೆದದ್ದನ್ನೆ ಮರೆಯುವದೆ ? ನಡು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವಸಿಗೆ ದಂಡೆಮುಟ್ಟುವ ಔಷಧವನ್ನು ಹೇಳುವಿರಲ್ಲ, ವೈದ್ಯರಾಜ, ದಂಡೆಮುಟ್ಟುವ ಔಷಧವನ್ನು ಹೇಳುವಿರಲ್ಲ ! ನೀವು ವೈದ್ಯರಾಜರು; ನಾನೊಬ್ಬ ಬಡವೈದ್ಯ. ಬಡವೈದ್ಯನು ಕೇಳುವ, ವೈದ್ಯರಾಜ, ನಿಮಗೆ ಈ ಬಡವೈದ್ಯ ಕೇಳುವ: ಒಂದು ವೇಳೆ ತೀಯ ಲಾರದೆ ವೋಹಿನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಒಂದೇ ರಕ್ತವು ಹರಿದಾಡುವ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಹೇಳಬಲ್ಲೆರಾ, ವೈದ್ಯರಾಜ, ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಹೇಳಬಲ್ಲೆರಾ ? ಒಂದೇ ಜಾತಿಯ ವೋಡಗಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅಸ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಏನಾಗುವದು ಹೇಳುವಿರಾ, ವೈದ್ಯರಾಜರೆ ?

ತಿಮ್ಮಾಜಿ:— (ಹಿಂತನದಿಂದ) ಸಾಕು, ಸಾಕು. ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ಹುಡುಗನಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಮರೆಯುವದೆಂದರೆ ಮರೆಯುವದು.; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಯುವದು.

ವೋಹಿನಿಯಕೂಡ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಎಲ್ಲಿಯ ಹುಟ್ಟಿ ?

(“ ಯಾಕೆ, ನನ್ನ ದಂತೂ ಅದೇ ಹುಟ್ಟಿ ” ಎಂದು ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಗುತ್ತ ಹರಿಹರರಾಯನು, ಅವನ ಹಿಂದೆ ನಿನ್ನ ತಡೆದುಬಿಡದಲೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಕೆಂಪೇರಿದ ಮುಖದ ವೋಹಿನಿಯು ಬರುವರು)

ಹರಿಹರ:— (ನಗುತ್ತ) ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿ. (ವೋಹಿನಿಯು ಬಾಗಿಲನಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ನೋಡಿ ” ಯಾಕೆ, ನಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹುಡುಗಿಯು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ? ” ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನೋರಮೆಯು ವಿದ್ಯಾಧರನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿಗಿನ ಕಾಗದವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಕಾಮಿಯ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವಳು). ತಿಮ್ಮಾಜಿ, ಇದೇನು ಸಂಚು ನಡೆಸಿರುವಿರಿ? ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ಇವರಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವರೇನು ? ಆಗಲಿ, ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದೆ ಹೇಳಿಬಿಡುವೆ. (ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದ) ಇದೋ, ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದೇ ಮನೋರಥವು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ವೋಹಿನಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾಧರನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವದು ನನ್ನ ಬಲವಾದ ಇಚ್ಛೆಯೆಂದು.

ಕಾಮಿ:— (ಸಂಶಯದಿಂದ) ಇದು ನಿಮ್ಮದೇ ಇಚ್ಛೆಯೇ ?

ಹರಿಹರ:— (ನಗುತ್ತ) ಯಾಕೆ, ಕಾಮಿಗೆ ಸಂಶಯವೇ ? ನನ್ನದೇ ಇಚ್ಛೆ. ಯಾಕೋ, ಕಾಮೀ, ತನ್ನ ಹುಡುಗಿಯ ಮದುವೆಯ ಚಿಂತೆಯು ತಂದೆಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಗಿರುವದೋ ? ವಿದ್ಯಾಧರಾ, ವೋಹಿನಿಯು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳೆಂದು ನಾನು ಆ ವಿಷಯ ಮಾತನಾಡಿದ್ದೆ. ನಾನು

ವೈದ್ಯರಾಜ

ಹಳೆ ಪದ್ಧತಿಯನಲ್ಲ, ಹುಚ್ಚು ವಿಚಾರದವನಲ್ಲ. ಬಾಲ
ವಿವಾಹದಂತಹ ಅನರ್ಥವು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು
ನನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಮತ. ಮದುವೆಯದೇನೂ ಅವಸರ
ವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ— (ಭಾಷಣದ ಭರವನ್ನು ತಡೆದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ
ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಎಲ ! ಇದೇನು ! ಎಲ್ಲರೂ
ದಂಗುಬಡಿದವರಂತೆ ನಿಂತಿರುವಿರಲ್ಲ !

ಮನೋರಮೆ:—ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೀವು ಮೋಹಿನಿಯ ಮದುವೆಯ ಮಾತು
ನಾಡುವದನ್ನು ಕೇಳಿ—

ಹರಿಹರ:— (ನಕ್ಕು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ) ಇಷ್ಟೇ ಆಹುದಲ್ಲೊ. ಮಾತು
ನಾಡದಿದ್ದರೂ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಈ ವಿಚಾರವು ನನ್ನ
ತಲೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕಾಮಿ:— (ಸುಮ್ಮನಿರಬಾರದೆ ಮಹಾರಾಯಾ !) ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲರಿಗೆ
ಆಶ್ಚರ್ಯ.

ಹರಿಹರ:— (ನಿವ್ವೆಗೆಟ್ಟವರಂತೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು) ಅದಕ್ಕೇಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗ
ಬೇಕು ! (ಹಟದ ಹುಡುಗನಂತೆ) ಮೋಹಿನಿಯು ನನ್ನ
ಮಗಳು. ಅವಳ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ ನನ್ನದು. ವಿದ್ಯಾ
ಧರನ ಯೋಗ್ಯತೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅವನ ವಿಷಯ
ವಾಗಿ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ನನ್ನಷ್ಟು ? ಅವನೇ ಆಳಿಯ
ನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆ ನನಗಿದೆ. ಅವನೇ ನನಗೆ ಸರಿ
ತೋರುವ. ಯಾರು ಏನೆಂದರೂ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ
ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ. ಅವನಿಗೇ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು
ಕೊಡುವೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯಬಡುತ್ತ ಕೂಡಿರಿ ನೀವೆಲ್ಲ.

ಕಾಮಿ:— ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಬರೆದವರು ಯಾರು

ಗೊತ್ತಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ ? (ಎಂದು ಮನೋರಮೆಯು “ಕಾಮಿ” ಎಂದು ತಡೆಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಹರಿಹರರಾಯನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವನು.)

ಹರಿಹರ:— (ಅದನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಓದುವ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ) ನನ್ನ ಕೈ ಬರೆಹ. (ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ) ನಾನೇ ಬರೆದವ. (ಎಂದು ಓದಿ ಕೊಂಡು ಒಮ್ಮೆಲೆ) ಎಲ! ಎಲ! ಇದು ನಿಮ್ಮ ಕೈ..... (ಮುಂದೆ ಮಾತುಸಾಲದೆ ಹಣೆಹಣೆ ಬಡೆದುಕೊಂಡು) ಅಯ್ಯೋ ಸತ್ತಿ (ಎಂದು ತತ್ತರಿಸುವನು)

(ವಿದ್ಯಾರಣನು “ ವೈದ್ಯರಾಜ ” ಎಂದು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಲು ತಿಮ್ಮಾಜಿಯು ಮುಖತೆಗ್ಗಿಸುವನು. ಮನೋರಮೆಯು ಗಂಡನನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಳು. ಕಾಮಿಯು ಬಂದ ಹಾದಿಯಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವನು. ಇಡೊ, ಬಿದ್ದಿತು ನೋಡಿ, ಹರಿಹರ ರಾಯನ ವೈಭವ ಕಳಸದಂತೆ, ಮನೋಭೀತಿಯ ಕರಾಳ ಸ್ವರೂಪದ ನೆರಳಿನಂತೆ—)

(ತೆರೆ).

ನಾಟಕವು ಮುಗಿಯಿತಲ್ಲವೆ ?

